LIETUVIŲ DIENOS

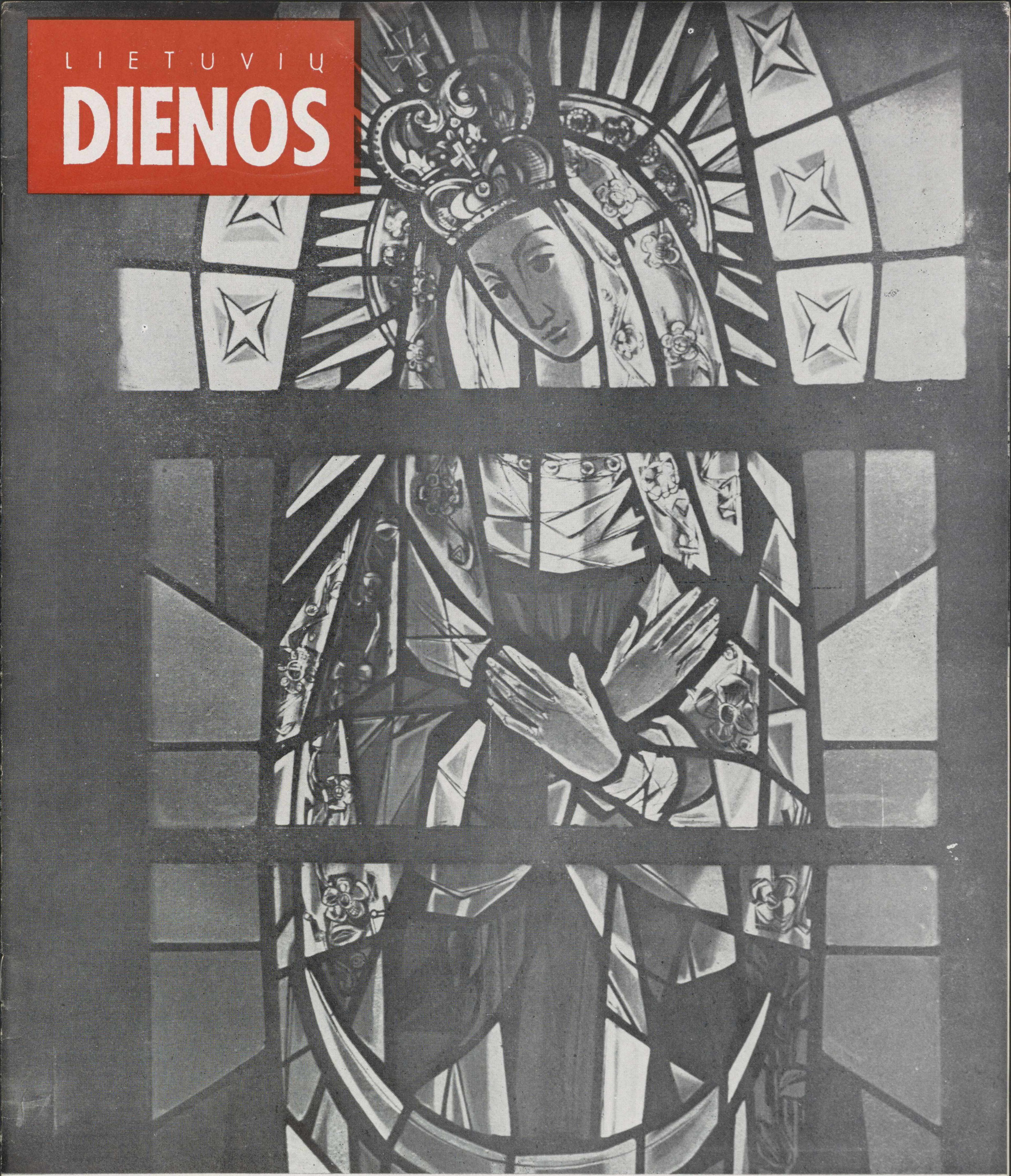

AUŠROS VARTŲ MADONA – V. K. JONYNO VITRAŽAS

LITHUANIAN DAYS

MAY, 1963

1963 METAI, GEGUŽĖS MĖN.

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas Tininis
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų kalbos Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark
Anglų kalbos Redaktorius / English Editor
Mrs. Dalilė Polikaitis

Leidėjas / Publisher
Anthony F. Skirius
Administratorius / Circulation Manager
Juozas Andrius

Redakcijos atstovai atskiruose miestuose ir valstybėse / Contributing Editors:

Juozas Bertulis, Chicago, Ill.; Vladas Butenas, Chicago, Ill.; V. A. Braziunis, Cleveland, Ohio; V. Mingela, Detroit, Mich.; Balys Raugas, Philadelphia, Pa.; Cezaris Surdokas, Baltimore, Md.; Petras W. Urban, Cleveland, Ohio; Vaclovas Verikaitis, Toronto, Ont., Canada; Vytautas Volertas, Riverside, New Jersey.

Nuolatiniai foto bendradarbiai / Photographers:
JAV: Brockton, Mass. — B. Kerbelienė. Brooklyn, N. Y. — V. Augustinas; V. Maželis; G. Penikas. Chicago, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika. Cleveland; Ohio — V. Bacevičius. Los Angeles, Calif. — L. Briedis, Pr. Gasparonis, L. Kančiauskas. Manchester, N. H. — K. Daugėla. New Haven, Conn. — P. Jasiukonis. Omaha, Nebr. — Rev. L. Musteikis. Philadelphia, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdys. Washington, D. C. — P. Labanauskas; Photo Alda. Waterbury, Conn. — J. Gaidys, V. Vaitkus.
CANADA: Hamilton, Ont. — A. Juraitis. Montreal, P. Q. — L. Stankevičius. Toronto, Ont. — J. Dvilaitis.
AUSTRALIA: E. Butkūnas, P. Sakalauskas, E. Karpavičius, Vyt. Vosylius.

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. The opinion expressed in signed or initialed articles are not necessary those of the Editors.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais. Rankraščiai taisomi, jei nėra autoriaus pastabos.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-1949 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiskai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku / If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

Atskiro nr. kaina 65 centai **Single copy 65¢**

Prenumerata metams $6.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription $6.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription $10.00.

Second Class Postage Paid At Los Angeles, California".

L I E T U V I Ų
DIENOS
LITHUANIAN DAYS MAGAZINE

4364 Sunset Boulevard • Hollywood 29, California • Telefonas NO 4-2910

GEGUŽIS, 1963 METAI **MAY, 1963**
Nr. 5 (134), XIV metai **Vol. XIV, No. 5 (134)**

TURINYS / CONTENTS

Kartu su kaimynais. Vedamasis 3
Jonas XXIII — taikos popiežius ir Bažnyčios modernizatorius. Vietoj nekrologo. 4
Bendruomenės kelias — tautos likimo kelias. LD anketa PLB II seimo proga. Pasisako St. Barzdukas, A. Trimakas, M. Krupavičius, P. Dailidė, K. Šidlauskas, K. Sruoga 5
Knygnešiai Baltrušaičiai. (r.n.) Foto reportažas. 7
Paulius Jurkus, Didysis varpas. Iš Vilniaus legendų. 8
S. B. Prapuolenytė, Laiko ženklai. Poezijos ciklas. 9
J. Sakalas, Poezijos posmai. 9
Toronto Prisikėlimo parapija. V. V. Foto reportažas. 10
"Moteris — vienytoja". PLKOS-gos 40 metų sukaktį minint. A. R. 11
Knygos ir autoriai. P. Mačiulio "Trys ultimatumai". 12
Vl. Mingėla, V. Alantas lietuviškuoju keliu. Rašytojo 60 metų sukakties proga. 13
Nesenstantis Pranas Domšaitis. J. 14
VEIDAI IR VAIZDAI. Foto kronika iš lietuvių veiklos pasaulyje 18
Žmonės, dienos ir darbai. Smulkioji kronika. 20

ENGLISH SECTION

Baltic Cultural Festivals. Editorial. 21
Estonian Festivals on the West Coast, by W. E. Niilus. 22
My Native Land, Estonian National Anthem 22
A Crusade To Free the Baltic States. An interview with Leonard Valiukas 23
ACEN visits State Department 23
Lithuanian History in Stamps, Part LVII, by A. Bernotas. 24
Books and Periodicals. 24
LITHUANIANS MAKE NEWS. 25
Adomas ir Ieva Hollywoode. Skulptorius B. Malchi iš Simno ir jo darbai 26

VIRŠELIAI / COVERS

Front Cover - Pirmasis

Madonna of the Gates of Dawn in Vilnius, Lithuania, stained glass window by Vytautas K. Jonynas.

V. K. Jonynas is not only one of the foremost Lithuanian graphic artists but also a master water colorist and designer of stained glass windows.

Jonynas has embellished several Lithuanian churches in US, embodying Lithuanian folk motifs in his original stained glass creations.

Dail. V. K. Jonynas yra ne tik vienas stipriausių liet. dailininkų grafikų, jis paskutiniuoju laiku iškilo kaip akverelistas ir vitražų meisteris.

Ši dailės sritis pakilo prasidėjus naujų lietuviškų bažnyčių statybai. V. K. Jonynas yra dekoravęs eilę lietuviškų bažnyčių, jis sukūrė daugelį įsidėmėtinų vitražų, imdamas daugiausia lietuvišką tematiką ir savaip perkurdamas bei modeliuodamas liaudies motyvus. Lietuviškąja tematika pasižymi jo Marijos kulto Lietuvoje vitražai. Čia šalia garsios Aušros Vartų Madonos V. K. Jonynas sukūrė eilę kitų, kaip Šiluvos, Pažaislio, Karmėlavos ir kt. Marijos vitražus, kompozicijon įpindamas ryškesnius lietuviškojo religinio gyvenimo motyvus.

Back Cover - Paskutinis

Birutė Kybartaitė and Aldona Stanaitienė of the Hamilton, Canada, Lithuanian folk group "Gyvataras", performing the dance Sadutė.

Extensive preparations are being made for the Second Lithuanian Folk Dance Festival of the United States and Canada. 28 groups of adult dancers with about 700 participants and 10 folk dance groups of Lituanistic schools and ensembles with 400 dancers have registered to participate. Group instrutors have been meeting in various places in the U. S. to discuss preparations of dances. A collection of folk dances has been published especially for this occasion, called "Mūsų šokiai" (Our Dances).

The mayor of Chicago, Richard Daley, is honorary chairman of the Folk Dance Festival.

Birutė Kybartaitė ir Aldona Stanaitienė Hamiltono šokių grupės "Gyvataras" narės šoka "Sadutę" Laisvės Festivalyje Toronte šių metų vasario mėn. pirmomis dienomis. "Gyvataras", kaip ir kitos liet. liaudies šokių grupės, sparčiai rengiasi šokių šventei liepos pradžioj Chicagoj. ..Jau yra įsiregistravę 28 grupės jaunimo su 700 žokėjų ir 10 šešetadieninių mokyklų grupių su 400 šoėjų. Išleistas ta proga tautinių šokių didelis rinkinys "Mūsų šokiai".

Minint Marijampolės gimnazijos šimtmetį prie žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklo Chicagoje. Vainiką padeda sav. kūrėjas pulk. K. Ališauskas ir B. Žukauskas. Toliau matyti vysk. V. Brizgys, Lietuvos Atstovas J. Kajeckas. III-čias iš dešinės J. Vaičiūnas — iškilmių rengimo komisijos pirmininkas. Minėjimo programoje buvo pamaldos, šventės akademija su koncertine dalimi, vakarienė su literatūrine programa, kurią atliko A. Gustaitis ir E. Vilutienė. Muzikinėje dalyje dalyvavo M. Motiekaitis, N. Paulionis, L. Šukytė, vyrų choras, vad. A. Kučiūno. Sceną dekoravo A. Valeška. Spaudos parodą parengė J.Vaidelys.

Participants of the 100th anniversary celebration of the Marijampolė High School beside the monument for those who fell fighting for Lithuania's freedom, Chicago, Ill. Foto V. Noreika

Kartu su kaimynais

Ugdykime kultūrinį Pabaltijo tautų bendradarbiavimą

Jungtinių Amerikos Valstybių žmonės yra labai įvairių tautybių kilmės atžvilgiu derinys. Jei ne patys, tai jų seneliai ar protėviai, yra atėję ir ateidami iš savo gimtojo krašto atsinešę savų tautinių papročių, savo kultūros žymių. Kalba, gyvenimo būdas, tautiniai šokiai ir apskritai folkloras, net valgis, atsineštas iš gimtojo krašto čia kiek apvirškintas, įeina į bendrąjį margos valstybės charakterį.

Šie, ypač kultūriniai, savitumai JAVse pradėta daugiau vertinti paskutiniaisiais metais — tautinės grupės — airių, vokiečių, prancūzų, olandų... — rengia savo festivalius, šoka savo tautinius šokius, gamina savus valgius. Leidžiami folklioro laikraščiai (Vienas tokių — Vytauto F. Beliajaus sumaniai redaguojama "Viltis").

Iki šiolei gal kiek kitokio pobūdžio šventes yra rengę ir Pabaltijo tautos — latviai, lietuviai, estai, — kiekvieni skyrium. Tautinių šokių didžiuliai festivaliai, dainų šventės, sutraukiančios beveik visos Š. Amerikos bažnytinius ir kitus chorus, kultūros dienos su muzikos koncertais, teatro vaidinimais, su dailės parodomis jau rengiama eilė metų. Štai šiame LD nr. rašoma apie estų Vakarų kranto lygos jau šeštąsias "estų dienas", Kanadoje surengta 10 "lietuvių dienų", latviai rengia savo dainų festivalius įvairiuose miestuose iš eilės. Visa tai rodo tų tautybių gyvybę ir ambicijas, kūrybingumą ir siekimus.

Bet bendras kovos dėl nepriklausomybės dažnais atvejais verčia šias tautas paduoti rankas ir eiti vienu frontu. Tai daroma politikoje. O kodėl nepagalvojus, ar neverta būtų ir kultūrinėje srityje kartkartėmis išeiti visiems bendrai? Tai būtų ne tik savotiška tautų brolybės demonstracija, bet ir savo kultūrinėmis vertybėmis pasidalinimas. Izoliacija šiandieną niekam nebėra naudinga — jungiasi į federacijas Europa, arabų tautos, jungiasi idėjiniai blokai, sudaromi NATOai, ACENai ir kitoki. Vienus ir su nieku nenorinčius bendradarbiauti gyvenimas pamažu sutirpdys ir išstums iš istorijos rato.

Seniai kalbama apie Pabaltijo tautų politinį bei ekonominį bendradarbiavimą. Lietuvių latvių vienybės mintis gyva nuo Nepriklausomybės metų. Ji nemirusi nė čia. Bet jos įgyvendinimas gal dar pagyvėtų, jei prasidėtų kultūrinis tų tautų bendravimas. Parodyti tai, kas pas save turima gražiausia ir geriausia, ir pasižiūrėti, kas mus žavi pas kitus liaudies meno, muzikos, dainų, šokių, literatūros srityse būtų ne tik malonu, bet ir naudinga. Literatūros veikalų vertimai įgalintų surengti ir bendrus literatūros bei dramos vakarus trimis kalbomis.

Neįsileisdami į detales, tuo tarpu norėjome iškelti tik pačią mintį. Kad tuo susidomėtų kaimynai latviai ir estai, užsiminėm apie tai ir angliškame skyriuje. Kultūrinis bendradarbiavimas šiandieną labai madoje ir užima vis didesnę ir didesnę vieta pasaulio tautų santykiuose. Laikas nelikti ir mums atsiskyrėliais. Kartu su kaimynais mūsų gyvenimas, kartu likimas, kartu dalinkimės ir savo kultūros turtais.

Popiežius Jonas XXIII apžiūri lietuvių dovanas: gražiai įrištą Lietuvos vaizdų albumą, Sibiro maldaknygę italų kalba ir dail. A. Tamošaitienės austą kilimą "Žemaičių senkapiai". Toliau stovi trys lietuvaitės ir du berniukai tautiniais drabužiais.

Pope John XXIII admiring gifts from Lithuanians.

Photo of artist Mrs. A. Tamošaitis' woven tapestry "Old Cemetery of Žemaičiai", present for the Holy Father.

Žemiau šiame puslapyje spausdinama "Žemaičių senkapių" foto nuotrauka, kuri, deja, be spalvų labai daug nustoja.

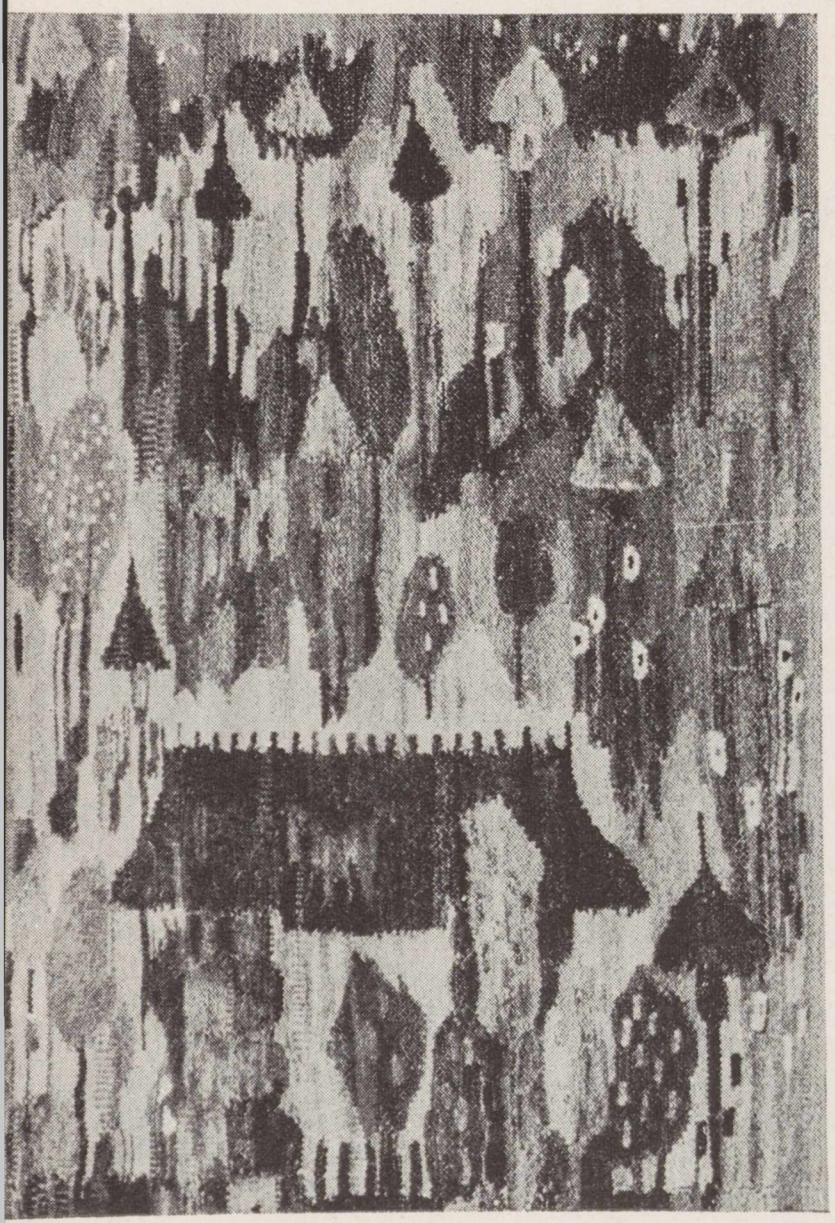

POPIEŽIUI JONUI XXIII MIRUS

1963 m. birželio 3 mirė popiežius Jonas XXIII, gimęs 1881 m. lapkričio 11 Sotto il Monte, Italijoje, sulaukęs 83 metų.

Gedulas apgaubė visą pasaulį, ne tik katalikų bažnyčią. Valstybių ir religijų vadai reiškė gilią užuojautą Vatikanui, netekus visų pamilto dvasios vado ir ganytojo.

Įšvęstas kunigu 1904 m., Angelo Giuseppe Roncalli buvo paskirtas Bergamo kunigų seminarijos profesoriumi. 1921 buvo pakviestas dirbti Vatikano kurijoje. 1925 įšvęstas vyskupu ir įvairiais titulais atstovavo Bažnyčią Bulgarijoje, Turkijoje, Graikijoje ir Prancūzijoje. Paryžiuje buvimo metai buvo Roncalli diplomatinės veiklos viršūnė. Jis čia išbuvo 8 metus. 1953 metais buvo paskirtas kardinolu ir Venecijos patriarchu. Kardinolo biretę jam uždėjo Prancūzų prezidentas socialistas Auriol. Tai lyg ir simbolizuoja Roncalli pastangas ir sugebėjimą sugyventi su įvairių ideologijų žmonėmis. Tai dar labiau išryškėjo jį išrinkus popiežium 1958 m. Popiežium jis išbuvo 4 metus 7 mėnesius ir 6 dienas. Po daugelio metų dabar popiežius — pasirinkęs Jono XXIII vardą — pravėrė Vatikano duris ir išėjo į pasaulį, lankydamas ligonines, kalėjimus, net tolimesnes vietas. Savo būdo savybėmis Jonas XXIII pasirodė didžiai žmoniškas, ir dėlto visų buvo mylimas ir populiarus. Turėjo blaivų kaimietišką sąmojų, kurio negailėjo paberti susitikęs su paprastais žmonėmis ir su aukštuoliais.

Vatikane Popiežiui vizitus padarė ne tik katalikiškieji organizacijų ar valstybių vadai, jį aplankė Anglijos karalienė, Buddos atstovai, anglikonų bažnyčios galva ir daugelis kitų, per šimtmečius neįkėlę kojos į Vatikaną. Visiems jis rado draugišką žodį ir visus priešus jis nuginklavo artimo meile. Tik kartais ji tiek toli siekė, kad, tiesiai nepasmerkiant komunizmo, skaudino ir klaidino nuo jo kenčiančius.

Iš tos būdo savybės kilo Jono XXIII mintis šaukti II Vatikano visuotinį Bažnyčios susirinkimą, kurio tikslas bažnytinį gyvenimą pritaikyti XX amžiaus reikalavimams ir siekti visų krikščionių susijungimo. Susirinkime dalyvavo stebėtojų teisėmis ir kitų krikščioniškų bažnyčių atstovai. Su popiežiaus mirtimi susirinkimas nutrauktas ir jo atnaujinimas priklausys nuo naujo popiežiaus.

Jonas XXIII išleido dvi svarbias enciklikas: "Motina ir Mokytoja ir "Taika žemėje", kurios jam nupelnė socialinio gyvenimo reformatoriaus ir taikos popiežiaus vardą.

Jo testamente tarp kito įrašyta: "Gimęs neturtingu, iš gerbiamų ir nuolankių žmonių, aš ypatingai džiaugiuosi, kad ir mirštu neturtingas"

BENDRUOMENĖS KELIAS – TAUTOS LIKIMO KELIAS

LD anketa PL Bendruomenės aktualiaisiais klausimais

Ruošiamasi II-jam Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimui, kuris įvyks šių metų rugp. 29 – rugsėjo 1 dienomis Toronte, Kanadoje. Spaudoje paskelbta kelių dalių suvažiavimo programa. Organizacinėje dalyje be protokolinio susirinkimo, pranešimų bei rinkimų, yra paskelbti studijų referatai. Jų tarpe yra ir tokiomis temomis: organizacinės P. L. B. padėties pakeitimai; P. L. B. vaidmuo Lietuvos laisvinimo darbe; Peticija Jungtinėms Tautoms.

Studijų ir diskusijų plotmėje "lietuvybės išlaikymas" tėra tik kelintoji dalis, kai P. L. B. kuriant ir jos veiklos pradžioje pagrindinis rūpestis buvo lietuvybės išlaikymas ir lietuvių kultūriniai reikalai.

LD redakcija kreipėsi į eilę mūsų politikų, visuomenininkų, prašydama pasisakyti,

ar P. L. B., įsikūrusi lietuvybės išlaikymo pagrindu, atlieka savo uždavinį ir kiek?

kokių turėtų imtis naujų priemonių tiems uždaviniams gilinti ir darbą padaryti aktingesnį bei sėkmingesnį?

ar nemanote, kad ši P. L. B-nės veikimo dirva (lietuvybės išlaikymas, jaunimo bei liet. kultūriniai reikalai) yra per siaura ir organizacija turi leistis į naujus plotus?

ar P. L. B. turi keisti savo charakteri ir sukti į politiką ir į tas sritis, kur jau veikia senesnės už jas ir tik tuos uždavinius vykdančios organizacijos, kaip ALT, VLIK ir kt.?

Jūsų kitos sugestijos P. L. Bendruomenės organizacijos ir veiklos klausimais.

Plačiai ir išsamiai pasisakė S. Barzdukas, dr. A. Trimakas, M. Krupavičius – jų rašinius dedame skyrium, kaip nušviečiančius požiūrį į PLB iš visų pusių; kitų atsakymus grupuojame pagal klausimus.

STASYS BARZDUKAS:

Mielasis Redaktoriau,

Pastaroji "Lietuvių Dienų" anketa daugiau aliarminio pobūdžio: esą, Bendruomenę kuriant ir jos veiklos pradžioje "pagrindinis rūpestis buvo lietuvybės išlaikymas ir lietuvių kultūriniai reikalai", o dabar II-jo PLB Seimo programoje — "lietuvybės išlaikymas" tėra tik kelintoji dalis". Iš tokio susirūpinimo kyla atitinkamas klausimas: ar Bendruomenė "turi keisti savo charakterį ir sukti į politiką", kas būdinga PLB Seimo programai?

Tamsta gerai žinai, kaip man rūpi Bendruomenė ir jos vieta organizuotame gyvenime. Iš kitos pusės nėra kokia paslaptis ir tie sunkumai, su kuriais Bendruomenė susiduria savo kelyje. Todėl ir atsakymas į aukščiau pastatytą klausimą tegalimas po tam tikros ekskursijos į šalį.

Niekados netapome tuo, kuo galėjome tapti

Turime ligi šiol rimčiau neatsakytą klausimą, kas kaltas dėl mūsų tautos istorinių nelaimių. Minime piktus, nuožmius ir už mus galingesnius priešus. Bet žinome taip pat ir tokius laikus, kada ir patys buvome galingi — mūsų vadai kardais daužė Maskvos vartus ir savo žirgus girdė Juodojoj jūroj. O tačiau niekados netapome tuo, kuo galėjome tapti: kultūrinis mūsų praeities palikimas nors reikšmingas, bet vargingas. Vadinas, mūsų tautoj amžiais taip pat slypėjo ir jos silpnybės šaknys.

Priešybių sūkuriuose

Nuolat blaškėmės ir tebesiblaškom tarp priešybių. Žinom, ko reikia, bet padarom kitaip arba visai nieko nedarom. Pora pavyzdžių.

Senosios mūsų valstybės šulai bajorai žinojo, kad valstybė negali laikytis netvarka. Bet jie taip pat niekados nepajėgė suorganizuoti nė rimtesnės jėgos šiai netvarkai pašalinti. Todėl: "seimai iro, liberum veto žydėjo, o savanaudiškumas, kyšininkavimas, sauvalė, ir anarchija graužė kraštą tarytum vėžys" (Sruogienės "Lietuvos istorija", 621 p.).

Naujųjų laikų nepriklausomoj Lietuvoj taip pat žinojom: tautai būtina "tinkamai apsiginkluoti kultūros priemonėmis ir reikšmingai pasireikšti kultūrine kūryba" (St. Šalkauskis), "literatūra pasidaro gyvas židinys, aplink kurį spiečiasi visa tauta" (V. Mykolaitis-Putinas). Tiesa, daug šia linkme buvo padaryta, bet nepalyginti daugiau valstybinio savo dėmesio skyrėm karo ginklams. Dėl to neišleidom net bendrinės savo kalbos žodyno, o tikro pavojaus metu mūsų ginklai neiššovė nė šūvio.

Tarp tautinio pašaukimo ir bajoriškos fanaberijos

Žinojom ir žinom, kad dvasinė tautos didybė priklauso nuo paskirų jos narių vertingumo: tauta negali būti didi mokslo srityje, jei nėra didžių mokslininkų; tauta negali būti aukštos doros, jei jos nariai yra patvirkę; tauta negali pasiekti meno viršūnių, jei ji neturi didelių menininkų (St. Šalkauskis). Vadinas, tauta negali būti didi, jei jos nariai nesuvokia bei neįsisąmonina savo pašaukimo ir neįstengia susitelkti prie gyvybinės reikšmės turinčių tikslų bei uždavinių.

Šiuo atžvilgiu ir dabar mums labai būdingos jau išnykusios mūsų bajorijos nuotaikos. Antai, dr. J. Grinius, pereitais metais mus aplankęs, apie mus savo įspūdžiuose sako: "Jie čia turi savo turtingų ūkių, patogių namelių miestuose, automobilių, nuosavų vasarnamių, o kai kurie imituoja Lietuvos bajorus — šeštadieniais-sekmadieniais vyksta medžioti. Tuo paseka ir JAV lietuviai. Mačiau, kaip žymus asmuo, nekartą uždirbąs iš lietuvių kultūros, iš Čikagos atvykęs į Wasagą, kur vyko LF bičiulių studijų savaitė, pasielgė bajoriškai: 'nesusigundęs' nė viena paskaita, jis greit išvyko medžioti ar žuvauti ("Tėv. žiburių" 22 nr.).

Lietuvių Charta ir Bendruomenė

Ne apie medžiokles ir žuvavimą galvojom, kai kūrėm Lietuvių Chartą ir ant jos statėm Pasaulio Lietuvių Bendruomenę, nors iš esmės nepasisakom nei prieš medžioklę, nei prieš žuvavimą. Viskam savas laikas ir sava vieta. Teisingai suvokėm Bendruomenės esmę ir paskirtį: "Kokiai organizacijai bevadovautumei, jausk, suprask ir kitus įtikink, kad aukščiausia pasaulyje išsiskirčiusių lietuvių organizacija yra Pasaulio Lietuvių Bendruomenė, kuriai palenkiamos visos vietinės lietuvių bendruomenės ir organizacijos" (V. Čižiūnas, "Tautinis auklėjimas šeimoje", 218 p.). Teisingai taip pat suvokėm ir pagrindinius Bendruomenės tikslus: Įsisąmonink, kad visų lietuviškųjų organizacijų ir pačios Pasaulio Lietuvių Bendruomenės didysis ir galutinis tikslas yra **Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimas** tokiose sienose, kurios garantuotų gyvybės ir kultūros gajumą ir plėtotę. O kad tai būtų pasiekta, reikalinga ugdyti ir stiprinti kiekvieno lietuvių sąmoningumą ir kovingumą, kuris atsispindėtų visos Pasaulio Lietuvių Bendruomenės kultūrinėje veikloje ir politinėje kovoje už tėvynės laisvę" (V. Čižiūnas, ten pat).

Ar reikėtų prie to, kas čia Čižiūno pasakyta, daugiau ką bepridėti? Nieko, nes tokios Bendruomenės iš tikrųjų mums reikia. "Kiekvienas lietuvis yra lietuviškoji plyta. Tačiau kol lietuvio su lietuviu nejungia lietuvių bendruomenės organai, tol tokie lietuviai tėra tarsi palaidų plytų krūva, iš kurios kiekvienas prašalaitis gali naudotis" (M. Krupavičius, "Pasaulio Lietuvių Bendruomenės keliu", 7 p.). Pridėkim dar, kad Čižiūno "Tautinį auklėjimą šeimoje" išleido Vliko Lietuvybės Išlaikymo Tarnyba (tik dėl ligi šiol nežinomų priežasčių šios tokios reikalingos ir naudingos knygos nepaskleidė).

Pametėm kelią dėl takelių

Visus išeivijos lietuvius apimanti, jungianti ir demokratiškai besitvarkanti Bendruomenė natūraliai turėtų būti tas kelias, kuriuo turėtume eiti. Ji turėtų būti tas raktas, kuriuo atsirakintume savo sprendimus. Bet ar taip yra?

Kur tau! Kiek galuojamės kad ir dėl tos vienybės, kurios nėra ir nebus, kol ją remsime teorijomis, straipsnių serijomis ir fikcijomis. Vienybę reikia statyti ne ore, bet atremti į gyvenimą. Toks gyvenimas turėtų būti visų pirma Bendruomenė. Ir į vienybę natūralus kelias per ją.

Politinė PLB Seimo programa

Dabar galime jau atsakyti ir į anketos klausimą: ar reikia politinių momentų PLB Seimo darbų tvarkoje? Reikia, nes jie išplaukia iš Bendruomenės esmės ir paskirties. Kaip jau esam sakę kitomis progomis, Bendruomenė, atsisakydama Lietuvos laisvės kovos, nustotų buvusi bendruomene ir tevirstų specifine švietimo ar kultūros draugija. Gyvenimo raida, pažanga ir tikrovė to nepateisintų. Kitas klausimas, ar Bendruomenė laimės, ko ji siekia. Dar labai daug duomenų, kad smunkančios valstybės bajorijos nuotaikos mumyse ilgokai bus stiprios ir gajos. Ne be reikalo sakoma, kad tradicijos įsispaudžia į žmonių smegenis ir teka gyslomis kartu su jų krauju. Tik nevisos tradicijos yra teigiamas reiškinys.

Kultūrinis Bendruomenės įnašas

Gaila, kad anketa, pastebėjusi ir išryškinusi politinę PLB Seimo programos pusę, visiškai tyli apie kultūrinę. Kaip kituose Bendruomenės įvykiuose, taip ir PLB II-ajame Seime kultūriniai momentai labai ryškūs: PLB Kultūros Tarybos pranešimas, jaunoji karta ir lietuvybės išlaikymas išeivijoje, reprezentacinė lietuvių dailės paroda, simfoninės lietuvių muzikos koncertas su pianistu, solistais ir Varpo choru, muzikos ir literatūros vakaras, finalinės apygardinės sporto rungtynės ir kt. Galėtų kilti net klausimas: ką būtų galima trumpu seimo laiku duoti daugiau?

Antra, neužmirškime ir be seimo Bendruomenės rengiamų dainų ir tautinių šokių švenčių, šaukiamų kultūros kongresų, vykdomų konkursų ir apskritai atliekamo šakoto švietimo bei kultūrinio darbo!

Todėl mums atrodo, kad anketos užuomina, "ar PLB turi keisti savo charakterį ir sukti į politiką", yra be kokio realesnio pagrindo. Rūpesčių iš tikrųjų turėtų kelti ne Bendruomenės "sukimas į politiką", bet tos sunkiai įveikiamos kliūtys, kurios Bendruomenei pastoja kelią, kaip jos mūsų tautai neleido tapti tuo, kuo ji galėjo ir turėjo būti.

Bendruomenė tokia, kokie mes patys. Sutinkame su poete Vaičiūniene, kad jai trūksta tokių vienytojų, kokie buvo Mindaugas ir Vytautas Didysis, trūksta uždegančių organizatorių, kudirkiškų idealistų, valančiškų vyskupų, trūksta maironiškų poetų, labiausiai gi trūksta ta lietuvių, kurie ne tik dirbtų, bet gyvenime lietuvybę vykdytų ir ją išgyventų. Todėl: reikia stiprėti patiem ir turimomis jėgomis stiprinti savo Bendruomenę — tautą, o joje nuopelningiausias darbas bus tų, "kuriems pavyks ją suglausti... į tautinį, kultūrinį, istorinį, rezistencinį, politinį (bet ne partinį) vienetą — į bendrą kovos frontą" ("Dirvos" 41 nr.).

Tokia mūsų vizija, kuriai mes dirbam!

A. TRIMAKAS:

Labai gaila, kad PLB net savo Seimui, kuris taip retai šaukiamas, tenumatė lietuvybės išlaikymui tik nežymią programos dalį. Kultūriniai reikalai, lietuvių kalbos, papročių ir tautinio nusiteikimo bei galvosenos išlaikymas mūsų išeiviuose yra gyvybinės reikšmės mūsų tautai ir jos laisvės kovai. Kas tą kovą beves

užsieny ir kas ten Lietuvos bylą bekels, jei neliks lietuvių išeivių tarpe?

Klysta tie, kurie mano, kad PLB privalo ir gali visa, net praktinės politikos uždavinius atlikti, apleidžiant savo tiesioginę veiklą, kuriai ji buvo įsteigta. Pasinešimas į politinių darbų barą jau dabar kelia PLB sunkumų išlaikyti vieningą darbo dvasią ir darnų narių susiklausymą. Šie PLB vargai yra visiškai suprantami. Nieko nėra sudėtingesnio ir painesnio, kaip politinė veikla. Ji reikalauja ne tiktai pasišventimo, geros valios, bet ir išmonės. Gerų norų negana. Reikia įgūdimo, žinių, plačiai žinomo vardo svetimuose sluoksniuose ir didelio apsukrumo, kuris įgyjamas tiktai per ilgą patyrimą ir praktiką. Gali kas tai vadinti technika ir tuos keletą patirties ir masto žmonių — technikais, tai reikalo nepakeičia, nei tų žmonių reikalingumo nesumažina. Jie buvo ir paliks reikalingi, dažnai lemiančios reikšmės, kol savo laisvės kovą laimėsime.

Lietuvos laisvės reikalu šiandien visi esame vieningi, išskyrus komunistus ir jiems nuėjusius tarnauti. Nepaisant to, kiekviena grupė kitaip norėtų laisvės siekti, kitais keliais laisvinimo darbą vesti, kitus būdus panaudoti. Ir čia tiktai objektyvūs patirties politikai nustatys, kuris kelias tam tikru laiku geriausias.

Esame skirtingi ir savo politine ideologija. Yra demokratinės grupės ir mažiau demokratiją vertinančios grupės, ir kiekviena kitaip darbo metodus supranta. Ne paslaptis, kad tai buvo ir ligi tam tikro laipsnio tebėra svarbi kliūtis tam tikroms grupėms įsijungti į Vliką, kur vyrauja demokratinių dėsnių grupė. Ar PLB, nuėjusi į praktinės politikos lauką, nesusidurs su tomis pačiomis kliūtimis? Neabejotinai, ji, kaip šiandien Vliko konsolidacinės pastangos, susitiks su painiomis problemomis, kaip išlyginti sampratų, politikos siekimų ir, žinoma, vadovaujančių asmenų nuotaikas, ambicijas ir pretenzijas. To neišvengs jokia organizacija, kaip bespalvė ar bendrinė ji bebūtų.

Tikslus darbo paskirstymas ir jo surikiavimas yra beveik vienintelės priemonės, kurios galėtų tuos skirtingumus išlyginti arba bent juos tinkamai įjungti į bendrą darbą. Tuo tikslu VLIK ir veda pasitarimus su PLB, kad sujungtų visas jėgas Lietuvos laisvinimo darbui vieningoje vadovybėje.

PLB ir jos padaliniai yra atlikę daug darbų. Nežiūrint to, kad daugel mūsų žmonių, ypatingai jaunimo, nusigręžia nuo tautinių ir visuomeninių reikalų, o kartais ir nuo savosios kalbos. Šis liūdnas faktas pats savaime daug ką pasako, kad PLB dar ne visa atliko ir kad ji kaip tiktai į šią sritį turėtų sukoncentruoti visas savo jėgas ir savo veiklą.

Šalia šio uždavinio, būtinai atliktinų darbų yra daug daugiau. PLB turėtų, pagaliau, sujungti visus lietuvius, kur jie begyventų. Mums reikia taip pat daugiau šeštadieninių mokyklų, knygynėlių, skaityklų, vaikų darželių, lietuvių kalbos kursų, vadovėlių, chorų, nes dabartinieji baigia sunykti, tautinių namų, kurie būtų mūsų kultūros centrai, ir stiprių LB apylinkių vietose. PLB turėtų tapti visuotina lietuvių išeivių šeima, kurios nariai ne tiktai broliškai sugyventų, bet laiduotų mūsų spaudai, kultūrai ir kalbai ateitį.

Kol tauta pavergta, visi privalome už jos išlaisvinimą kovoti. Visi mūsų darbai turėtų būti tam tikslui pašvęsti ir skirti. Tačiau, kad nepakriktume, bet visi vienodai laisvės Lietuvai reikalautume, savo darbus turėtume suderinti su VLIKo plačiu mastu vedamu laisvinimo darbu. Daugis PLB darbų yra savo padariniais politinės reikšmės, jie pirmon galvon ir turėtų būti suderinti su VLIKo programa. Tai atsiekti yra įmanoma ir VLIK—PLB pasitarimai turėtų tai sėkmingai įvykdyti. Suderinusi savo veiklą, vienu ar kitu būdu, su VLIKo žygiais, PLB turės daugiau laiko ir jėgų savo tiesioginiams kultūriniams uždaviniams atlikti.

— Ar P. L. Bendruomenė, įsikūrusi lietuvybės išlaikymo pagrindu, atlieka savo uždavinį ir kiek?

DR. K. SRUOGA:

Atlieka. Atlieka daug geriau negu bet kuri kita organizacija paskirai paimta.

DR. K. ŠIDLAUSKAS:

klausimą, ar PLB, įsikūrusi lietuvybei išlaikyti, atlieka savo uždavinį, būtų galima atsakyti, kad PLB tik pradeda palengva atlikinėti savo uždavinius.

Kultūros Kongreso rezoliucijos aiškiai parodė, kiek daug esama tų visokių uždavinių ir kiek maža ir tik apgraibomis atliekama. Kodėl tokia padėtis? Atsakymas, berods, aiškus: trūksta visuomeninio darbo entuziastų.

PRANAS DAILIDĖ:

P. L. B. yra globalinė lietuvių tautos išeivijos organizacija, apimanti visą laisvąjį pasaulį. Kaipo tokiai, jai yra reikalingas ilgesnis laikas organizaciniam susitvarkymui, negu kitiems mūsų veiksniams. O ji, palyginti, neseniai pradėjo veikti. Be to, ir pagal savo veiklos plotą ir pagal pasistatytus uždavinius tai yra visai naujo pobūdžio lietuvių organizacija, kuri dar turi surasti savo kelius ir tikslingą savo veiklos pritaikymą gyvenimo praktikoje. Dėlto būtų per anksti daryti artimesnį P. L. B. veiklos vertinimą. Ta veikla yra labai svarbi ir jos įtaka yra aiškiai jaučiama išeivijos gyvenime.

— Kokių turėtų imtis naujų priemonių tiems uždaviniams gilinti ir darbą padaryti aktingesnį bei sėkmingesnį?

DR. K. SRUOGA:

Jokių naujų. Tik tuos, kurie jau visiems žinomi ir plačiai išsiaiškinti. Paminėsiu tik tai, kas man atrodo svarbiausia — pirmoje vietoje darytina. Lietuvybė šeimoje — nuo pat užgimimo. Dideli veiksniai toje srityje turėtų būti (jei dar nėra) — bažnyčia, vienuolynai ir gydytojai. Lituanistinis švietimas. Vadovėliai. Masiniai lietuviškai "parengimai" — šventės, sąskrydžiai, seimai, kongresai. Traukimas į lietuvybę tųjų lietuvių, kurie lietuviškai nebekalba. Ir visa kita, kas jau visiems žinoma.

DR. K. ŠIDLAUSKAS:

Kokių reikėtų imtis PLB naujų priemonių? Nelengva būtų atsakyti, bet pirmoj eilėj PLB bent neturėtų imtis naujų uždavinių. Kitaip, jai gresia tik tolimesnis veiklos suskystėjimas.

PRANAS DAILIDĖ:

Kultūrinės veiklos sritis yra labai plati. Vargiai kada nors P. L. B. galės apimti visus uždavinius, kuriuos ji toje srityje galėtų pasistatyti. Juk kiekvieno tokio uždavinio vykdymui stovi skersai kelio lėšų klausimas. Tas klausimas turi būti pirmiausiai išspręstas organizacinės plėtros keliu. O tai plėtrai atsiekti P. L. B. turėtų dėti daugiau pastangų savo ryšiams su plačiąja lietuvių visuomene palaikyti. Jos leidžiamas biuletenis čia pirmiausiai turėtų būti reformuotas ir išplėstas.

..— Ar nemanote, kad ši P. L. B. veikimo dirva (lietuvybės išlaikymas, jaunimo bei liet. kultūriniai reikalai) yra persiaura ir organizacija turi leistis į naujus plotus?

KAZYS SRUOGA:

Dirva nėra per siaura, bet organizacija turėtų leistis į naujus plotus. Kodėl? žiūr. 4 atsakymą.

DR. K. ŠIDLAUSKAS:

Lietuvybės išlaikymas, jaunimo bei lietuvių kultūriniai reikalai yra tokia, rodos, plati veiklos dirva, kad ir geriausiai veikiančiai organizacijai neturėtų pritrūkti darbo ir prireikti leistis į naujus plotus.

PRANAS DAILIDĖ:

Iš pirmesnio mano atsakymo jau matyt, kad aš laikau kultūrinę sritį pakankamai plačią dirvą P. L. B. veiklai, kaip kad yra numatyta ir P. L. B. statute. Tačiau aš nemanau, kad dėlto P. L. B.turėtų būti nušalinta nuo politinės veiklos, kur ji yra galima ir vietinėmis sąlygomis pateisinama. Priešingai, pagal savo organizacijos pobūdį ir apimtį P. L. B. turi kai kur patogesnes politinei veiklai sąlygas, negu VLIKas, ir būtų netikslinga nuo P. L. B.patarnavimo lietuviškam reikalui atsisakyti. Tik suprantama, vaisinga politinė veikla negali būti padrika — vadovybė čia turi būti viena, o ta vadovybė šiuo metu koncentruojasi VLIKe.

— Ar P. L .B. turi keisti savo charakterį ir sukti į politiką ir į tas sritis, kur jau veikia senesnės už ją ir tik tuos uždavinius vykdančios organizacijos, kaip ALT, VLIK ir kt?

KAZYS SRUOGA:

Atsakysiu be motyvų. Pradėjus motyvus — būtų per daug. Atsakymas. P. L. B. turėtų kiek galima greičiau užimti VLIKo vietą. ALTas ir Valiuko organizacija (dėl trumpumo taip vadinu) turėtų būti remiamos ir plečiamos.

DR. K. ŠIDLAUSKAS:

Suprantama, kad PLB neturėtų keisti savo charakterio ir pasukti į politiką. Vistik reikėtų ir mums pripažinti darbų pasidalinimo principą. Vieniems arčiau širdies kultūrinis darbas, kitiems — politinis. Nors ir sakytume, kad politikuoti yra kiekvienas tautietis pilnai kvalifikuotas, vistiek, jei visiems teks viskuo rūpintis, nieko gero neišeis.

Atrodo, kad tuomet susiveda visas reikalas į PLB norą vadovauti visiems darbams, bet ir šių sričių vadovybės turėtų būti atskiros. Užtenka tik darbus koordinuoti ir nuoširdžiai bendradarbiauti.

PRANAS DAILIDĖ:

Kiek P. L. B. dalyvavimas, vykdant tam tikrus politinius uždavinius (sutartinai su VLIKu), yra pageidautinas, tiek pavertimas tos organizacijos iš kultūrinės politine vargiai būtų naudingas. Viena, kaip politinė organizacija, ji negalėtų veikti kraštuose, kurie Lietuvos aneksiją vienaip ar kitaip yra pripažinę. Čia nustotume to, ką P. L. B. gali padaryti kultūrinėje srityje. O antra vertus, dar labiau susipainiotų politinės vadovybės klausimas. Turinčio, bent teoretiškai, tautos kamiene šaknis VLIKo likvidavimas vargiai lietuviškam reikalui būtų naudingas. Dėlto mano išmanymu, P. L. B. neturėtų vengti politinės veiklos, bet nuo savo kultūrinio pobūdžio neturėtų atsisakyti.

M. KRUPAVIČIUS

I.

Ar mes turime PLB? Tokios, kokia buvo sumanyta ir kuriama jos sumanytojų ir organizatorių — VLIKo, neturime. Kai buvo ekskomunikuojami ar suspenduojami lietuviai, nesumoką solidarumo mokesčio, Bendruomenė nustojo buvusi Bendruomene ir virto paprasta organizacija. Tai PL organizacijai priklauso šiurpiai mažas lietuvių skaičius. Ankstyvesnis JAV LB C. Valdybos pirmininkas turėjo drąsos narių skaičių skelbti, dabartinis gi neranda reikalo tai daryti. Bet tai padarė Čikagos LB Apygardos Valdyba savo paskutiniame atstovų suvažiavime. JAV LB stovi dar ant kūdikio kojų ir tiek pajėgų teturi. Tad suprantama, savo milžiniškų uždavinių atlikti negalėjo ir greit negalės, kol neatsistos ant vyriškų kojų. Bet ji dirba. Nudirba nemažai, bet atlieka tik mažą dalį to, ką turėtų nudirbti. Ji mėgsta didelius pasirodymus-manifestacijas: Dainų, Šokių šventes ir kt. Tai gražu ir naudinga. Už tai ji girtina. Bet tai nėra pagrindiniai jos uždaviniai. Pagrindiniai dalykai — šeima, mokykla, vaikų darželiai ir aikštelės ir kt. liki šiol beveik nepaliesti. Čia turiu lietuvių parapines ir vaikų darželius bei aikšteles, nes šeštadieninės lituanistinės mokyklos neįstengs rimčiau atsispirti nutautimo bangai. / Nukelta į 16 psl.

ŽMONĖS IŠ SPAUDOS DRAUDIMO GADYNĖS

ONA IR ANTANAS BALTRUŠAIČIAI

Knygnešys "Antanėlis" — Antanas Baltrušaitis.

Jauniausiajai laisvajame pasaulyje augančiai lietuvių kartai šiandieną knygnešio vardas yra tolima, vargiai besuprantama legenda. Ji apie knygnešius begirdi lituanistinėje mokykloje kaip seną seną istorinį pasakojimą. Bet seniausiajai kartai knygnešių gadynė yra tikrovė, graži, ideali ir audringa, kaip nutolusi jaunystė. Po motinos prie ratelio, mokančios vaiką skaityti iš lietuviškos knygos, paminklo, antras paminklas tamsiajai priespaudos gadynei atminti yra knygnešio paminklas, viena ranka laikąs maišelį knygų ant peties, antra ranka prisidengęs akis ir sekąs, ar nematyti arti žandaro. Tas žvilgsnis į tolumą yra ir simbolinis žvilgsnis į laisvės saulėtekį.

Po knygnešių gadynės baigia praeiti šimtinė. Nyksta paskutinieji gyvi liudininkai. Waterbury šiuo metu dar gyvena viena tos gadynės dalyvė — Ona Baltrušaitienė, Antano Baltrušaičio, žinomo knygnešio "Antanėlio" našlė. Gimusi ji 1877 metais, taigi šių metų birželio 28 d. jai sueina 86 metai. Tai bene vienintelė moteris knygnešė gyvenanti gyvųjų tarpe laisvajame vakarų pasauly.

* * *

Būdama senyvo amžiaus ir nebestiprios sveikatos, Ona Baltrušaitienė gyvai domisi viskuo, kas dedasi pasaulyje, ypač kas liečia Lietuvos reikalus ir jos laisvės kovą. Nepraleidžia nepaskaičiusi šeimos gaunamus laikraščius, tarp kurių yra ir "Lietuvių Dienos". Laukia nesulaukia grįžimo dienos į Lietuvą, kuriai atidavė dalį savo gražiausių jaunystės dienų, talkindama savo vyrui, knygnešiui Antanėliui. Kai jis daugiau užsiėmė knygų ir knygnešių organizavimu, Ona B., kaip ir kiti, pėsčia nešdavo knygas iš K. Naumiesčio į Vilkaviškį ir kitaip jas platindavo. Buvo rusų teismo teista ir laikyta kalėjime už lietuviško Amerikoj leidžiamo laikraščio gabenimą per sieną į Lietuvą.

Knygnešė Ona Baltrušaitienė.

Atvirukas 1908 metų Joninių šventei atminti. Matyti Tilžės Birutės draugijos ir Tauragės Giedotojų draugijos nariai. I eil. I iš deš. Baltrušaitienė.

A post card to commemorate the 1908 festivities of St. John's night.

* * *

Duktė Valerija Igaunienė dirba šv. Antano parapijos klebonijoje, Ansonijoje, iš kur kiekvieną dieną su mamyte pasikalba telefonu.

* * *

Antanas Baltrušaitis buvo vienas garsiųjų Suvalkijos knygnešių, net į literatūrą įtrauktas Antanėlio vardu, iki 1901 m. iš Prūsų per sieną pergabenęs keliasdešimt tūkstančių liet. spaudos — knygų ir laikraščių. Rusų gaudomas ir kratomas, 1890 gavo 3 metus policijos priežiūros, o 1992 m. ir kalėjimo. Buvo gimęs o 1892 m. ir kalėjimo. Buvo gimęs gruodžio 15 V. Vokietijoje, Biberache.

K. Inčiūros parašytoje dramoje "Vincas Kudirka" yra vaizduojamas knygnešys, vadinamas Antanėliu. Manoma, kad prototipu autorius buvo paėmęs knygnešį "Antanėlį". Omahoje "Antanėlio" vaidmenį yra nepaprastai įspūdingai vaidinęs Gasparas Velička. (R. N.)

O. Baltrušaitienė su vaikais ir vaikaičiais. Iš kairės: duktė Valerija Igaunienė, Ona Baltrušaitienė. II eil.: V. Puodžiukaitis, V. Igaunienės žentas, Julija Igaunytė Puodžiukaitienė, O. B. anūkė, Antanas Romualdas Igaunis, O. B. anūkas.

Mrs. Ona Baltrušaitis with her children and grand children.

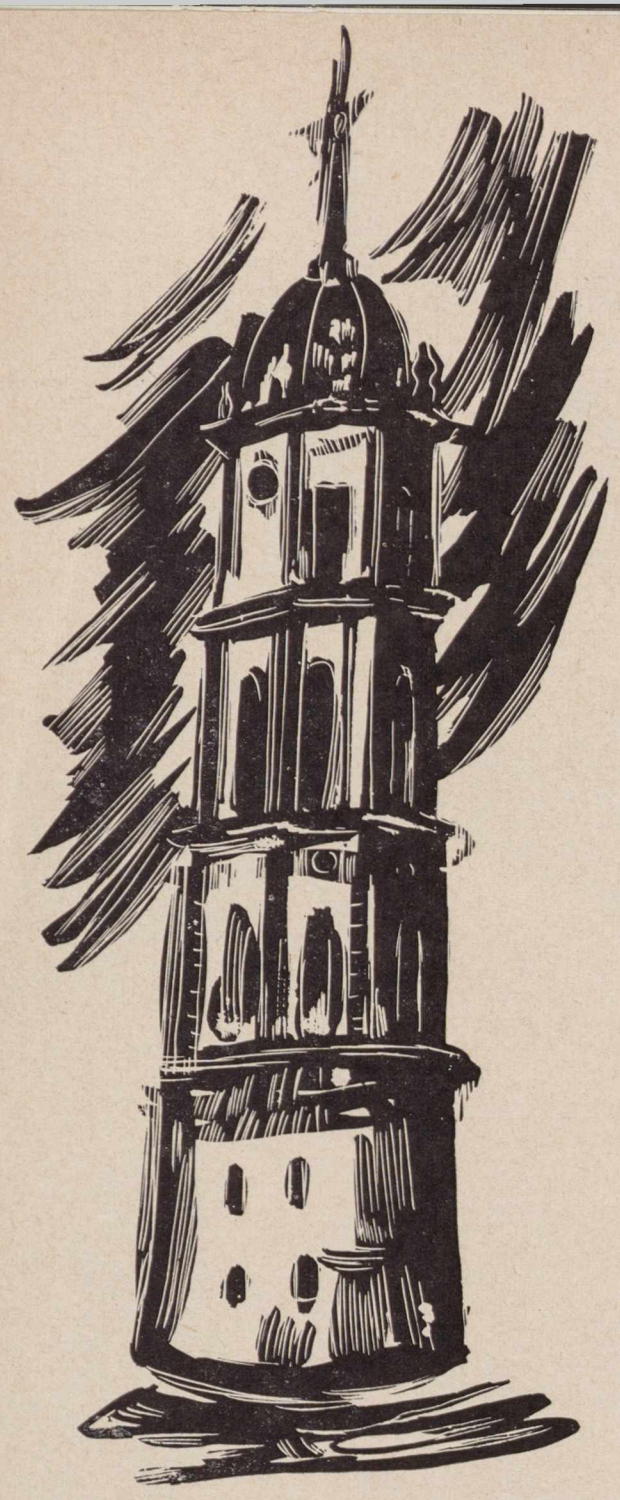

PAULIUS JURKUS

Didysis varpas

Iš Vilniaus legendų

LIJO. Į katedros varpinę nutūpė varna ir pikta valėsi drabužį.

— Tai atėjo laikai: nei aikštės perskrist negali, turi užsukt į šią skylę! — keikėsi ji.

Kampe ant ąžuolinių balkių tupėjo balandis.

— Iš kur tamsta būsi, jei bokštą taip niekini? — paklausė jis ir, suplazdėjęs sparnais, nuskrido prie juodosios viešnios. Varna žengtelėjo atbula, susiraukus pažiūrėjo.

— Tai pasakė, tai nupliauškė! Argi nepažįsti manęs?! Aš čia namie! Ar nežinai, kad skubu į svečius? Ten, Vilnelės santakoje, krikštynos! Mano sesuo susilaukė penketos vaikučių. Aš teta! Taip buvau švarką išsipuščiusi, ištepusi suodem iš vyskupų kamino, kad visa blizgečiau, o čia pradėjo lyti. Kas taip matė?! O tu, vaikigali, kas būsi, kad drįsti man trukdyti?

— Aš nuo miesto rotušės. Ten kilo ginčas, kuris Vilniaus varpas seniausias. Aš jiems sakiau, kad katedros.

— Kvailiai, rado dėl ko peštis! — kraipė galvą juoduolė. — Padraugautumėm su mano bičiuliais, tai nerūpėtų tokie niekai! Tu visai neįdomus!

Ji nusigręžė piktai ir pakilo, bet greit, apsukusi ratą, vėl nutūpė į angą.

— Tu sakei, kad čia seniausias varpas? Parodyk man, kuris. Turėsiu kuo prajuokinti krikštynas.

— Kad ir aš nežinau, — atsakė rimtai balandis. — Kaip tamstelei atrodo? Jų čia daug.

— Man bus lengva įspėti. Kur tik žvilgteriu, tuoj viskas aišku! — Varna išdidžiai vaikščiojo anga, nuskrido ant sijų ir knebštelėjo snapu. — Begėdiškai kieti, nei įkirsti negali, o taip triukšmauja vakarais. — Išmintingai ji apėjo visus ir nusprendė. — Tas mažasis dar neužaugęs, jis negali būti senas. Belieka didysis.

— Jis naujas, tik pernai liedintas, dar blizga jo krūtinė. Man atrodo, kad mažasai: žiūrėk, koks jis pažaliavęs.

— Jis man pasakys! Jei aš tariau, kad šis seniausias, to užtenka! Skubu! Lietus praėjo.

Varna norėjo skristi, bet tuo metu suūžė vėjas, užgavo varpų briaunas, ir vienas prakalbėjo:

— Ir ko jūs ginčijatės? Pažvelkite žemyn ir pamatysite!

Balandis ištiesė kaklą, apsidairė, o varna nelaukė: pirmoji nusileido žemyn ir atsitūpė ant sąsparų prieš didelį didelį varpą.

— Žinoma, šis seniausias, nes baisiai išaugęs, — tarė išdidžiai.

Atskrido ir balandis; kraipydamas galvą, vaikštinėjo aplink ir stebėjosi:

— Žiūrėk, įskilęs.

— Niekam tikęs, nereikalingas, todėl ir nukištas į tamsą. — pridėjo varna.

— Nenupeikit manęs, — atsiduso žemu balsu varpas. — Taip, aš nebereikalingas, nes mano langus užmūrijo, ir aš nebematau nei aikštės, nei gatvės. Nupiovė mano virves, ir aš nebeskambu. Širdį mano vorai užpynė, kad amžinai tylėčiau. Kai vėjas kartais prasiskverbia į bokšto gilumą, įlenda į mano taurę, aš dar suošiu, užsisvajoju, stengiuos prisiminti savo dienas.

— Graudžiai kalbi, didysai varpe, — tarė balandis ir vėl kilnojo raudonas kojytes, eidamas aplink.

— Sakyk tik viena: ar tu seniausias? — paklausė varna.

—Taip, esu seniausias varpas. Mane nuliedino prieš daugel daugel metų. Dar tuomet buvo vaidilos, pagonys, kai aš suskambėjau. Jie bėgo nuo manęs.

— Taip ir reikia pagonims! — įsiterpė varna. — Nemėgstu jų, ir vyskupas jų nemėgsta!

— Bet jie buvo lietuviai, — atsiduso varpas. — Jie verkė ir paskui krikštijosi. Ir mane šlakstė šventu vandeniu pats Vytautas ir man sakė: gyvenk amžius mūsų mieste, saugok laisvę, visus į darbą kelk ir palydėk į poilsį.

Varna nusijuoke plonu balsu:

— Ar tik nesapnuoji kaip mano senoji teta? Ar nesigiri per daug? Nejaugi nežinai, kad mes, varnos, visus prikeliam ir palydim į lovas...

Varpas nieko neatsakė. Po valandėles jis vėl suošė svajingai:

—Dar ir dabar per mano seną, suskilusį varinį kūną nueina šiurpuliai. Prisimenu, kaip aš tada skambėjau. Suėjo žmonės ir klausės, nes aš skelbiau krikščionybės pradžią. Mane pakabino į nedidelį bokštą, toje pačioje vietoje, kur ir dabar esu. Aš linksminau miestą, ir visi pamilo mane kaip draugą. O, gerai pamenu laimingiausias dienas. Pirmą kartą mano metalinė širdis užkaito, mano briaunos degė. Aš plėšiaus iš džiaugsmo, sutikdamas karalių Vytautą, grįžtantį iš žalgirio mūšio.

— Iš kokio mūšio? —nustebėjo varna.— Juk niekas niekur nesimušė. Aš visur lekioju ir viską žinau!

— Mūšis buvo, kai Vytautas valdė Lietuvą, — atsakė balandis. — Aš tai girdėjau kartą prie rotušės lango iš labai mokytų vyrų.

— Hm, o kaip aš ten nebuvau? — atsigręžė nepatenkinta juoduolė.

— Tai buvo labai seniai: nei tu, nei mes visi nebuvome gimę, — rimtai paaiškino balandis.

— Tai neįdomu, — mostelėjo sparnu varna ir jau norėjo skristi. Varpas gi vėl prabilo:

— Aš prisimenu ir tuos laikus, kada mano karalius mirė, mano Vytautas. Ir mano varis, apkritęs rudens lietumi, drebėjo ir liūdnai gaudė. O, nebegaliu! Aš jaudinuos. Kitą kartą papasakosiu... — suošė varpas.

— Tai gerai: krikštynose visi nustebs, kai apsakysiu tokias istorijas. Rytoj aš vėl būsiu čia. — Varna sujudo ir norėjo skristi į angą, kai susilaikė ir kreipės į balandį. — Eime drauge. Gali pasilikti ir be manęs išgirsti naujus pasakojimus.

Balandis nesipriešino. Abu išlėkė ir sustojo angoje.

— Jau nebelyja. Gražumėlis tokiame ore keliauti į svečius. Dar suspėsiu, krikštynos be manęs neprasidės! — Ji kranktelėjo ir nusiūbavo pro katedrą. Balandis gi palengva nuplasnojo į rotušę.

Ten visą apsakė, kad seniausias varpas esąs prie katedros. Sustoję palangėje balandžiai dar ilgai ginčijosi, kreipės į sekretorių, nešiojantį žąsies plunksną, užkištą už ausies. Šis išvertė pageltusius miesto raštus, kur sutiko daug varpų, liedintų ir sutirpintų į patrankas. Surado žinias ir apie pirmąjį katedros varpą.

Sutūpę ratu balandžiai net mirktelėti nedrįso, — taip jiem buvo įdomu. Tačiau toji vieta, kur buvo įrašyti metai, buvo kandžių pragraužta. Taip niekas ir nežinojo, kada nuliedintas ir pakrikštytas pirmasis varpas.

Balandžiams patiko ši istorija ir kitą dieną būriais nuskrido į katedrą. Jau angos juodavo varnom. Paskutinė atskubėjo jų išmintingiausia. Pamačiusi krikštynų drauges, pikta suriko:

— O ko jūs čia? Marš prie vaikų. Aš jums papasakosiu visa! — ji išvaikė krankles ir užsipuolė balandžius. — Tinginiai, vos tik nutūpėt, tuoj miegoti rengiates. Aš gi lakstau suplukus nuo ankstaus ryto, skelbiu naujieną. Laime, kad suradau varpą, kitaip jūs nieko nežinotumėt, prakeikti miegaliai.

Balandžiai sušlaušė plunksnas, brykštelėjo sparnu ir, nieko nesakę, leidos į varpinės tamsą. Varna pasipiktino tokiu elgesiu: prasigrūdo pro visus ir užėmė geriausią vietą.

— Prašau tylos ir daugiau pagarbos mūsų pasididžiavimui, — iškilmingai tarė varna. Kai balandžiai stojo ratu, ji kranktelėjo: — Didysai varpe, dabar gali papasakoti trumpai ir vaizdžiai visa, ką atsimeni. Prašau nesigirti, nes pagyrų nemėgstu ir jomis netikiu!

— Jūs čia? atsiliepė lengvai oždamas varpas. — Linksma, kad gerieji paukščiai aplankė senį, surūdijusį, suskilusį, dulkėm aptrauktą... Visą naktį svajojau, kažko ilgėjaus, girdėjau lietaus išplautus balsus. Ak, tai praeitis, praeitis...

— Tu nori, kad mes verktume? Ne, nė negalvok taip. Pasakok greičiau, — pertraukė varna.

— Atleiskit seniui. Truputį užsisvajojau. Vėjas šią naktį svečiavosi, ir aš daug prisiminiau. Kai mirė Vytautas, pasidariau tada šaltas. Daug kartų skambėjau, bet retai kada užkaisdavo mano briaunos. Šaukiau karalius į sostą, guldžiau juos į kapus. Ir šv. Kazimierui gaudžiau ir, prisipažinsiu, verkiau: toks jaunas nužydėjo lelija. Paskui bylojau tą patį vyskupams ir elgetoms. Kiek pro mane praėjo didžiūnų, karių, galiūnų, paprastų žmonelių nuskubėjo be pėdsako.

Vienas balandis neišlaikė: apsiverkė sujaudintas griaudžios kalbos. Varna tuoj sumirksėjo ir pastebėjo:

— Mes žinome, daug miršta. Užvakar ir mano dėdė didvyriškai žuvo nuo katino, bet aš neverkiau. Prašyčiau visiems rimčiau.

— Kartą atsitiko baisus dalykas, — atsiduso varpas. — Buvau įpratęs tikėti, kad taip visada bus: matysiu aikštę, saulėtus namus, bet vienais metais įsiliejo į miestą svetima kariuomenė iš rytų. Ak, tada sudrebėjo ąžuolinės staklės, trūkinėjo virvės, mano šalta širdis paraudo nuo karščio. Susijaudinęs kviečiau visus gintis, išsaugoti miestą. Jie tačiau negirdėjo manęs. Tada pasikėlė liepsnos ir bėgo per namus, šoko iki manęs. Aš buvau aukštai, ir jos nepasiekė manęs. Aš gaudžiau ir per ugnį, šiurpulingai šaukiau. Rūstūs kareiviai šoko į bokštą, kardais kapojo mano šonus, o aš dar garsiau skambėjau. Tariau, gal tai paskutinės valandos, tegu įrašo į knygas, kad mieste liko vienas, kuris nepasidavė. Neįveikę manęs, jie nukirto virves ir senąjį varpininką nužudė. Per mane, pažaliavusį, aprūdijusį, riedėjo didelės ašaros. Nenudžiovino jų nei vėjas, nei saulė. Jie, tie svetimieji, pasirišo naujas virves ir norėjo prakalbinti mane, kad juos džiuginčiau, bet balso neišdaviau. Buvau nebylys, aš šaltas, sustingęs varis. O kai jie pasitraukė, vėl nuliūdę gyventojai pakėlė akis, nes aš skambėjau. Pasakojau kitaip: kviečiau burtis ir dirbti, įsiklausyti į

mano balsą, ateinantį iš senų laikų. Miestas gi nebesuprato manęs. Paskui vėl atėjo svetimi iš už marių, pasikėlė vėliau nauja ugnis, kuri pasiekė ir mano bokštą. Ji piktai tyčiojos ir sakė man: nutildysiu tave amžinai. Suėdė mano sijas. ir puoliau žemyn. Pramušiau mūrus ir suskilau.

Mano žaizdas sugydė, vėl pakabino, bet ilgai nesidžiaugiau: atėjo svetimieji, ir mieste nebeliko mano valdovų. Tada siūbavau liūdnas, ir retas kas suprato mano kalbą. Tie, kurie dar išgirdo mane, naktį susirinko į bokštą, paglostė briaunas, ir kalbėjo: "Jeigu tu toliau skambėsi, jie išveš tave svetur. Turi pasilikti čia, nes čia gimei." Jie slapta užmūrijo mano angas, kad svetimos akys nematytų. "Ateis valanda ir tu kalbėsi savo kalba", — tarė jie man atsisveikindami. Pasilikau tamsoje, apkritau dulkėm. Maniau, taip ir žūsiu. Bet kartą išgirdau dainas. Ilgai klausiau ir atpažinau — jos lietuviškos. Tą dieną išsijudinau iš miego — sugaudžiau. žinau, negražus jau mano balsas, bet jis iš tyros širdies. Jie, tie naujieji žmonės, suprato mane ir norėjo praverti angas, nubraukti dulkes, tačiau greit atėjo svetimi batai ir pikti žodžiai. Vėl nutilau. Nūnai laukiu ir sapnuoju, kaupiu jėgas, nes kažkas man kužda — vėl gyvensiu, liudysiu teisybę , juk aš daug kentėjau.

Varpas nutilo.

— Kokia liūdna tavo istorija, — atsiduso balandžiai.

— Man visai nepatinka, — kranktelėjo varna. —Kas čia per pasakojimas. Niekai! Tik ašaros, ašaros, gaisrai, karai! Kuo aš drauges pradžiuginsiu. Ko aš pradžiuginsiu. Ko aš atskridau pas tave ir laiką gaišau. Mes iki šiol gyvenome be tavęs ir toliau gyvensim, sočiai ir gerai gyvensim.

Piktai sukrankė ir dingo. Balandžiai tupėjo valandėlę, susimąstę, susigūžę. Eidami ratu, jie linksėjo galvom ir skrido į angą. Iš ten, suplakę sparnais, suko aplink bokštą. Į juos švietė vidurdienio saulė.

Iliustracijos autoriaus

Stasė Bunker-Prapuolenytė

LAIKO ŽENKLAI

★

Vandenys ritmingai daužo krantą
Debesys uždengia kalnų viršūnes
Žvaigždynai keliauja amžinu ciklu
Iš lėto bręsta pakalnėse vasarojus
O, grožybe liepsnojančių pavidalų
Sezonams bėgant!
O, tobulume žmogui duotos būstinės
Amžiams praeinant!
O, nesulaikomas laiko tiksėjime!

★

Žemės orbita skrieja astronautai
Žemės vieškeliais praeina maskaradai
Saulę užtemdo kylantis atomo vulkanas
Ant pasaulio lyja mirties pelenai.

"Mes patepėm save karaliais"
"Mes esame pasaulio imperatoriai"
"Mes sugriovėm pasenusią tvarką"
"Ant kaukolių mes pasistatėm savo sostą"
"Mes valdysime jūsų mintis"
"Mes nusisavinom jūsų gyvenimą"
"Nuo užgimimo ligi desintegracijos"
"Pro šituos vartus
Pro šituos vartus
Pro šituos vartus
Į neviltį".

"Mes išlipome ant plikos salos"
"Mes išlipome ant akmenų kranto"
"Mes išlipome Sibiro tundroje"
"Mes išlipome tropikų džiunglėse"
"Mes neieškome slėnių žaliuojančių"
Kur paukščiai čiulba padangėje
Kur vėjai dvelkia laisvingai
Ramunėlėmis žydi dirvonai".

★

"Ar mes iškopsime šitom skeveldrom
Akmenų griova, kuri neveda niekur?"
"Ar mes kopsime į pliką kalną?"
"Ar išmesime inkarus pelkėse?"
"Ar mes iškirsim girias nuogom rankom,
Be kastuvo išversime kelius?"
"Ar mes plėšime šitą dykumą?"
"Ar įveiksim nusausinti pelkes?"

★

"Mūsų sentėviai statė pilis
Savo prakaitu žemę aplaistė"
"Mūsų sentėviai kardą nešiojo
Strėlėmis savo žemę apgynė"
"Jie kovės prie Juodmarių krašto
Jie Žalgirio mūšį laimėjo."

★

"Šituo keliu į veikimą"
"Šituo keliu į atlaidų pelnymą"
"Čionais patriotiniai konservai"
"Čionais kultūrinis liukras"
"Mes jus apsaugosime nuo galvojimo"
"Mes jus apsaugosime nuo svarstymo"
"Mes jus apsaugosime nuo pažinimo"
"Mes turime midaus išgerti"
"Mes turime rūmus šokiam"
"Čionais grynas bičių medus"
"Čionai grynakraujė žąsiena"
"Palikite mums viską
Mes jus padarysime didvyriais"
"Mes jus apsiausime aureole"
"Šituo keliu — su orkestru"
"Šituo keliu — su garbės sargyba"
"Per šitas duris — į pagrabą."

★

"Duokite mums maldaknygę tiktai
Kaip Aukso Altorių
Duokite mums Dievo Namus ir
Palikite mus melstis ramybėje
Kaip Sibiro koplyčioje."

★

Valstybės degina pasenusias klišes
Sujudo snaudęs Afrikos žemynas
Iš pelenų pakilusi pražydo vakarų Europa
Romos vartus plačiai Krikščionių Tėvas atidarė
Ir šaukia atgalios atsiskyrusius brolius.

Kas atgal sugrąžins tekančią srovę!
Kas privers Nemuną sugrįžt iš marių!

Skaityta Toronte per literatūros vakarą šių metų kovo 10 dieną.

J. Sakalas

SAVO BIČIULIUI POETUI

I

Pavasarį žavėjo mūsų širdis
Žiedų ir paukščių giesmės.
Apleisto sodo rudenį paguosti
Pakilo mūsų dainos.

II

Palaimos ir tiesos pasaulis
Kaip naujas žiedas prasiskleis
Ir su aušra tekėjus saulė
Į sutemas nebesileis.

IŠMINTIES ŽODIS

Paminklų nestatykite gyviesiems!
Kad gaivalų patyčioms palikti
Ir nusivylę nelaisva aukštybe,
Jie, netikėtai įsibrovus priešui,
Nesusigundytų su juo drauge
Griaut savąjį garbės ir gėdos miestą.

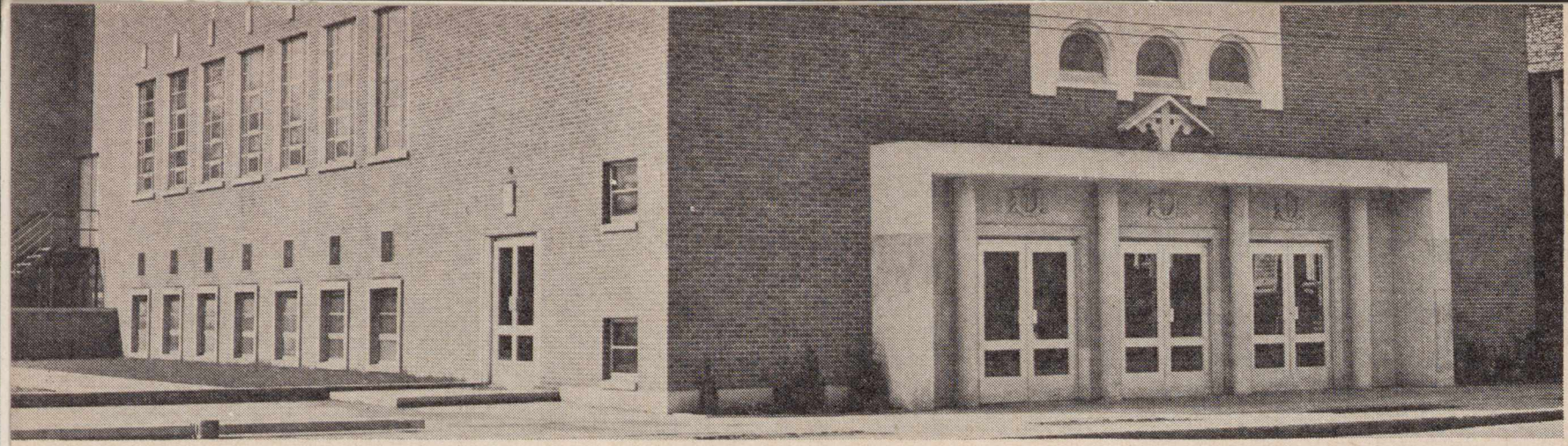

Salė ir laikinoji bažnyčia

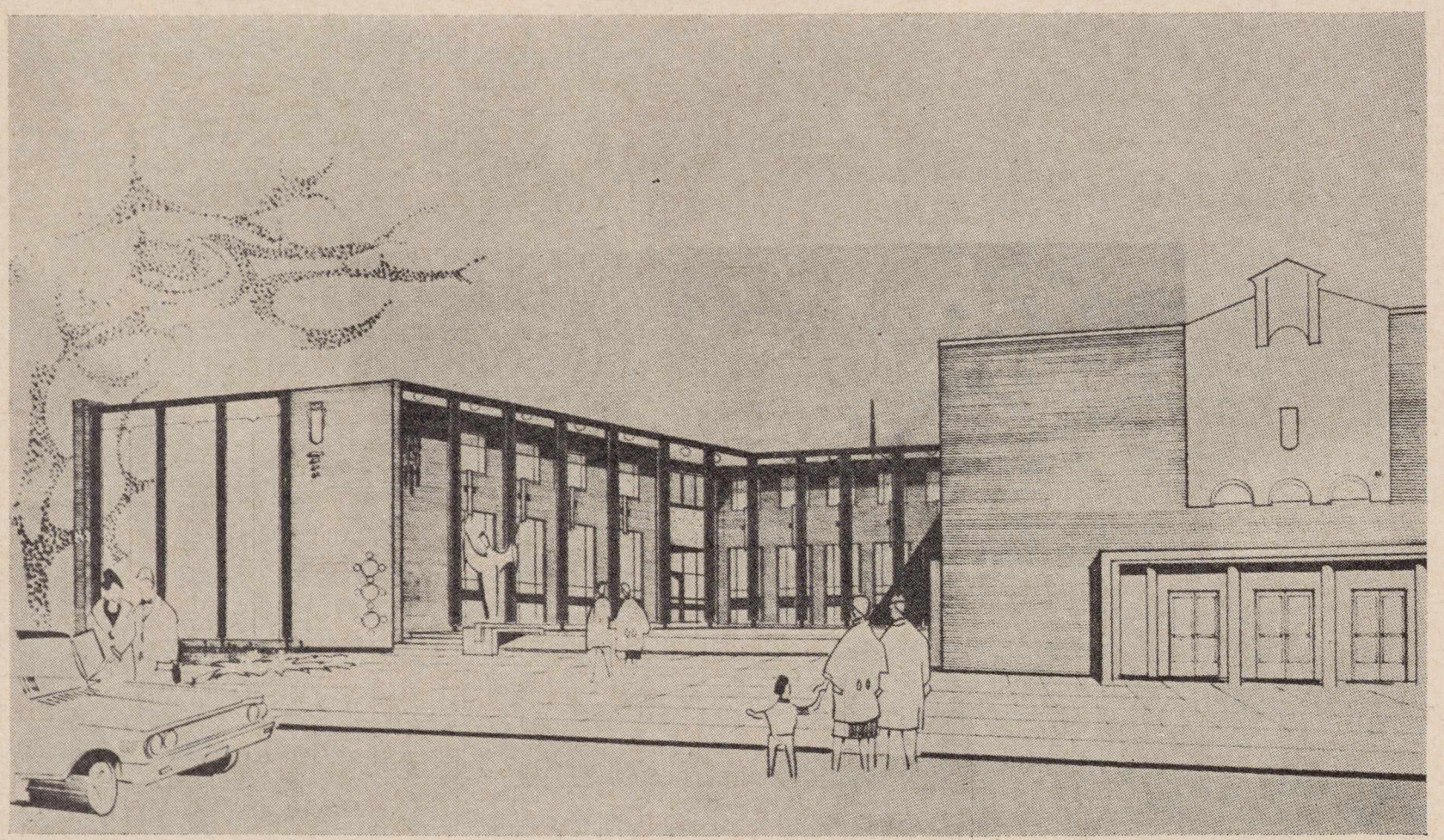

Planuojamas naujo priestato projektas, parengtas inž. d. A. Kulpavičiaus. L formos dviejų aukštų virš žemės ir dviejų aukštų žemėje pastatas talpintų vienuolyną, parap. raštinę, keletą kambarių org-jų posėdžiams, biblioteką, parap. bankelį ir naują 200 asm. salę.

TORONTO PRISIKĖLIMO PARAPIJA

Šį pavasarį suėjo 10 metų nuo Prisikėlimo parapijos Toronte įsikūrimo. Tai bene pati jauniausia lietuviška parapija Š. Amerikos žemyne ir turbūt pati stipriausia savo lietuviškumu — bažnyčioje pamokslai sakomi tik lietuvių kalba, vaikučiai katekizuojami tik lietuviškai, parapijos patalpose jaunimas skatinamas vartoti tik lietuvių kalbą.

Prisikėlimo parapija priklauso lietuviams Tėvams Pranciškonams, kurių centras yra Kennebunkporte, Maine valstybėje. Įsteigta 1953 m., ji spontaniškai prie savęs patraukė didžiausią Toronto lietuviškosios visuomenės dalį. Šiandien jai priklauso 1,300 šeimų, daugiausia naujai atvykusiųjų.

Kaip dešimtmečio leidinyje sakoma, — parapijos kūrimo "pradžia buvo ypatingai sunki. Reikėjo viską pradėti iš nieko. Be atsivežtų iš JAV bažnytinių rūbų bei reikmenų nieko daugiau neturėta, išskiriant didelį tėvų pranciškonų pasiryžimą ir pasitikėjimą Apvaizda bei gera valia būsimųjų parapiečių. Didžiausias sunkumas buvo rasti patalpas sekmadienio pamaldoms. Torontą užplūdus daugybei pokarinių emigrantų, visos vietinės katalikiškos bažnyčios buvo perpildytos, ir įtilpti kur nors dar su vienomis pamaldomis nebuvo galima. Kreiptasi į Famous Players teatro vadovybę ir iš jų gautas malonus sutikimas pasinaudoti jų patalpomis".

Pirmoji "bažnyčia" buvo "Parkdale" kino teatro patalpose, o antroji "bažnyčia" buvo "College" kino teatro patalpose.

Šiandieną net neįtikėtina, kai pasižiūri į žmonių minią, susirinkusią pamaldoms į savo pirmą "bažnyčią" "Parkdale" kino teatre, kurio iškaboje šviečia vakarais statomų filmų April in Paris, Girl who had everything ir kt. reklamos...

College gatvėje nupirkus sklypą, pradėta nuo dabartinio pastato su laikinąja bažnyčia viršuje ir sale bei kavine apačioje.

Kadangi bažnyčią statyti pramatyta vėliau, laikinai pamaldoms naudojama viena iš didžiulių salių, kuri paversta laikina bažnyčia. Be jos, yra dar ir kita salė su kavine, kurios talpina apie 1,000 žmonių. Čia vyksta įvairūs parengimai, sporto žaidynės ir net laikomos pamaldos, kada laikinoji bažnyčia tikinčiųjų nebegali sutalpinti. Šiuo metu parapijos turtas siekia virš $700,000. Skolų yra likę dar apie $150,000. Netrukus pramatoma statyti naują vienuolyną ir kt. parapijos veiklai reikalingas patalpas.

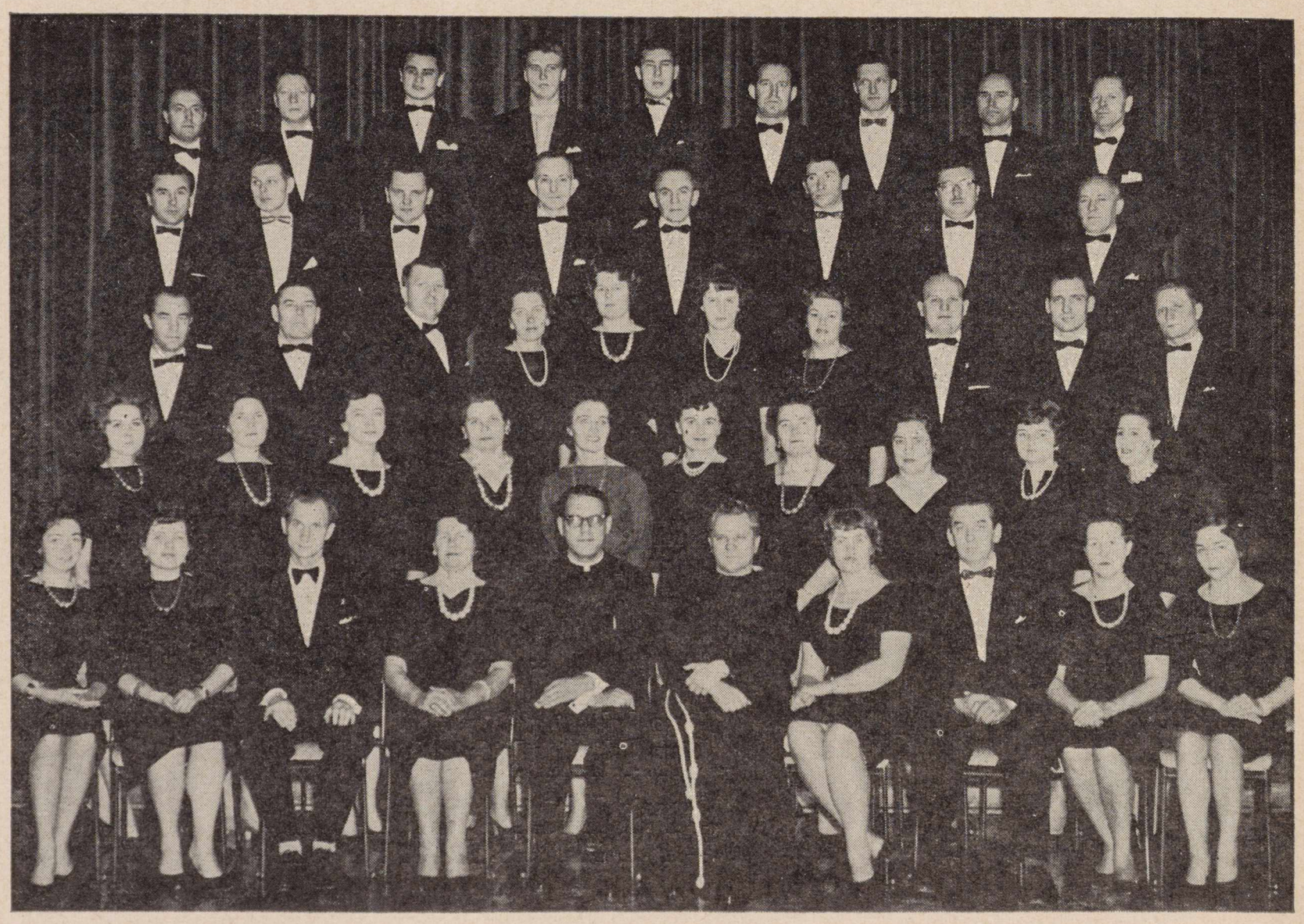

Prisikėlimo par. choras, vedamas kun. Br. Jurkšo. Fot. M. Pranevičius
Resurrection parish choir, led by Rev. Br. Jurkšas.

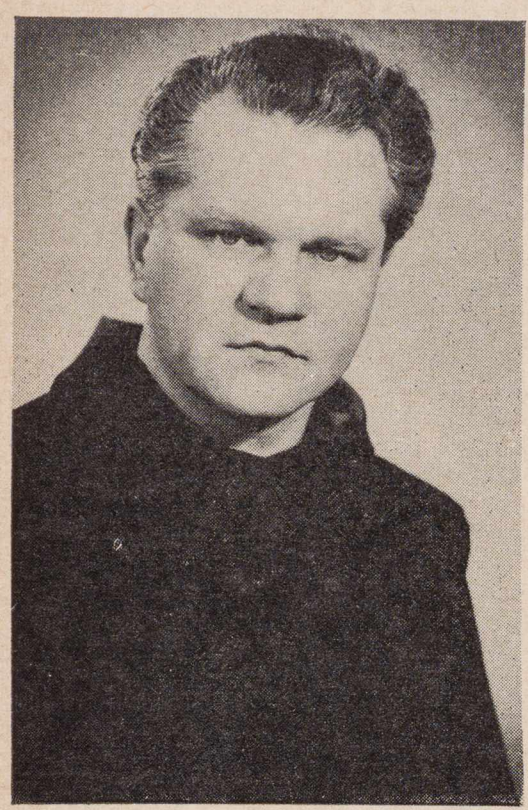

T. Placidas Barius, OFM, vienas iš Prisikėlimo par. steigėjų ir dabart. jos klebonas.

Father Placidas Barius, OFM, one of the founders of the Resurrection parish in Toronto and its present pastor.

Parapijoje labai aktyviai dirba Katalikų Vyrų ir Katalikių Moterų draugijos, kurių kiekviena turi daugiau negu po 100 narių. Muzikiniame gyvenime daug gyvumo įneša du pajėgūs chorai — suaugusių (55 nariai) ir vaikų (120 narių), — kurie, vadovaujami kun. B. Jurkšo, puoselėja ne tik religinį, bet ir tautinį dainos meną. Prie Prisikėlimo parapijos taip pat yra prisiglaudę kolonijos ateitininkai, skautai ir studentai, kurių veiklai parapija yra pavedusi net atskirus namus.

Kreipdama ypačiai didelį dėmesį į lietuvišką jaunimą, Prisikėlimo parapija jau 1955 metais įsteigė sporto klubą "Aušra", kuris per trumpą laiką spėjo pagarsėti savo neeiliniais laimėjimais: Š. Amerikos pirmenybėse jis yra pastatęs 33 naujus rekordus lengvoje atletikoje ir plaukime, iš eilės trečiu kartu išsikovojęs visų krepšinio klasių meisterio vardą ir tapęs vicemeisteriu visų klasių ir visų sporto šakų. Sporto klubui priklauso virš 200 berniukų ir mergaičių. Kultivuojamos praktiškai visos sporto šakos. Tačiau sportas yra tik viena veiklos apraiška; per sportą ieškoma ir randama galimybių pasiekti jų lietuviškas širdis ir palaikyti juos prie lietuviškojo kamieno. "Aušra" yra globojama specialiai paskirto kunigo, Tėvo Pauliaus, kurio iniciatyva kasmet ruošiama ir "Aušros" stovykla jaunimui, per kurią kasmet pereina iki 200 vaikų.

Šalia plačios dvasinės-kultūrinės organizacijos ir specialiai jaunimo veiklos, neišleista ir parapiečių ekonominė gerovė — praėjusių metų pabaigoje buvo įsteigtas Prisikėlimo parap. kooperacinis bankas, kuris, sumušęs visus žinomus augimo rekordus, per ½ metų prašoko 500 narių, o apyvartos padarė virš $700,000.

Pirmasis Prisikėlimo par. klebonas (1953-1957) buvo Dr. T. Bernardinas Grauslys, OFM; dabartinis klebonas yra Tėvas Placidas Barius, OFM, gi jo pagalbininkai— T. Paulius Baltakis, OFM, T. Rafaelis Šakalys, OFM ir T. Kornelijus Bučmys, OFM.

Taigi — "Prieš akis — sekantis etapas: mokėti būtiniausias skolas, taupyti reikalingą kapitalą parapijos ateities projektams, kaip klebonijai-vienuolynui ir bažnyčiai, ir dar su didesne energija tęsti pradėtą religinę, tautiniai kultūrinę ir karitatyvinę veiklą. Nuo pečių nukritus skolų naštai ir parapiečiams dosniau aukojant, naujame dešimtmetyje tai įvykdyti bus kur kas lengviau. Beje, su ilgesiu mes laukiame tos dienos, kurioje net salės duris galėsime plačiau atverti kolonijos veiklai — visai veltui." (Iš Parap. dešimtmečio leidinio).

Prisikėlimo bažnyčios, salės ir vienuolyno projektas, darytas arch. dr. S. Kudoko. Yra pastatyta tik salė (žiūr. 10 psl.). **Pasikeitus sąlygoms ir praplatėjus parapijos darbui, nuo šio sumanymo vykdymo atsisakyta. Ruošiamas kitas projektas.** (žiūr. 10 psl. II pav.).

Architectural plans for hall, convent, and church for the Resurrection parish prepared by arch. Dr. S. Kudokas.

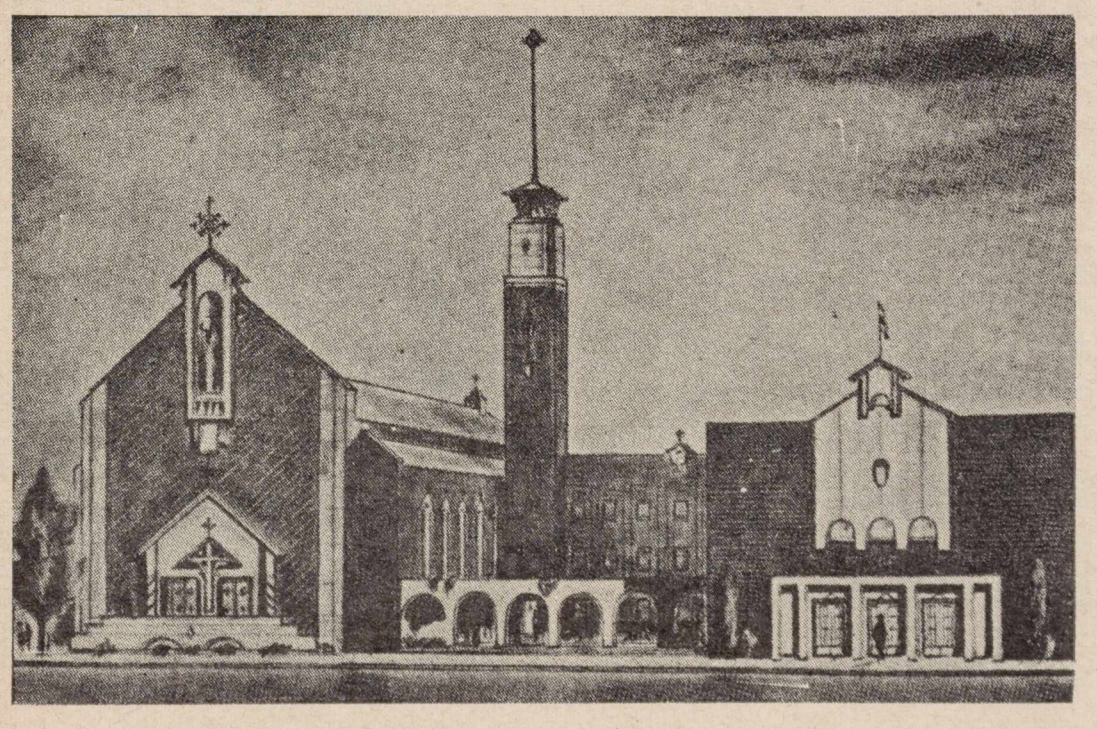

Iš Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungos 40 metų sukakties minėjimo 1963.III.9 New Yorke. Iš kairės: K. Grigaitytė, M. Kižytė, PLKOS pirm. M. Galdikienė, dr. N. Bražėnaitė-Paronetto.

Honorary guests at the 40th anniversary celebration of the World Lithuanian Catholic Organizations' Association.

"MOTERIS – VIENYTOJA"

Pasaulio Lietuvių Katalikių Moterų Organizacijų Sąjungos 40 metų sukaktį švenčiant

Kovo 9 dieną Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjunga New Yorke atšventė savo veiklos 40 metų sukaktį. Minėjimas įvyko Baltų Laisvės Namuose.

Minėjimo posėdyje, kur buvo eilė pranešimų, sveikinimų, M. Galdikienė, Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungos, (kurią toliau trumpai vadinsime PLKOS), pirmininkė padarė pranešimą apie Sąjungos veiklą nepriklausomoje Lietuvoje ir svetur, dr. Aldona Šlepetytė-Jannačienė laikė paskaitą tema "Moteris — vienytoja". Programą savo poezija papuošė praėjusių metų poezijos laureatė Kotryna Grigaitytė.

Sukakties proga buvo suruošta dail. A. Vitkauskaitės-Merker pastangomis dailės paroda, kur šalia organizatorės darbų dar buvo išstatyta S. Ingelevičienės, B. Gedvilienės ir A. Kašubienės kūrinių.

Mokytoja J. Kregždienė suruošė lietuvių moterų laisvajame pasaulyje spaudos parodą, leidiniais ir grafiškai pavaizduojančią moterų kūrybinį įnašą.

Pažvelgus 40 metų atgal, tik ką išsilaisvinus Lietuvai iš nelaisvės ir karo ugnies. lietuvių katalikių organizacijos pradėjo rūpintis bendru darbu, bendromis idėjomis. Iniciatorė to bendradarbiavimo buvo dabartinė PLKOS pirmininkė Magdalena Galdikienė, kuri tuo laiku buvo Lietuvos Steigiamojo Seimo atstovė ir Liet. Moterų Katalikių Draugijos pirmininkė.

1922 m. gruodžio mėnesyje įvyko liet. katalikių organizacijų pasitarimas, kuriame buvo priimti įstatai, apjungią visas moterų katalikių organizacijas į vieną, pavadintą Lietuvių Katalikių Moterų Vyriausiu Sekretoriatu. Jo tikslas buvo steigti naujas moterų organizacijas, derinti veiklą, stiprinti bendradarbiavimą, rūpintis moterų spauda, mokyklomis, steigti globos centrus našlaičiams ir vargšams. Buvo rūpinamasi įgyvendinti moterų teisių lygybę šeimoj ir visuomenėj.

1930 metais Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjunga įsijungė į viso pasaulio katalikių moterų Uniją, kur ir dabar yra pilnateisė narė. Vėliau Sekretoriatas, padarius kai kuriuos pakeitimus, buvo pavadintas Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjunga. Sąjunga apėmė visas gyvenimo sritis: kultūrinę, socialinę, ekonominę ir kt.

Antrasis pasaulinis karas pakeitė lietuvės moters gyvenimą iš pagrindų. Visos jos viltys ir užsimojimai buvo okupantų užgniaužti Jai teko rūpintis šeimos ir artimo reikalais. Daugelis katalikių veikėjų buvo ištremtos į Sibirą, daug karo metu žuvo, o kitos atsidūrė laisvajame pasaulyje: jos išsiblaškė po visas pasaulio šalis. Kiek apsipratusios su nauju gyvenimu, lietuvės katalikės vėl pasiryžo atkurti kilnų darbą. 1946 m. Lietuvių Katalikių Moterų Sąjunga vėl buvo atgaivinta dr. V. Karvelienės (dabar jau mirusi) pastangomis.

Tremtyje veikimo sąlygos pasikeitė. 1951 m. Sąjungos vardas pakeistas į Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungą. Dabar sąjungos kiti darbai ir rūpesčiai negu Tėvynėje. Šalia pagrindinių uždavinių gyvenimas pridėjo ir kitų. Dabar svarbu Lietuvos vardą palaikyti gyvą kitų tautų katalikių tarpe, supažindinti su Lietuvos dabartine padėtimi, siekti Lietuvos išlaisvinimo ir kelti balsą prieš pavergėjus. Todėl, būdama nare Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos, PLKOS-ga dalyvauja visuose Unijos suvažiavimuose ir posėdžiuose. Paryžiuje mūsų Sąjungą atstovauja B. Venckuvienė. Nuo

Nukelta į 12 psl.

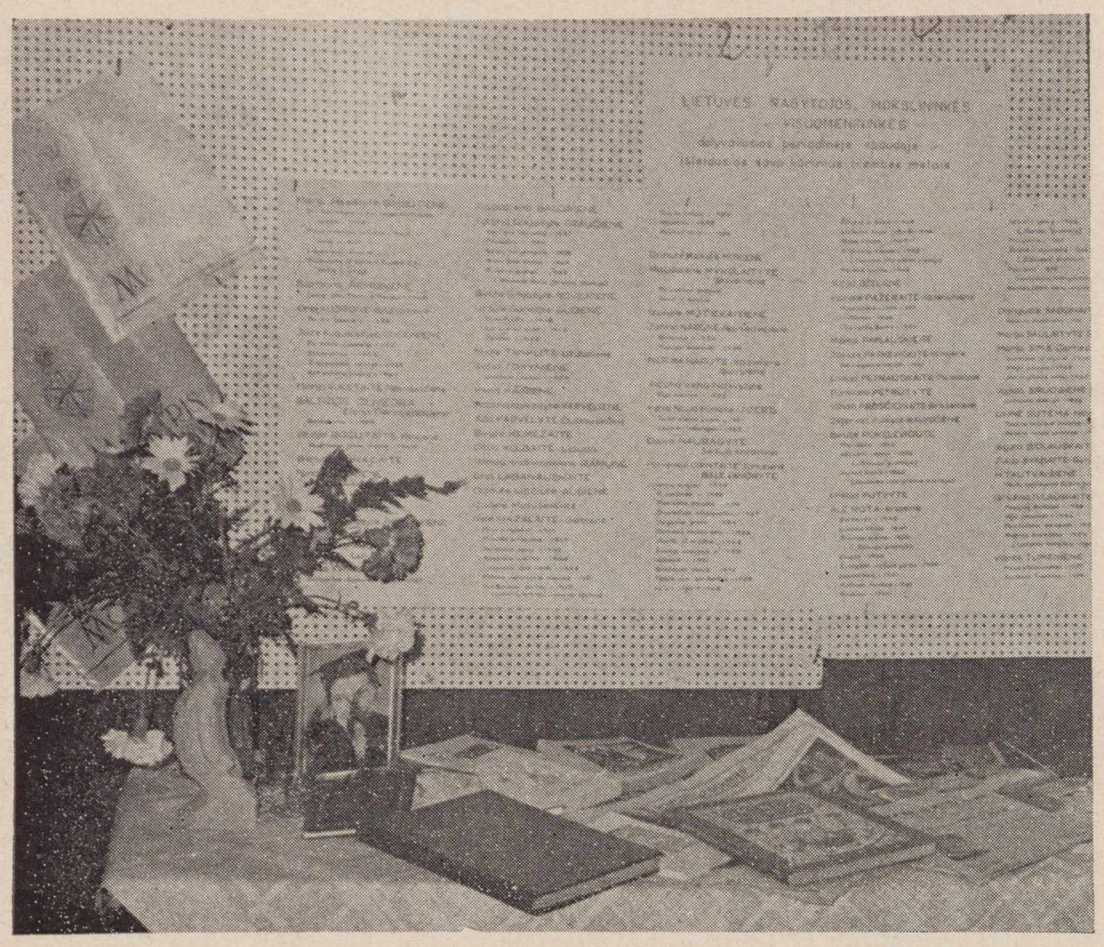

PLKOS 40 metų sukakties minėjime mokyt. J. Kregždienės rūpesčiu surengta liet. moterų rašytojų, mokslininkių ir visuomenininkių darbų paroda, kur matyti spaudiniai ir grafinis pavaizdavimas.

Publications of Lith. women of last 40 years shown during PLKOS 40th anniversary celebration.

1961 m. ji vadovauja Unijos Pavergtų Tautų ir Tylos Bažnyčios Sekcijai.

Lietuvių tarpe, laisvajame pasaulyje, PLKOS-gos tikslas yra jungti visų pasaulio kraštų lietuvių katalikių moterų ir mergaičių organizacijas, perteikti toms organizacijoms Pas. Kat. Org. Unijos nutarimus, skatinti katalikes moteris padidinti įnašą į lietuvių bendruomenę, išlaikyti tautinį susipratimą lietuvių šeimose, ypač jaunimo tarpe, jaunimo auklėjimą religinėj dvasioj, remti lietuvišką spaudą, išlaikyti tautinius papročius, kovoti prieš blogą literatūrą, dalyvauti, kiek galima dažniau bendrose maldose, remti lietuvius už geležinės uždangos, globoti tuos tautiečius, kurie atsiduria sunkioj padėtyj ir t.t. Darbas nelengvas. Didelį nepatogumą sudaro nuotoliai katalikių organizacijų, išsiblaškiusių po visus kontinentus. Bet dirbama, kas galima.

Gyvenimo ratas sukasi. Ir po 40 metų veiklos mes dar Sąjungos tarpe matome vieną iš pirmųjų Sąjungos veikėjų, dabartinę Sąjungos Valdybos pirmininkę Magdaleną Galdikienę. Su ja kartu dirba G. Kaneb, M. Kižytė, dr. N. Bražėnaitė-Paronetto, dr. A. Šlepetytė-Jannačienė, A. Dumbrienė. Be to, šalia Sąjungos Valdybos veikia PLKOS Fondas, kurio tikslas rūpintis lėšomis. Fondui vadovauja M. Lušienė, jai talkininkauja T. Dzikienė, R. Kundrotienė ir A. Radzivanienė.

PLKOS 40 minėjimas teprimena mums gražų lietuvių katalikių bendrą darbą laisvojoj Lietuvoj ir tepaskatina būti vieningom ir toliau, jei norima neišnykti kitataučių jūroj. (A. R.).

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Leonardas Dambriūnas, **Lietuvių kalbos sintaksė.** Trečioji papildyta laida. Pedagoginis Lituanistikos Institutas. 1963 m. 104 psl. Kaina $2.50.

R. Spalis. **Angelai ir nuodėmės.** Novelės. Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 44. 1963. 256 psl. Kaina $1.50

Rinktinė. Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 13. 1963. 80 psl Kaina 50 c

Martynas Mažvydas. Pirmosios lietuviškos knygos autorius. Jo mirties 400 metų sukakčiai paminėti. Pedagoginis Lituanistikos Institutas, 1963. Red. Domas Velička. 110 psl. Didelio formato. $3.00.

Filatelistų Draugijos "Lietuva" **Vienuoliktoji paroda.** Skirta transatlantiniams lakūnams Dariui ir Girėnui. 30 metų nuo tragiško žuvimo sukakčiai paminėti. Sveikinimai, parodos katalogas, rašiniai. 26 p.

Šv. Pranciškaus Lietuvių Parapija. East Chicago, Indiana. Minint auksinį jubiliejų. 56 psl. 1963 m.

Vl. Vijeikis. **Kas gražiau?.** Spalvavimo knygutė vaikams. Lietuviškai motyvai. Su paaiškinimais 16 psl. Kaina nepažymėta. 1963. Išleido LSS L. Skautų Brolijos Vilkiukų Skyrius.

K. Pr. Vaseris, **Padangių keliai.** Rašiniai astronomijos klausimais. Melbourne, 1962. 76 psl. Kaina 14 šil.

Mūsų šokiai. JAV ir Kanados Lietuvių II Tautinių Šokių Šventės Repertuaras. Išleido Šventės Komitetas. 1963. 262 psl.

Jaunystės žiedai. Moksleivių metraštis. 1962- 1963. Metraščio globėjas Juozas Masilionis. Chicagos Aukštesnioji Lituanistikos Mokykla. Abiturientai, mokinių rašiniai. 232 psl. Gausiai iliustruota. 1963.

Prisikėlimo Parapijos Toronte **Pirmasis Dešimtmetis.** 1953 — 1963. 184 psl.

KNYGOS IR AUTORIAI

TRYS ULTIMATUMAI

Mūsiškėje atsiminimų raštijoje su praeitų metų data turime keletą knygų. Viena iš jų yra dr. Petro Mačiulio "Trys ultimatumai".

Šie atsiminimai parašyti žmogaus, tų įvykių (ultimatumų) metu buvusio Lietuvos užs. reik. ministerijos Pabaltijo ir Sovietų Sąjungos reikalams skyriaus vedėjo (1938-1940). Taigi visai kompetetingo ir patyrusio tų įvykių dalyvio, ne tik stebėtojo.

Įžangoje pats autorius šią knygą vadina atsiminimais, tačiau joje randame gana gausių atsirėmimų į rašytinį žodį. Pvz. rašinio gale yra įdėtas prof. Vinco Krėvės-Mickevičiaus, Lietuvai sovietų primestos vyriausybės anuometinio užs. reik. ministerio, pareiškimas, savo laiku (1953 m.) išspausdintas "Aiduose". Vienoje teksto vietoje paminimas ir žodis studija (44 psl.), o tai teikia knygai vėl naują atspalvį. Bet atrodo, kad dr. Mačiulis tokiam užsimojimui neturėjo tinkamų sąlygų, būdamas atskirtas nuo būtiniausių šaltinių — archyvų, nekalbant jau apie pačias darbo sąlygas — tremties sąlygas.

Knygos turinį sudaro, kaip iš jos vardo jau matyti, trijų ultimatumų: Lenkijos (1938), Vokietijos (1939) ir Sovietų Sąjungos (1940) Lietuvai aprašymas. Ne tik gvildenami aktualieji ano meto įvykiai, bet duodamas taip pat fonas, kuriame geriau atsišviečia ir patys ultimatumai, t. y. pateikiamos gana išsamios santykių su tais kaimynais raidos apžvalgos, kurios patvirtina autoriaus ryšium su Lenkijos ultimatumu padarytą išvadą, tinkančią ir kitų ultimatumų atvejui: "Taip didesnis kaimynas be kaltės pakaltino Lietuvą ir privertė užmegzti diplomatinius ir konsularinius santykius" (39 psl.). Taigi, ir kitais dviem atvejais — priimti ultimatumus.

Knyga yra tikrai intriguojanti ir jau sukėlusi tam tikro atgarsio, bet jos pavadinimas labai retai užtinkamas spaudoje. Kas knygą skaitė, be abejo, su smalsumu sutiko tą teksto vietą, kur kalbama apie "aukščiausią sankciją", kurią derybų metu (1940) Maskvoje buvo nutarę mūsų aukštieji karininkai, tada ten buvę, pavartoti prieš Merkį, jei jis atsisakytų jų pareiškimą priimti. Tas pareiškimas lietė Merkio pasitraukimą iš ministerio pirmininko vietos ir turėjo būti perskaitytas Molotovui. Kas ta "aukščiausią sankcija" — ar kada išgirsime, nors dar ir turime gyvų liudininkų.

Kalbėdamas apie "Vyslos stebuklą", kurį lenkai labai dažnai linksniuoja savo kalbose ir raštuose, dr. Mačiulis štai ką pasako: "Kažin kaip būtų pasisukęs tada lenkų istorijos ratas, jei ne prancūzų ginklai (artilerija) ir gen. Weygando nurodymai, nors lenkai tebekalba apie jų pačių "stebuklą prie Vyslos' (cud nad Wislon)". (20 p.). Čia reikėtų įterpti šalia "lenkų istorijos rato" ir "mūsų istorijos ratą", nes be ano "stebuklo" ir mūsų nepriklausomybė gal būtų buvusi trumpa, paliekant, aišku, nuošaliai tą faktą, kad ir lenkai į ją taip pat kėsinosi.

Autorius kai kur leidžiasi į svarstymus, kas būtų buvę naudingiau vienu ar kitu atveju daryti. Bet tai yra tik spekuliacija. Į jo tvirtinimą, "kad tolimesnė Lietuvos tragedija prasidėjo kaip tik anuo nelemtu ultimatumu (lenkų), kurį galėjome atmesti, kaip vėliau pasielgė suomiai, atmesdami bolševikų ultimatumą" (39 psl.), galima atsakyti teigimu, kad Lietuvos laisvė, atmetus tąjį Lenkijos ultimatumą, būtų buvusi dvejais metais trumpesnė ir kad Lietuvos ir kitų mažųjų tautų tragedijos pradžios reikia ieškoti anuomet atpalaiduotame politiniame smurte ir kai kurių didžiųjų valstybių užmačiose grobti svetimus kraštus.

Įdomus epizodas galėtų būti ir tariamos lenkų artistės Smogorzevskos vardas (41 psl.). Tokio tikrinio vardo šių eilučių autoriui nepatvirtino nė Lenkijos pasiuntinybėj Kaune dirbęs lenkas, dabar gyvenąs Los Angelėse. Ar čia nėra sarkazmo dėlei sudėti į vieną dviejų artisčių menininkių vardai, kadaise žinoti Lietuvoje. Ypač Jadvyga Smosarska, su kitais lenkų bėgliais perėjusi Lietuvos sieną, savo elgesiu sukėlė nepasitenkinimo mūsiškių tarpe ir dėlto gal verta šio sarkazmo.

Būtų labai pageidautina, kad "Darbininko", kur yra susispietusios stiprios lituanistinės jėgos, leidžiamos knygos išeitų su tobulesne kalba ir stropesne korektūra.

Iš 134 -rių knygos puslapių Lenkijos ultimatumui skirta apie 40 psl., Vokietijos, kur kalba ir faktiškai buvo pati trumpiausia, skirta 25 psl. ir sovietų — 45 psl. Sutarčių priedėliui — 11 psl.

Knygos viršelis pieštas P. Jurkaus. Tas pats piešinys panaudotas ir knygos aplankui. Puslapio viršuje kontūrinis Vytauto Didžiojo muziejaus ir aplinkos vaizdas, o apačioje krenta į akį raudonai juodos spalvos trys kaimynų herbai, lyg kruvini, gedulingi ir grėsmingi.

Liudas Balvočius

Dr. Petras Mačiulis. **Trys Ultimatumai.** "Darbininko" leidinys. 1962 — Maironio metai. Brooklyn, N. Y. 134 psl. Kaina nepažymėta.

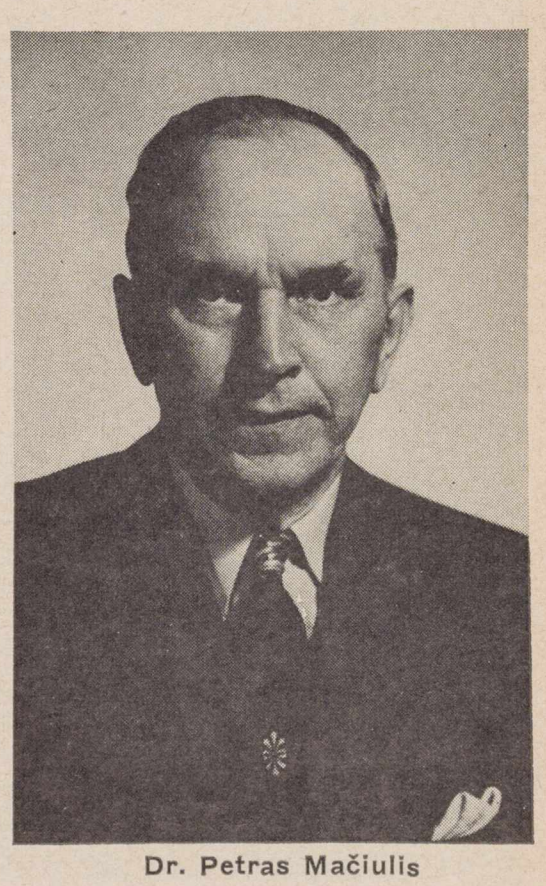

Dr. Petras Mačiulis

VYTAUTAS ALANTAS LIETUVIŠKUOJU KELIU

Rašytojo 60 metų amžiaus ir 30 m. draminės kūrybos sukakties proga

Vladas Mingėla, Detroit, Mich.

Kad Vytautas Alantas išgyveno 60 metų, tai, žinoma, jo laimė; bet kad jis 30 metų reiškiasi dramos kūryboje, tai jau nuopelnas, vertas platesnio dėmesio. Detroito lietuvių visuomenė, kur rašytojas gyvena, tai suprato, ir šių dviejų sukakčių proga kovo 15 d. surengė gražią paminėjimo akademiją. Jos gale plačiai ir išsamiai apie savo kūrybą pasisakė pats solenizantas. Norėčiau jo pasisakymo svarbesnes vietas perteikti ir mūsų skaitytojams.

Jo žodžiais:

"žalioje jaunystėje, dar esant mokyklos suole, man didelį įspūdį padarė Juozo Tumo-Vaižganto "Pragiedruliai". Dar ir šiandien su dideliu malonumu atsimenu jo atvaizduotą "Gondingos pasaulį". Galimas daiktas, kad Vaižganto kūrybos vertingas kūrinys ir žavus grožis mane bus pastūmėję visą amžių tarnauti tautai. Ryškiau kalbant: Vaižganto kūryba man pravėrė duris į be galo platų, spalvingą ir įvairų lietuviškos dvasios pasaulį. Juk kas gi yra Vaižgantas, jei ne plačiašakis Lietuvos ąžuolas, kuris sėmėsi sau maisto tik iš lietuviško podirvio, kuriam Lietuva ir lietuviai buvo tos ašys, aplink kurias sukosi visa jo kūryba ir visas jo gyvenimas."

Užtat šiandien mums aišku, kad Vytautas Alantas nėra koks abstraktinės literatūros postringautojas, jis taip pat nėra koks kosmopolitinių bei liberalinių "tiesų" ieškotojas. Jo kūrinių didvyriai, lyg tie erdvės satelitai, dideliu greičiu ir pastoviai sukasi lietuviškojo gyvenimo orbitoje, kovoja už Lietuvą, nebijo už ją atiduoti viską, kas žmogui brangiausia. Jo didvyriai kuria savąją kultūrą, rūpinasi ekonomine gerove.

Jokių kūrybos palyginimų nedarydamas, tačiau tautos tarnyboje, patriotinėje tematikoje randu daug bendra pas V. Alantą ir Vaižgantą.

Kas skaitė Alanto romanus, dramas, pjeses, tas negalėjo nepastebėti jo tematikos lietuviškumo, Visur dvelkia senosios Lietuvos girios ir jų kvapas, didvyriškumas ir laisvės žavumas bei vertė; nors kai kur iškeliama ir lietuviškų negerovių, bet virš visko — graži, brangi Lietuva, laisvųjų lietuvių džiaugsmas.

* * *

V. Alantas aukštuosius mokslus baigė Prancūzijoje, kur studijavo istoriją, meno istoriją ir psichologiją. Tai, aišku, negalėjo nepadaryti įtakos, neatsiliepti jo kūryboje. Jo negalėjo nesužavėti prancūzų literatūra, menas, grakštus prancūzų humoras, šviesus intelektualizmas, aštri, gyva publicistika. Gyvenimas Prancūzijoj Alantą padarė tikrą vakarietį ir atskyrė nuo slavų-rusų, o ką jau bekalbėti apie rusiškąjį bolševizmą! Jis jų daugiau negu nemėgsta.

Antras žymią literatūrinę įtaką Alantui padaręs yra Oscar Wilde. — estetizmo adoratorius ir kūrėjas. Jis lietuvių kalbon išvertė net vieną jo veikalą — dramą "Salomeją" (spaustą 1927 m. Vaire). Pirmojo rinkinio "Artisto širdis" kai kurios novelės yra stiprioje O. Wilde įtakoje.

Po dviejų novelių rinkinių (Artisto širdis ir Tarp penkių ir septynių) 1932 m. rudenį V. Alantas išėjo scenon kaip dramaturgas — L. Valst. Teatras Kaune pastatė jo pjesę "Užtvanką". Šiame veikale, vyrauja meilės intriga, vykstanti hidraulinės elektro varomosios jėgainės statybos šešėlyje arba fone. Nuo tos dienos Alantas tapo "Lietuvos elektrofikatorium". Berods, 1938 m., kai Alantas buvo vyr. "Lietuvos Aido" redaktorium, opoziciniai laikraščiai puolė Lietuvos vyriausybę priekaištaudami jai nesirūpinimą Lietuvos elektrofikacija. "XX Amžiuje" Stp. Kolupaila išbarė "Lietuvos Aido" red. Alantą, prikišamai nurodęs rašytojo Alanto dramą "Užtvanką" ir stebėjosi, kodėl Al. pakeitęs savo nuomonę.

Kai "Užtvanka" su pasisekimu buvo vaidinama net du sezonus, naujas Alanto scenos veikalas "Gaisras Lietuvoje" (1933) po antrojo spektaklio išimtas iš repertuaro. Apie turinį užsimenant, rupiai tariant, — Alantas esą propagavęs lūšnų naikinimą, tiesiai — deginimą. Jų vieton turėjusi kaip grybas iškilti mūrinė Lietuva. Kai kiti dienraščiai keliomis eilutėmis paminėjo veikalo nesėkmę arba pasijuokė, esą Alantui nepatinkančios kaimo lūšnos, iš kur jis pats yra kilęs, "Lietuvos Aidas" tylėjo. Autorius buvo klaidingai suprastas. Dramoje, tiesa, buvo deginama romantinė kaimo bakūžė, bet jos vietoje norėta mūrinio pastato. Autorius, matęs vakarų Europos miestus ir kaimus, norėjo skubesniu tempu kopti civilizacijos pakopomis aukštyn. Jis troško visose srityse matyti pažengusią Lietuvą. Tuo keliu vėliau ir buvo einama. Bet ne taip galvojo ano meto valdantieji sluoksniai, Alanto "gaisrą" Valstybės Teatre "užgesinę"...

* * *

Norėčiau plačiau sustoti ties kone 'skandalu' trenkusiu 1951 m. išleistu romanu "Pragaro prošvaistės". Jame autorius ieško dvasinės atramos senovės lietuvių tikėjime. Vieni jį gyrė, kiti peikė, bet daugelis recenzentų padarė klaidingas išvadas, pamiršę, kad kūrėjas turi teisę savo kūrinyje reikšti savo svajones, fantazijas, abstrakčias mintis, nebūtina, kad viskas dvelktų nuogu realizmu arba būtinai turėtų atitikti istorinį tikslumą. Vargu atsirastų toksai naivuolis, kuris tikėtų, pavyzdžiui, kad Alantas numiręs džiaugsis "amžinuose soduose" medžioklės malonumais. Autorius taip pat gerai žino, kas yra perkūnas, ir jo "kultą" reikia priimti kaip rašytojo fantazijos vaisių. Kūrėjas gyvena kūrybos dvasia. Kūriniuose neišvengiamai kyla konfliktai problemos, — juk tai gyvenimas. Tai išgyvenęs rašytojas perteikia savo žodžiu ir atiduoda skaitytojui— bus priimtas ar ne, patinka ar nepatinka. Autorius (Alantas) nekartą yra pareiškęs apie šį romaną maždaug

RAŠYTOJAS VYTAUTAS ALANTAS

tokias mintis: — Nemanykite, kad tos problemos bei nuotaikos, kurias iškėliau "Pragaro prošvaitėse", man staiga toptelėjo galvon, ir aš parašiau knygą. Prie tų išvadų aš priėjau po gana ilgos ir skaudžios evoliucijos, po ilgo blaškymosi, kentėjimų bei klaidžiojimo sunkiai išeinamuose labirintuose.

1960 m. išėjo kitas stambus V. A. romanas "Tarp dviejų gyvenimų". Jis vienodžiau buvo priimtas, partizaninė tema visiems buvo lygiai priimtina ir suprantama. Bet autorius, atrodo, labiau myli savo pirmąjį "vaiką". Štai jo žodžiai šių metų pagerbime:

"Pragaro prošvaistėse" genezė mano literatūrinėje karjeroje yra vienas iš "milestone" ir ypač dėl to, kad tas laikotarpis nulėmė mano kūrybos linkmę. Nemanyčiau, kad tai būtų tik tuščias pasigyrimas, — aš visados buvau patriotiškai nusiteikęs.

* * *

Bestijuodamas Prancūzijoje, berods, 1928 m., V. A. apsilanko Italijoje. Gyvena visą vasarą šiame žavingame krašte. Apsilanko Romoje. Aplanko Vatikano muziejų. Jam padaro didžiausio įspūdžio antikinio meno graikų skulptūros. Ir jos visos — originalios. Paveiktas to gilaus įspūdžio, V. A. iš ten pasisėmė daug dvasios peno. Pagaliau, Romoje jis įsitikino, kad Katalikų Bažnyčios dignitoriai neniekina ir nenaikina pagoniškojo pasaulio liekanų, o antikinio pasaulio filosofų net įtraukia į savo mokslą.

Vytautas Alantas sako:

"Man kelia nusistebėjimo jausmus tie mūsų mintytojai, kurie į antikinės Lietuvos tikėjimą, dorovę, pasaulėžiūrą - filosofiją ligi šiol su panieka tebežiūri ir jie norėtų visa tai išbraukti iš tautinės atminties. Juk senovės lietuviai sugebėjo sukurti galingą ir humaniškumu ir teise bei teisingumu pagrįstą valstybę ir ilgus amžius sugebėjo atsispirti galingiesiems ir beveik visos Europos valstybių remiamiems priešams, — tas jau parodo, jog Lietuva negalėjo būti doriškai supuvusi: šiuo atveju reikėtų ieškoti sintezės, ne priešginybių"

"Pragaro prošvaistėse" autorius kėlė ne tik antikinės Lietuvos tikėjimo problemą, jis lietė ir gvildeno ir lietuvių tautos didvyriškumo klausimą. Vyriausias veikalo veikėjas Girkalnis byloja: "Mūsų proseneliai kovojo 2000 metų ir visose rytų Europos žemėse liejo savo kraują ir klojo savo kaulus, ir kokios pasėkos? Atrodo, kad lietuvių tauta amžinai žygiuoja per siaurą būties ir nebūties lieptelį. Ką tik gimę mes jau esame paženklinti fataliniu ženklu: — kovok, laimėk, žūk didvyrio mirtimi arba vergauk! Mūsų tautos dainos lyriškos, jose nėra epo ir veiksmo, nes pats mūsų gyvenimas yra veiksmas ir epas, o ramybė, idilija, apie kurią taip iškalbingai dainuoja mūsų nežinomi

Nukelta į 16 psl.

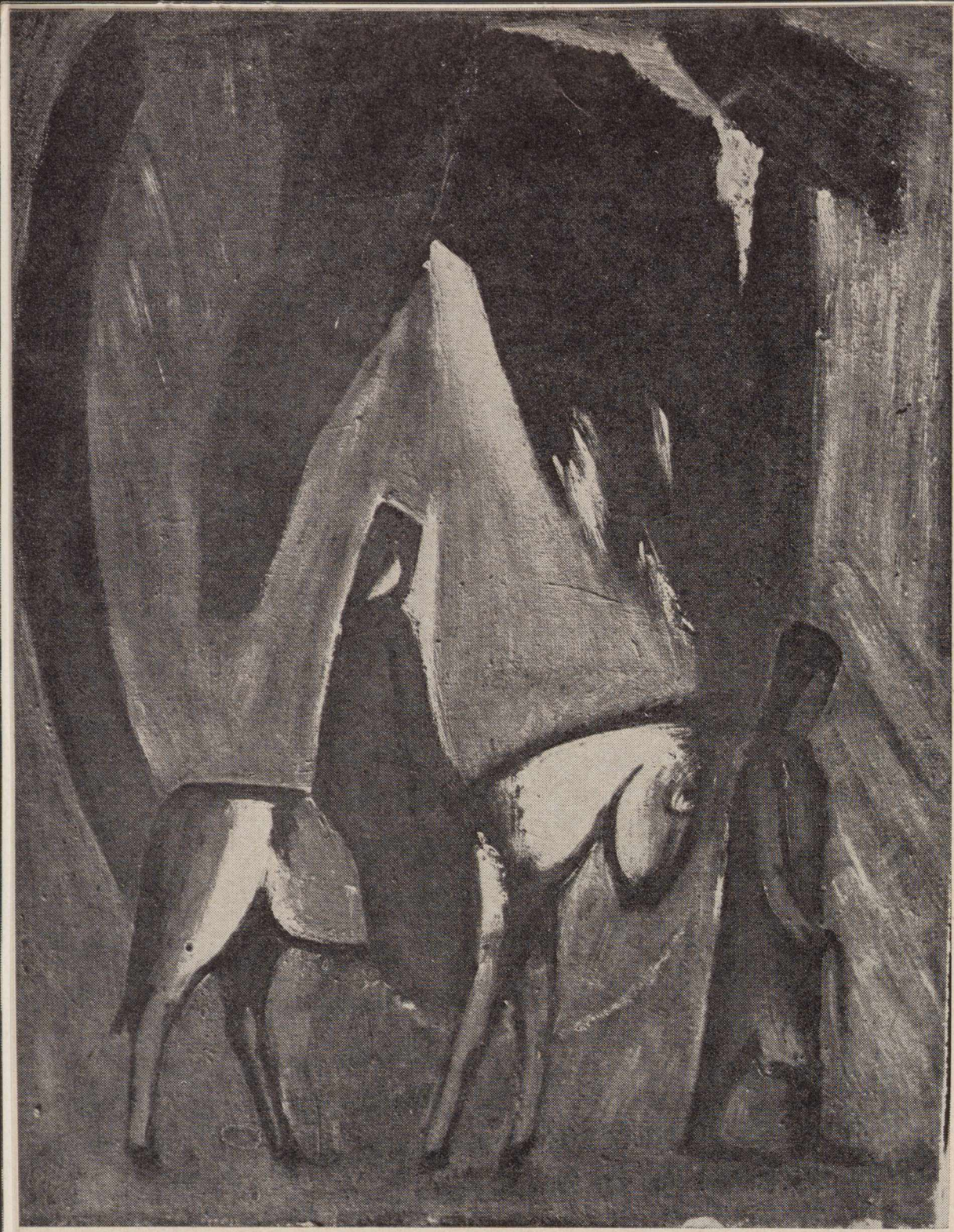

Pranas Domšaitis — BĖGIMAS Į EGIPTĄ / FLIGHT TO EGYPT

NESENSTANTIS PRANAS DOMŠAITIS

PIETŲ AFRIKOJ GYENĄS IR GARSUS LIETUVIS DAILININKAS

LABAI gerai žinome mūsų senuosius dailininkus, kaip Adomas Varnas, Antanas Žmuidzinavičius, Adomas Galdikas... Jų jauniausias — Adomas Galdikas, šiemet baigiąs septintąją dešimtį, ir jis, be abejo, riebiai nusikeiks, matydamas save priskirtą prie "senųjų" Dvasia ir kūryba jis pašėlusiai jaunas ir yra pačiame mūsų dabartinės dailės avangarde. Avangardine kūryba pasižymi dar ir kitas, mūsų visuomenei beveik visai nežinomas, bet meno pasaulyje aukštai iškilęs dailininkas Pranas Domšaitis.

Daugeliui mūsų dabar išklydus į platųjį pasaulį, ne vienas, bet eilė dailininkų sėkmingai nardo svetimuose vandenyse, pelnydami vardą ir pripažinimą. Bent iš tolo stebime jų pasireiškimus ir didžiuojamės jų sėkme. Žvilgsniui klystant aplinkui, pastebime, kad ir tolimuose horizontuose yra lietuvių, kurie nedingo, bet prasimušė į pirmaujančias moderniojo meno eiles. Vienas tokių ir yra, kad ir bevik visą gyvenimą praleidęs toli nuo gimtinės, bet švariai išlaikęs gryną vardą ir pavardę — Pranas Domšaitis.

Šiemet baigiąs 83 metus (gimęs 1880.IX.15) Pr. Domšaitis yra klaipėdietis, gimęs Kuršių kopose, Vilukiemyje (jo motina iš namų Putynaitė), ūkininkų tėvų sūnus, iki 25 metų dirbęs žemę ir tik po to išėjęs pasaulin ir, kaip ir kitas dailinkas, Jonas Rimša, pasukęs ne tėvo pageidamos karjeros siekti, bet meno kūryboje naujų horizontų ieškoti.

Meno studijas P. Domšaitis pradėjo Karaliaučiuje, tęsė Berlyne. Berlyne jo mokytojas buvo prūsas Lovis Corinth, vienas žymiųjų vokiečių ekspresionistų.

Toliau meną studijavęs Paryžiuje ir Florencijoje, D. apkeliavo daugelį Europos kraštų, keletą kartų aplankydamas ir Lietuvą. Berlyne, Miunchene ir Vienoje dalyvavo meno parodose, rengtose vokiečių ekspresionistų. Jo paveikslų įsigijo Berlyno nacionalinė galerija, eilė provincijos muziejų ir privatūs kolekcionieriai.

Nukilęs net į patį Afrikos smaigalį, P. D. dabar gyvena Caje Town mieste, nenuilstamai kurdamas ir rengdamas parodas.

Jį plačiau mūsų visuomenei prieš trejetą metų pristatė dr. J. Žmuidzinas "Aidų" žurnale rašiniu Nuostabusis Pranas Domšaitis" ir keliomis jo darbų nuotraukomis.

Kitu atveju apie P. D. kūrybos pradžią kalbėdamas, dr. J. Žmuidzinas sako:

"Ir lyg tyčia pasitaikė, kad tuo metu ir kiek vėliau ne tik Vokietijos meno pasaulyje, bet ir kitur dėjos nepaprasti dalykai: apverčiama aukštyn kojom, žemyn galva visa dailės visata — teka pirmosios kubizmo dienos, Čiurlionis, tas pirmapradis, anot G. Annenkovo, abstraktininkas išstato parodose savo nefigūrinius kūrinius; Miunchene revoliucija — V. Kandinskis sukuria pirmutinius tapybinius abstraktus, paleidžiamas dinamiškasis "mėlynasis raitininkas", tasai meno kūrybos filosofijos almanachas "Blauer Reiter," pavadintas pagal Kandinskio medžio raižinį ir vaizduojantis žirgą su jojiku mėlynu švarku, tą naujos modernistų dailininkų — kaip pvz. Kandinskio, Javlenskio, baronesės Verefkinos, Kubino, Kanoldto, Munterio, Klee, Franc Marko — bendruomenės simbolį. Kaip matom, Pranas Domšaitis, palikęs arklą tėviškės pūdyme, pataikė tiesiog į meno perkūniją ir užtat nenuostabu, jog kūrybinių naujenybių sąjūdyje pradėjęs teptuko baudžiavą, tapo visą gyvenimą veržliu modernistu. Jisai prieš pat paskutinį pas. karą, būdamas Vokietijos Meno Akademijos narys ir laureatas, buvo laikomas vienu iš dešimties geriausių dailininkų Vokietijoje."

Žymiausiais P. D. paveikslais yra laikomi Malda, Bėgimas į Egiptą, Traukimas į šiaurę, Lietuviai ūkininkai bėga, Kuršių žvejų laivai.

Įdomiausia yra tai, kad Pr. Domšaitis, sulaukęs senyvo amžiaus išliko ne tik kūrybingas, bet ir nesustingęs savo senose formose, arba kaip gražiai vienas jo kritikų sako: "keturis kartus už jį jaunesnių dailininkų nepralenkiamas" (Cape Argus, 1959.6.22).

Pranas Domšaitis — NUKRYŽIAVIMAS / CRUCIFICTION

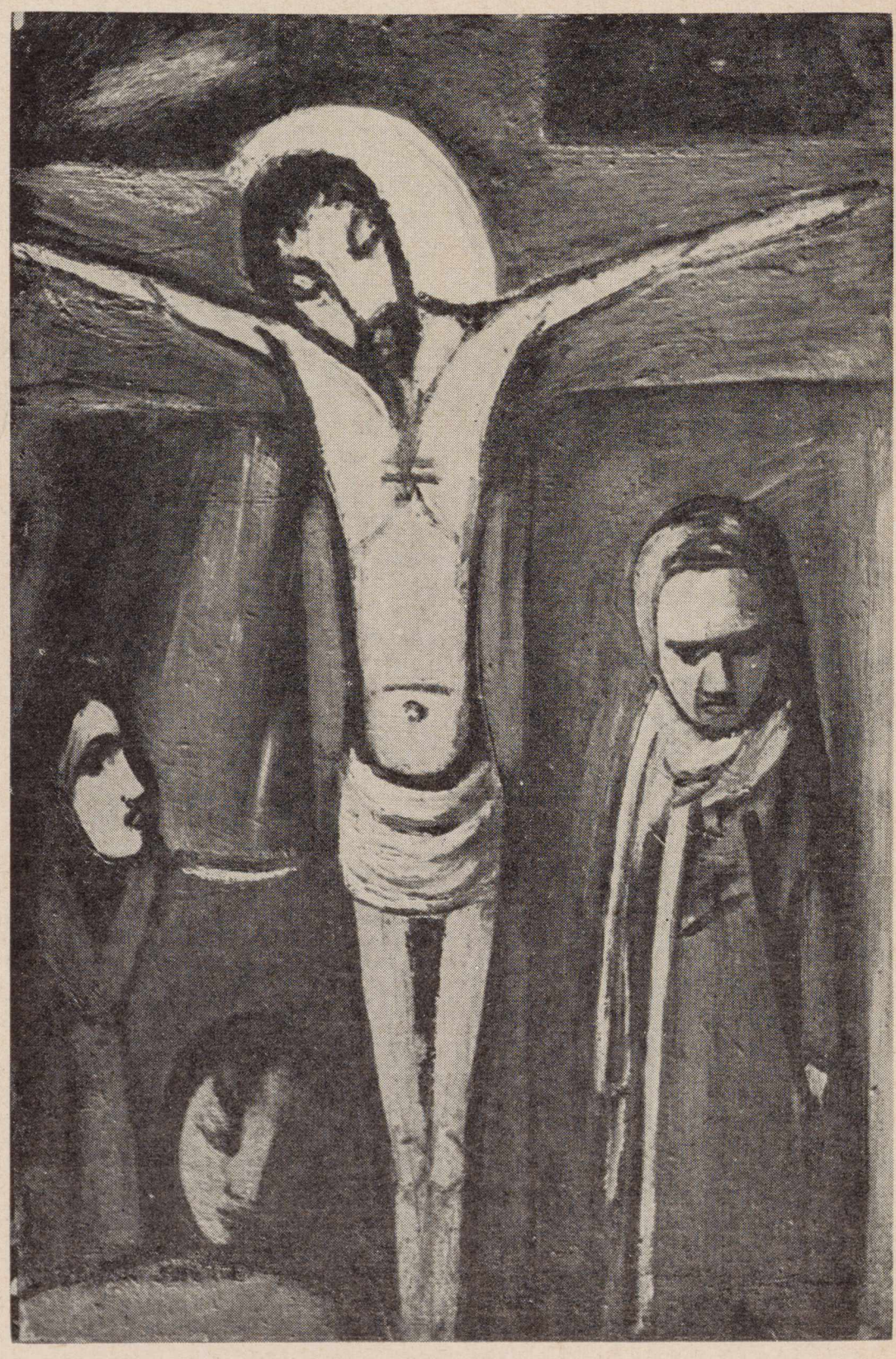

Pranas Domšaitis

AFRIKA / AFRICA

O štai kaip rašo Star Johannesburg laikraštis apie P. D. kūrybą:

"Pranas Domšaitis kuria paveikslus, sutuokdamas savo brandžią patirtį ir jaunatvišką ugnį. Lankant jo parodą, vykstančią Lidchi galerijoje, yra sunku patikėti, kad tai būtų aštuoniasdešimtmečio žmogaus darbai. Pirmieji trys, jau iš tarpdurio matomi, tapybos kūriniai sudaro triptiką, kuris vaizduoja jo niekad nesiliaujančio įkvėpimo temą — Bėgimas į Egiptą ir Trijų karalių adoracija abipus Nukryžiuotojo. (triptikas yra Valst. Afrikos Galerijos nuosavybė) Šiuos siužetus jis traktuoja su tokiu pirmykščiu apaštalų įkarščiu, kad baltieji dažai drobėje, rodos, taip ir plazda slaptingo baltumo jėga"

"Jo figūros suprastintos ligi esminių, bet atpažįstamų. formų..."

"Prano Domšaičio abstraktai ateina pasaulin iš jo patirties versmių lobyno; Karo gamtovaizdžiai — stiprūs, aštražiūriai, pavergią. Tačiau pats 'išradimas' šioj paveikslų rinktinėj — tai šaunusis "Mergiotės portretas". — Jis, atrodo, taip lengvai — it iš Dievo malonės — sukurtas, tarytum jisai jau būtų buvęs galutinai baigtas tapyti dailininko sąmonėje, prieš drįstant paliesti drobę; kūne spalviniai tonai — tyri bei švarūs ir realūs; formų modeliavimas suprastintas iki minimumo, o pluoštelis tamsių plaukų, ant kaktos nudrikusių, atrodo, lyg kažkoks jaudinantis "atsitiktinumas" žavioj melodijoj. Iš tikro, šis portretas sakyte sako, jog kažkas stebuklingo esama šiame aštuoniasdešimtmečio dailininko jaunystės mene, niekad nemažėjančiam jo kurybiniam veržlume." (J.)

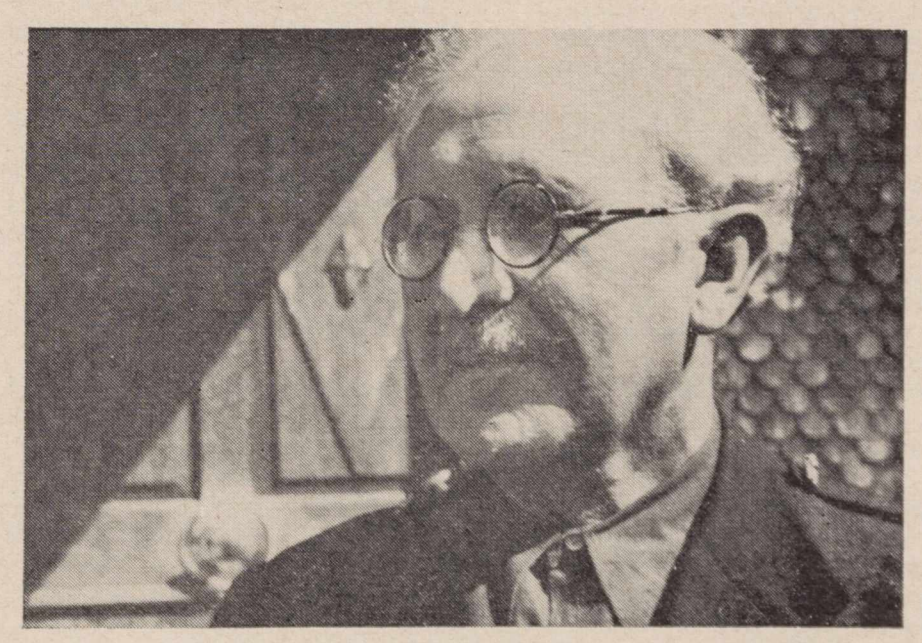

Pranas Domšaitis

VYTAUTAS ALANTAS...

Pabaiga iš 13 psl.

dainiai, yra niekados nepasiekiama svajonė. Išsilaikyti ant paviršiaus, nenuskęsti... Šiurpu, tragiškai didinga ir be galo liūdna (159 p.).

Atidžiau apžvelgę ankstyvesniuosius ir dabartinius V. A. kūrinius, pastebėsime, jog jo veikaluose gyveną ir veikią herojai minta Lietuvos sultimis ir sielojasi tik Lietuvą liečiančiais klausimais. Jeigu dar konkrečiau pažvelgtume į "Užtvankos" inž. Arminą, į "Gaisro Lietuvoje" vyr. veikėją mokytoją Sadonį, "Pr. pr." docentą Girkalnį ir į paskutiniojo romano "Tarp dv. gyv." veikėją advokatą Radvilą, tai kiekvienam bus lengva pastebėti, jog jie visi gyvenimiški, tikri, lietuvių tautos vaikai, visi patriotai ir idealistai, be to, jie amžinai paveikti tėvynės meilės šviesos ir laisvos Lietuvos idealų: juos visus jungia brolybės ryšys, apčiuopiamas ir nenutraukiamas. Pats autorius sako: "Man atrodo, kad jie visi maknoja po lietuvišką dirvą ir kad jų visų žvilgsniai klajoja lietuviškuose akiračiuose."

Veikalų idėjos ir vaizduojami asmenys yra pasėka rašytojo įsitikinimų, idealų ir siekimų. Koks gi yra V. Alanto "credo"? Štai jis:

"Galimas daiktas, kad Vaižganto "Pragiedrulių" paliktas įspūdis neišnyko iš mano sąmonės ir surišo mane su lietuvių tautos problematika, bet jau visai aišku, kad ištikęs Lietuvą kataklizmas galutinai mane pastūmėjo į tos problematikos glėbį. Aš giliai tikiu, jog jokia vergija šiandien nebegali užslopinti lietuvio minties ir valios, nebegali pažabot jo istorijos gelmėse skęstančio troškimo tapti savaimingu, laisvu ir nepriklausomu. Tokiomis spalvomis aš stengiausi nudažyti savąją kūrybą. Mano tikslas buvo apčiuopti, įsijausti ir išreikšti lietuvišką tikrovę ir parodyti lietuvišką žmogų, o kaip man tai pavyko, žinoma, ne mano reikalas spręsti. Tautos primatas man buvo ir pasiliko, šių dienų laisvės sutemose, aukščiausiu įstatymu. Pasakyti, kad tai buvo ir liko tautos meilė, gal būt dar ne viskas tuo būtų pasakyta. Kartu tai buvo ir pasiliko mano gyvenimo filosofija, prasmė ir turinys. Lietuvių tauta man nėra tik šios dienos lietuvių tauta: ji man atrodo, kaip spalvingas, didysis epas, kurio šaknys skęsta praeities amžių akiračiuose ir kurio ateities spinduliuojantį vaizdą aš puoselėju savo širdyje. Mano Lietuvoje darniai sutelpa ir Amžinosios ugnies aukurai, ir naujojo tikėjimo altoriai ir visi dievai, kokie tik buvo ar bus. Amžinas Lietuvis keliavo per skausmus, vargus, laimėjimus ir pralaimėjimus, ir aš tikiu, kad galų gale jis išeis į šviesų, platų ir saugų gyvenimo kelią ateityje. Mes turime būti šviesios ateities skelbėjai ir pranašai, ir ne tik skelbėjai, bet ir naujų kelių tiesėjai. Toks yra mano pasisakymas, o jei norite — credo."

Baigiant norėtųsi paminėti ir kitus Alanto veikalus — vaidinimus, pjeses, dramas. Pirmoje vietoje eitų "Buhalterijos klaida", statytą valst. teatre, ir šiandien mėgiama vaidinti plačiajame lietuvių pasaulyje. Iš 1942 metų atmintinas "Gyvenimas iš naujo", iš 1947 — "Aukštadvaris". Visa eilė yra dar rankraščiuose: Ragučio šaltinėlis, Visuomenės veikėjas, Šiapus uždangos, Kyla vėtra ūkanose. Pastarasis ką tik išvydo scenos šviesą ir buvo publikos bei spaudos gerai sutiktas. V. Alantas nesikrato ir linksmojo pramoginio pobūdžio komedijų, farsų. Autorius "pamėgo" tą žanrą tik dėl to, kad tokių lengvų vaidinimų scenai tiesiog prašyte prašo veikiančių scenos sambūrių režisieriai. 1957 m. spaudoje buvo skelbta, kad V. A. turįs parašęs 13 dramos veikalų; šiandieną prie to skaičiaus autorius yra pridėjęs minėtą Vėtra kyla... ir Sąmokslas prieš savuosius. Tai gražus 30 metų darbo derlius.

Sukakties proga linkėtina, kad būtų išleista draminė V. A. kūryba, atiduodant ją vaidintojams ir visuomenei.

PLB KULTŪROS PREMIJA

Pirmoji Pasaulio Lietuvių Bendruomenės kultūrinė premija skiriama šiems (1963) metams pasibaigus. žemiau skelbiamos PLB Kultūros Tarybos priimtos ir PLB Valdybos patvirtintos premijos taisyklės.

1. Laisvojo pasaulio lietuvių kultūriniam darbui skatinti ir remti Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba skiria metinę 2000.00 dolerių premija už literatūros, dailės ir muzikos kūrinius bei lituanistikos mokslo darbus.

2. Premijos gali būti skiriamos už spausdintus ir rankraštinius darbus. Nespausdintų darbų rankraščiai turi būti atsiųsti PLB Kultūros Tarybos pirmininkui (Dr. Jonui Puzinui, 1311 W. Wyoming Ave., Philadelphia 40, Pa.) ligi gruodžio 31 dienos. Premijuotinas dailės kūrinys parenkamas tų metų apžvalginėje lietuvių dailininkų parodoje.

3. PLB Kultūros Taryba sudaro specialistų komisijas premijuotiniems darbams atrinkti ir jūry komisiją dailės kūriniams apžvalginėje parodoje įvertinti. Komisijų nariais gali būti ir PLB Kultūros Tarybos nariai. Komisijos pačios išsirenka pirmininkus.

4. Komisijoms atrinkus atskirų sričių premijuotinus darbus, PLB Kultūros Taryba, posėdyje sprendžiamuoju balsu dalyvaujant ir komisijų pirmininkams ar juos pavaduojantiems komisijų nariams, nutaria, kurios srities darbui skiriama tų metų P. L. B. premija.

5. Premija gali būti skiriama už literatūros ir muzikos kūrinius ar lituanistikos mokslo darbą, spausdintą po paskutiniosios PLB kultūrinės premijos, skirtos atatinkamos srities darbui. Rankraščiai gali būti premijuoti, jei dar nebuvo svarstyti komisijų, skiriant paskutiniąją premiją už atitinkamos srities darbą.

6. Metinė PLB kultūrinė premija gali ir sekančiais metais atitekti tos pačios srities darbui.

7. Komisijose, taip pat galutiniame PLB Kultūros Tarybos posėdyje, kuriame paskiriama metinė PLB premija, negali dalyvauti asmenys, kurių darbai svarstomi premijai gauti.

8. Jei taikant šias PLB kultūrinės premijos taisykles iškiltų kokių neaiškumų, juos sprendžia PLB Kultūros Taryba.

PLB Kultūros Taryba

BENDRUOMENĖS KELIAS

II.

Atkelta iš 6 psl.

Pirmiausia turėtų iš dabartinės vadinamos Bendruomenės pereiti į tikrą Bendruomenę, kokia buvo numatyta jos kūrėjo VLIKo. Jau kuris laikas kaikurių žmonių sistemingai dedamos pastangos Bendruomenę paimti į "savo rankas". Bendruomenė yra visų lietuvių, tad ir jos vadovybė turi būti visų pažiūrų lietuvių, o ne tik "herrenvolko", "ponų bajorų". Tas jos ėmimas į "savo rankas" pakerta kitų pasitikėjimą ir daugelį atstumia nuo jos ir nuo bendradarbiavimo su ja. Į vadovaujamus organus turi būti renkami žmonės žinomi savo darbais mūsų išeivijai, turį gerą vardą ir pasitikėjimą, nepaisant jų pasaulėžiūrinių ar partinių veidų. Prieš kelis metus Dainavoj St. Barzdukui pasakiau: Nors esi mano politinis priešas, jei statysi savo kandidatūrą, balsuosiu už ją, nes nori ir moki dirbti. Renkant Čikagos apygardos vadovybę, kalbėjau per Barkuvienės radiją. Patariau rinkti pirmininku Joną Jasaitį, nors jis ne mano pažiūrų žmogus. Palaikiau jį todėl, kad mačiau jo veikloj judrumo ir pasišventimo, nors dar neturėjus patyrimo ir nevisuomet jam vyko "bendruomeniškai" galvoti ir orientuotis. Maniau ir tebemanau, kad labai klaidinga ir žalinga pažiūra, jog mano partijoj ar grupėj vieni angelai, o Petro, Jono ar Jokūbo partijoj vieni velniai. Kiekvienoj grupėj ar partijoj yra angelų, bet, deja, nestinga ir velnių. Kiekvienoj grupėj ar partijoj yra žmonių, vertų pagarbos ir pasitikėjimo. Klaidinga taip pat ir žalinga galvoti, kad išrinktasis į aukštą vietą, tampa už visus išmintingiausias, padarius jam kokį priekaištą ar pastabą dėl jo padarytos klaidos, laiko pasikėsinimu ne tik prieš jį, bet ir prieš tą organizaciją, kuriai jis išrinktas vadovauti. Tokios pastabos nėra "lazdos". Lazdas nusidrožia ir jomis pats save išsivanoja toks vyras savo klaidomis. Bendruomenė serga sunkia avitaminoze. Jai reikia vitaminų.

Linkėjimai

Taupytojams ir Skolintojams

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

KVIEČIAME PRADĖTI TAUPYTI PAS MUS!

4½% Mokame už investmentus čekiu kas 90 dienų

Indėliai apdrausti iki $10,000 per federalinės valdžios agentūra.

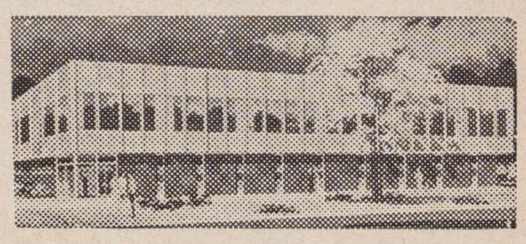

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero 50, Illinois

JUOZAS F. GRIBAUSKAS
sekretorius
Tel. 656-6330

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New Address:
HELEN MOCKUS
5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD California

New Telephone: NOrmandy 5-3351

CLEM'S MARKETS

● Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.

● Importuoti lenkiški kumpiai ir kitos iš Lenkijos prekės: alus, vynas, silkės, grybai, įv. sriubos.

● Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais arba didesniais kiekiais specialiai pagamintų lietuviškų dešrų piknikams, bankietams, vakarienėms.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

3002 W. Florence ● PL. 95058
7529 S. Normandie ● PL. 3-9676

Clem Taberski, savininkas

Televizijų ir radijo taisymas

Sąžiningai ir pigiai taisau

televizijas, radijus, Hi-Fi fonografus ir vokiškas radijo-fono kombinacijas.

PRANAS KERŠIS

Elektronikos specialistas.

Skambinti HO 9-8500.

5239 Hollywood Blvd. Los Angeles 27, California

Kaikuriuos čia nurodžiau. Jie gali pastatyti ją ant stipresnių kojų ir padaryti jos darbą aktingesnį ir sėkmingesnį.

III.

Bendruomenės veikimo dirva ir uždaviniai tokie platūs, tokie mūsų sąlygose sunkūs, tokie atsakingi, reikalauja nuolatinio budrumo, įtemptos veiklos ir šviesios išminties, takto ir pasišventimo, kad nelengva būtų su jais tinkamai susidoroti net tada, jei į jos veiklą įsijungtų visos išeivijos gyvosios pajėgos, jai suaukotų dosniai dolerių, jos priešakyj atsistotų patyrę, pasiaukoję, turį platų išeiviškos bendruomenės pasitikėjimą ir gyvena gryna bendruomeniška dvasia, be asmeninių ambicijų ir užkulisinių siekimų. Tad kėsinimasis tą dirvą plėsti būtų pačios Bendruomenės žlugdymas. Jo kitaip negalima pavadinti, kaip nepateisinama ir smerktina avantiūra.

IV.

Mūsų organizacinio gyvenimo sistema tiksli ir tobula. Politikai vadovauja VLIKas ir ALTas JAV-se ir kitur panašūs į ALTą organai (gaila, kad ne visuose kraštuose jų turime). VLIKas atstovauja Lietuvai, ALTas ir kitų kraštų altai tų kraštų išeiviškajai bendruomenei. PLB vadovauja lietuvybės, lietuvių kultūros išlaikymui išeivijoje, o BALFas — šalpai. Tos organizacinės sistemos keisti nereikia. Ją pakeitus, sudarytumėm tokį chaosą, iš kurio nuoširdžiai pasidžiaugtų Chruščiovas, nes be jo pastangų savomis rankomis jo siekiamo tikslo mes pasiektume. Jei atsiranda tarp minėtų organų trinčių, nesusipratimų ir kovų, tai ne dėl organizacinės sistemos ir darbo pasidalinimo sistemos, bet dėl neturėjimo reikalingo tarpusavio glaudesnio kontakto ir nepakankamo savo uždavinių supratimo bei kitų teisių ir pareigų siaurinimo ar visiško paneigimo. Čia kalbu apie ALTo užimtą poziciją PLB ir tarpais VLIKo atžvilgiu. Tuo buvo kaltinamas vienas Grigaitis, nes jis tuo reikalu karštai kalbėjo savo "Naujienose". Bet kadangi kiti ALTo nariai į Grigaičio kovingus pareiškimus nereagavo, tai savo tyla jam pritarė. ALTas paneigė LB-nei teisę kalbėti ir rūpintis Lietuvos laisvinimu. Dėl to kilo labai karštų, nemalonių ir kenksmingų ginčų. Kilusi audra privertė ALTą kiek persitvarkyti ir pagyvinti savo veiklą. Gaila tik, kad tas persiorganizavimas palietė tik viršūnėles.

VLIKo išleistoji **Lietuvių Charta** buvo paskirta ne tik Bendruomenei, bet visiems, visiems, visiems: lietuviui, lietuviškajai šeimai ir visoms organizacijoms. Jos nustatytų tikslų turi siekti visa išeivija bendromis ir suderintomis jėgomis. Tad Chartos 6 nuostatas "Darbu, mokslu, turtu ir pasiaukojimu lietuvis kovoja, kad apgintų ir išlaikytų nepriklausomą Lietuvos valstybę" įpareigoja tame Lietuvos išlaisvinimo darbe dalyvauti ir Bendruomenę. Tad visai teisėtai Vileišis anuo metu rūpinosi audiencijos išgavimu pas prezidentą, juo labiau, kad jis tai darė su VLIKo ir LLK pirmininkų pritarimu. Juodu ir memorandumą buvo prezidentui parengę. Visai teisėtai losangeliškiai, vadinami "kuchelininkais", sukūrė komitetą rezoliucijoms remti ir teisėtai savo veiklą vysto, tik kaiką galėčiau jų taktikai prikišti. Visai teisėtai susikūrė "Knygnešių" organizacija ir vysto savo veiklą. Dėl jos veiklos sėkmingumo jos pirmininkui daviau kaikurių nurodymų ir pageidavimų. Visai teisėtai II PLB Kongresas rengia peticiją Jungtinių Tautų Organizacijai. Jis blogai padarytų ir nusikalstų Lietuvai, jei tokiu svarbiu momentu nepasisakytų Lietuvos laisvinimo reikalu. Bet ne čia bėda. Bėda čia, kad nevisada ir ne visų norima veikti suderintai su tais organais, kuriems pavesta vadovauti Lietuvos laisvinimo darbui. Bėda, kad kitų veikiama partizaniškai. Bėda, kad tokia veikla veda prie chaoso, kuris laidoja visas pasisekimo viltis.

Tokių pavyzdžių, deja, turime. Bonoje buvo pažadėta priimti VLIKo atstovą. Pasimaišė Lozoraitis su savo atstovu, ir visa sugriuvo. Madride buvo sutarta Lietuvos Atstovybė ir net atstovas buvo pristatytas Užsienio Reikalų ministeriui. Čia vėl Lozoraičio įsikišimas visa palaidojo. Aš nemanau, kad visa audra, sukelta dėl audiencijos pas prezidentą, būtų padariusi Kenedžiui teigiamo įspūdžio ir padėjusi sustiprinti Lietuvos poziciją jo akyse. Svarbiausia gi bėda ir nelaimė, kad visa norima ir čia paimti į "savo rankas", kad Bendruomenė deda pastangų ir jau iš anksto atsidėjusi rengiasi ir VLIKą ir ALTą paimti į savo kontrolę. LB seimas gali tokį nutarimą padaryti. Bet kas toliau? VLIKo ir ALTo tuo nutarimu nesugriaus. Jie pasiliks kaip buvę. Tik šalia jų išaugs nauja politinė vadovybė. Rezultatai iš to visiems aiškūs. Jei šiandien VLIKui visos Washingtono durys atviros, tai, atsiradus keliems vlikams, pro tas duris gali neįsileisti nė vieno. Tai vienas rezultatas.

Antras rezultatas, jei šiandien Bendruomenė, turėdama šiurpiai mažą narių skaičių ir dar stovėdama ant kūdikio kojų, įstengia vos mažą savo pareigų dalį atlikti, tai pasiėmusi dar naują labai sunkią naštą, sugniuš ir visą darbą sugniuždys. Antra, kokia garantija, kad tokiam žygiui laimėjus, visi panorės pasilikti Bendruomenės nariais. Ar dar daugiau nesunyks po "laimėjimų"

Pirmas PLB Kongresas ne bendruomeniška dvasia buvo vedamas. Aš labai bijau, kad II Kongresas nenueitų dar svetimesniais Bendruomenei keliais ir neparengtų jai pakasynų.

Galutinė mano išvada: organizacinė sistema turi pasilikti tokia, kokia dabar yra. Tobulintini tik esamų organų santykiai ir kontaktai. Nepolitinis organas, kaip PLB, darydamas betkokį politinį žygį privalo pasitarti ir susitarti su VLIKu ar ALTu. Lygiai toks pat santykis turi būti tarp VLIKo ir ALTo. Paskutiniame Čikagos LB Apygardos atstovų suvažiavime vienas atstovas labai garsiai pasakė Mes (Bendruomenė) nesam Alto agentai, kad rinktume jam pinigus. Jis nepagalvojo, kad bendruomenininkai eidami tokio šūkio logika, galėtų pasakyti Bendruomenei: Mes nesame Bendruomenės vergai ar nuomininkai, kad mokėtumėm jai pinigus. Nei Bendruomenė nėra ALTo agentas, nei ALTas VLIKo, skirdamas jam surinktų Lietuvai laisvinti pinigų dalį. Ir vienas ir kitas nedaro tuo kitam malonės, bet tik atlieka savo pareigą. Nieks dėl to netampa nei ALTo agentu, nei VLIKo tarnu. Mes visi esam tik Lietuvą mylį vaikai, kurie nustatyta tvarka, savo "Darbu, mokslu, turtu ir pasiaukojimu kovoja, kad apgintų ir išlaikytų nepriklausomą Lietuvos valstybę" (Lietuvių Charta).

COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION

Paskubina jūsų siuntinį jūsų draugams ir giminėms į bet kurią SSSR dalį.
Licensed by Vneshposiltorg

— SIUNTINIAI APDRAUSTI — PRISTATYMAS GARANTUOTAS —
— GAVĖJAS NIEKO NEMOKA —

Visuose mūsų skyriuose jūs rasite didelį pasirinkimą medžiagų moteriškiems ir vyriškiems drabužiams ir tuo sutaupysite nei perkant kitur. Jūs galite gauti ir kitokių reikmenų, tinkamų siuntiniams, pigiau nei bet kur kitur. Dėl papildomų informacijų ir nemokamų kainaraščių rašykite ar aplankykite jums artimiausią skyrių:

- ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant St. ..... CH 9-6245
- BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Ave. ..... LI 2-1767
- BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Ave. ..... TL 6-2674
- BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Ave. ..... EV 4-4952
- BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Ave. ..... DI 5-8808
- CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Ave. ..... BR 8-6966
- CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street ..... WA 5-2737
- CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road ..... TO 1-1068
- DETROIT, Mich. — 7300 Michigan Ave. ..... VI 1-5355
- GRAND RAPIDS, Mich. — 606 Bridge St., N. W. .. GL 8-2256
- HAMTRANCK, Mich. — 11333 Jos Campau ..... TO 7-1575
- HARTFORD, Conn. — 132 Franklin Ave. ..... CH 6-4724
- IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave. .... ES 2-4685
- YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Ave. ..... RI 3-0440
- LOS ANGELES 22, Calif. 960 So. Atlantic Blvd. .. AN 1-2994
- LAKEWOOD, N. J. — 126 — 4th Street ..... FO 3-8569
- NEW YORK 3, N. Y. — 39 — 2nd Ave. ..... AL 4-5456
- NEW YORK 11, N. Y. — 135 W. 14th Street .... CH 3-2583
- NEWARK 3, N. J. — 428 Springfield Ave. ..... BI 3-1797
- NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Ave. ..... LO 2-1446
- PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street ..... MU 4-4619
- PASSAIC, N. J. — 176 Market Street ..... GR 2-6387
- PHILADELPHIA 23, Pa. — 525 W. Girard Ave. .. PO 5-5892
- PITTSBURGH 3, Pa. — 1015 E. Carson St. ..... HU 1-2750
- SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter St. ..... FI 6-1571
- W. HARTFORD, Conn. — 62 Whiting Lane 233-8030
- WATERBURY, Conn. — 6 John Street ..... PL 6-6766
- WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street .... SW 8-2868
- VINELAND, N. J. — W. Landis Ave., Greek Othodox Club Bldg.
  Skyrius atidarytas penktadieniais, šeštadieniais ir sekmadieniais.
- YONKERS, N. Y. — 235 Nepperhan Ave. ..... GR 6-2681
  atidaryta treč.-penkt. 5 - 9 v. v.; šešt. 10-9 val.; sekm. 1 - 9 v. pp.

DABAR JŪS GALITE APLANKYTI SAVO ARTIMUOSIUS LIETUVOJE

Mūsų įstaiga taip pat sutvarko pramogines ir biznio keliones į visus Sovietų Sąjungos valdomus kraštus. Mes parūpiname vizas, sutvarkome rezervacijas ir kit. Smulkesnėms informacijoms rašykite / skambinkite daugiausia patyrusiam kelionių biurui į R. Europą

COSMOS TRAVEL BUREAU, Inc.
45 W. 45 Street, New York 36, N. Y. ● CIrcle 5-7711

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

didelio formato ir apimties savaitraštis, leidžiamas Kanadoj.

- Atvirai nagrinėja aktualiąsias problemas.
- Duoda plačias lietuvių visuomeninio, kultūros, politinio gyvenimo apžvalgas bei kronikas.
- Savaitraštis siunčiamas nemokamai vienam mėnesiui susipažinti.
- Kaina — $5 metams; 3.00 pusei metų.
- Redaguoja: kun. dr. Pr. Gaidamavičius ir pedagogas A. Rinkūnas.
- Adresas: 941 Dundas St. W, Toronto 3, Ont. Canada.

Edward Bros. Colonial Mortuary

1000 Venice Blvd. ● RIchmond 9-8281

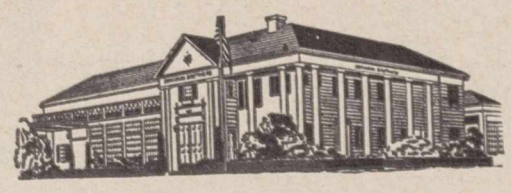

Lietuvis Laidotuvių Patarėjas
ADOLPH CASPER
Namų Telefonas
EDgewood 1-1917

PLB KULTŪROS TARYBA POSĖDŽIAUJA

PLB Kultūros Taryba, š. m. gegužės mėn. 25 d. posėdžiavusi Washingtone, svarstė mūsų švietimo reikalus, sudarė PLB kultūrinės premijos komisijas (žiūr. premijos taisykles šio LD nr. 16 psl.) bei aptarė kitus mūsų kultūrinio gyvenimo reikalus.

Iš kairės: dr. K. Ostrauskas, A. Vaškelis, prof. A. Salys, prof. J. Puzinas, prof. V. Maciūnas, V. Trumpa ir L. Dambriūnas.

Foto A. Vaškelis

Cultural Committee of the World's Lithuanian Community , during a meeting on May 25th in Washington.

Prof. Stepui Kolupailai 80 metų sukakties minėjimas Chicagoje Akad. Skautų Sąjūdžio atstovai įteikia dovaną — A. Varno paveikslą "Nemunas". Kairėje — prof. S. Kolupaila, toliau — K. Jecius, Laima Petrauskaitė, V. Demereckas,, pačioje dešinėje — dail. Adomas Varnas. Foto J. Slaboko

Academic scouts presenting Prof. S. Kolupaila with birtday present at a recent reseption in his honor in Chicago.

Solistė Stasė Klimaitė-Pautienienė, atvykusi iš Chicagos ir dainavusi Los Angeles birutiečių koncerte geg. 18 d. Gerai alikusi Banaičio, Šimkaus ir kitų mūsų kompozitorių dainas, solistė publikos buvo šiltai priimta.

Mrs. S. Klimaitė-Pautienienė, who recently gave a song recital sponsored by the Lith. women's organization "Birutė" in Los Angeles.

Alė Rūta Arbienė (dešinėj) sveikina solenizantę O. Bielskienę, Los Angeles konsulo dr. J. J. Bielskio žmoną, kuriai pagerbti Los Angeles birutietės Tautiniuose Namuose geg. 26 d. suruošė pobūvį. Prie stalo: dr. J. J. Bielskis, O. Bielskienė, L. Valiukas, Alė Rūta. Foto L. Kančauskas

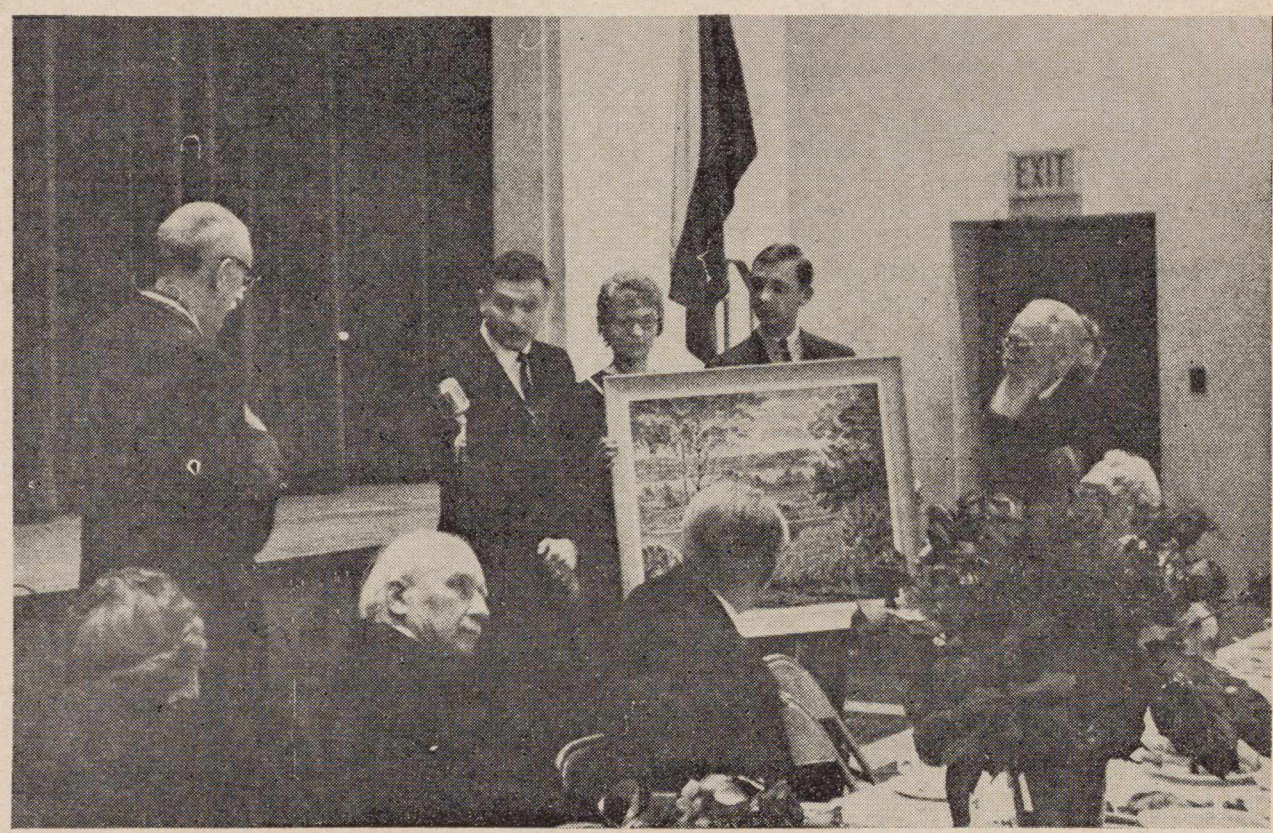

VEIDAI IR VAIZDAI

Mrs. Alė Rūta-Arbienė (right) congratulating Mrs. O Bielskis, wife of Los Angeles Lith. consul, Dr. J. J. Bielskis, during her birthday celebration.

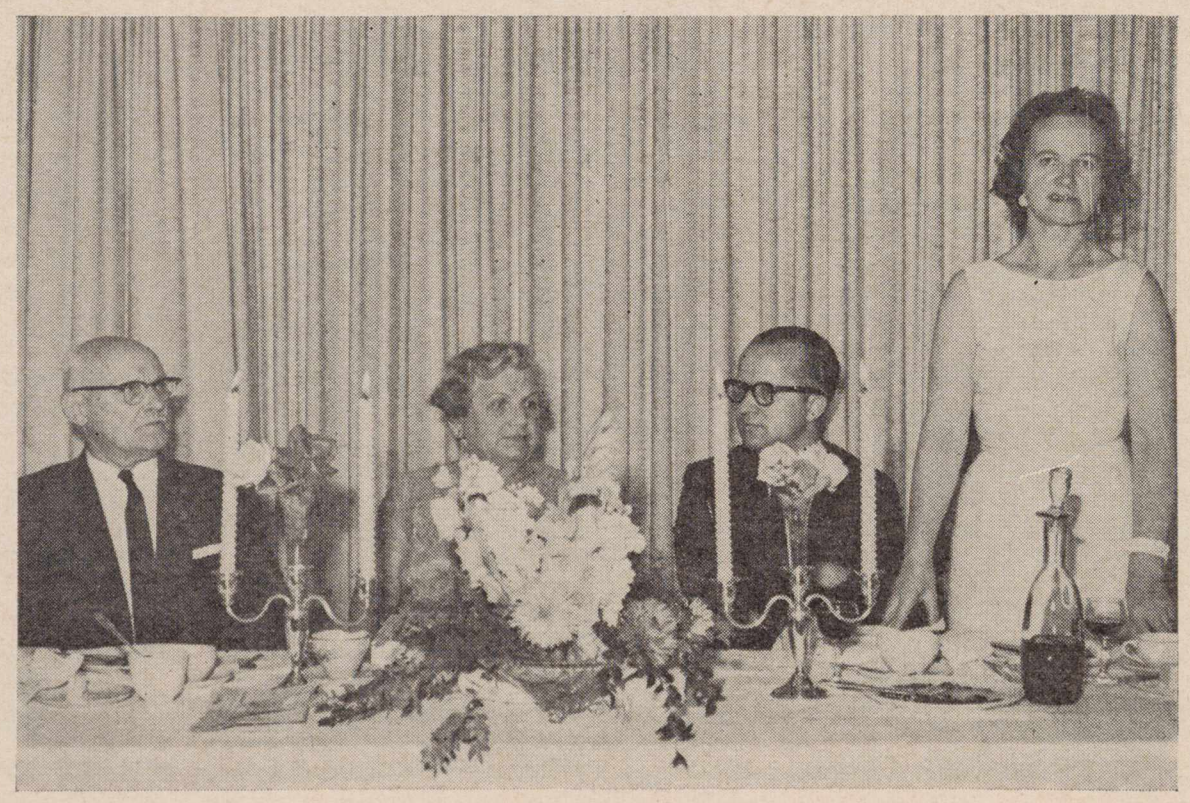

Irutė Girčiutė, trejų metelių mergaitė iš Chicagos, kuri neseniai įdainavo 8 liet. daineles vaikams; jos išleistos atskira plokštele "Trijų metų Irutė". Akordeonu palydi Ąžuolas Stelmokas, muzikos priežiūra J. Bertulio.

Three year old Irutė Giečiutė, whose record of 8 songs for children was recently released in Chicago, Illinois.

I. Radasta: Nebijok Dobilėli, tam kelmui aš tikrai neteksiu.
Dobilas: Tik man, širdele, tik man. (E. Dovydaitienė, E. Skistimas).

Scenos iš A. Rūko vaidinimo "Bubulis ir Dundulis", kurį geg. 11 pastatė Los Angeles Scenos Mėgėjų Sambūris. Rež. D. Mackialienė, dekoracijos A. Žaliūno.

Scenes from a play by A. Rūkas "Bubulis and Dundulis", performed by the Lith. drama group in Los Angeles on May 11th.

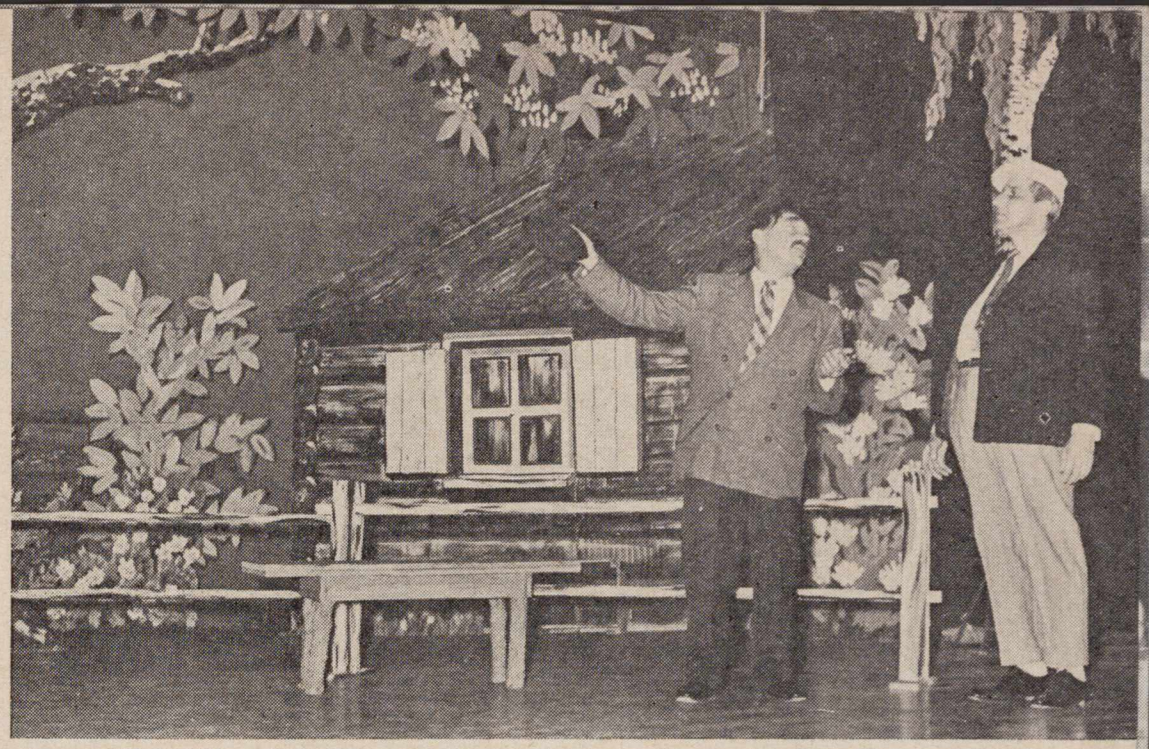

II. Piršlys: Matai, kokia sodyba, kokie namai, brol... (A. Petrauskas ir V. Plukas).

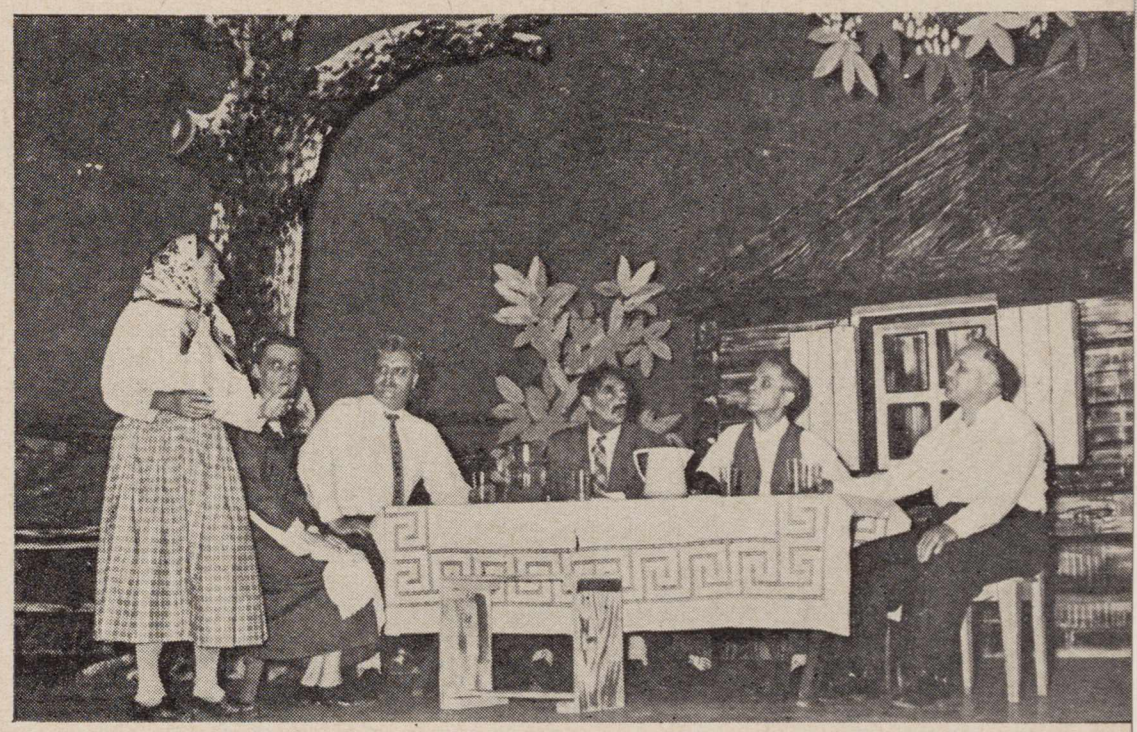

III. Agulė: Sėdžiu aš namie ir laukiu. Laukiu, dūsauju, pro langą žiūriu — kaip nėr, taip nėr... Tai ką gi tu manai, kad aš galui taip ir laukti iki pat senatvės? (J. Pėterienė, J. Kvedienė, V. Gilys, A. Petrauskas, J. Janušauskas, V. Dovydaitis). Foto L. Kančauskas

Montrealio šeštadieninės Mokyklos užbaigė mokslo metus. Nuotraukoje baigusieji mokiniai su mokytojais: I eilė — iš kairės: mok. E. Navikėnienė, Ses. M. Celina, D. Lukauskaitė, J. Žukauskaitė, (sėdi) inž. P. Povilaitis, Kult. Fondo įg., dr. H. Nagys, KLB kult. F. pirm., mok. S. Ališauskienė, kun. L. Zaremba, SJ, mok. M. Malcienė, J. Blazdžiūnienė, H. Adamonis, Tėvų kom. pirm., (stovi) mok. J. Gečienė, Ses. M. Jonė, mok. J. Baltaduonienė, mok. J. Gedvilienė; II-je eil.: L. Rutkauskaitė, L. Žižytė, V. Ptašinskas, V. Makauskas, K. Alinauskas, R. Malcius, A. Krikščiokaitis, M. Girdžiutė, D. Blauzdžiūnaitė, J. Andriuškevičiūtė, B. Kuncevičiūtė, V. Kizerskytė, L. Macelytė, M. Markauskaitė, V. Murauskaitė, L. Bakaitytė; II eilė: J. Pėteraitis, V. Kudžma, R. Montvila, A. Adomonis, R. Kunnupuu, E. Juodis, V. Šemogas, A. Rutkauskas, A. Baršauskas, Č. Vasiliauskas, S. Gorys, mok. L. Stankevičius, mok. A. Blauzdžiūnas. Mokyklą baigė 30 m.
Graduates and teachers of the Montreal Lituanistic School.
Foto T. Laurinaitis

ŽMONĖS, DIENOS IR DARBAI

LIEUVIŲ DIENOS

Gegužis 1963

— Atsiprašome skaitytojų, kad šis LD numeris lšeina gerokai pavėlavęs. Užtruko dėl to, kad spaustuvė buvo užversta terminuotu estų festvaliui skiriamo leidinio darbu. Kitas, birželio LD nr., išeis jau liepos mėn. Manome, kad skaitytojai nesirūstins — tuo būdu sutrumpės vasaros laikas, per kurį du mėnesius žurnalas neišeina.

— **Šiais metais "Lietuvių Dienų" PIKNIKAS įvyksta rugpjūčio 18 d. McCambridge Park, 1515 N. Glenoaks Blvd., Burbank.**

Tai nauja vieta, bet labai patogi ir turi daugybę visokių įvairumų piknikautojams. Čia galima maudytis, žaisti tenisą, sviedinį, yra įvairių vidaus žaidimų ir pn. Kartu atėję jaunieji ir mažieji tikrai nenuobožiaus, o vyresnieji galės vėsiai praleisti kad ir šilčiausią dieną.

Pikniko pradžia 12 val. dienos.

— Los Angeles ir apylinkių lietuviai, besidomintieji kaimynų estu visuomenine ir kultūrine veikla, kviečiami atsilankyti jų festivalio parengimuose — meno parodoje, koncerte ir kit., kuo kas domisi. Plačiau programos dalys paminėtos šio LD nr. 22 psl.

— Šv. Kazimiero par. surengtoje dienoje vyko anoniminė meno mėgėjų paroda. Lankytojai buvo kviečiami pasisakyti už labiausiai patikusį paveikslą. Dvi pirmosios vietos teko S. Raubertui, trečia vieta — inž. Kalvaičiui.

— Šį rudenį L. Bendruomenės rengiamos Lietuvių Dienos programoje, be koncertinės dalies, bus dail. A. Tamošaitienės dailės ir audinių paroda.

Diena vyks rugsėjo 8 d. Breakfast klubo patalpose.

— Mezzosopranas **Dana Stankaitytė** ir tenoras **Stasys Baras** birželio 16 d. buvo atvykę į Los Angeles ir parapijos rengiamoje dienoje dainavo lietuvių kompozitorių kūrinius ir ištraukas iš operų - arijas ir duetus iš Aidos, žydės, Fausto, Pajacų...). Abu dainininkai nebe pirmą kartą dalyvauja Los Angelėse, bet daugelis publikos jų pasiklausyti atėjo pirmą kartą. Solistai, nežiūrint ilgos kelionės, buvo labai geroje formoje, dainos skambėjo jautriai ir galingai. Tokių koncertų reta kada išgirsti. Abu solistai yra aukštumoje savo meno karjeros.

— "Lietuvių Dienų" leidykla yra gavusi **dr. kun. J. Prunskio** rankraštį "Mokslas ir religija" ir du rankraščius vaikų knygutėms. Mažiesiems knygų paskutiniuoju metu labai trūko, ir reikia manyti, kad ši spraga bus bent kiek užkišta. Knygutės bus ilustruotos.

— L. Bendruomenės valdyba buvo sušaukusi Los Angeles liet. organizacijų pasitarimą dėl rengiamos rudenį **Lietuvių Dienos** programos. Programa šiais metais vyks Breakfast Club patalpose. Bus koncertas ir meno paroda.

Kitais metais ketinama paieškoti patogesnių patalpų, be to, yra naujų programos paįvairinimo ir praplėtimo sumanymų.

— **Dail V. K. Jonynas** su žmona nuo liepos 4 d iki 22 šių metų atostogas ketina praleisti Kalifornijoje. Dailininkas su ponia Los Angelėse turi gerų draugų, giminių, o p. Jonynienė brolį Alg. Gustaitį.

— **Dr. M. Alseikaitė-Gimbutien** nuo ateinančių mokslo metų pradžios žada atsikelti į Los Angeles; čia ji kviečiama viename universitete profesoriauti.

— Birželio 29 d. 7 val. vakaro Los Angeles Tautiniuose Namuose rengiama **Jurgio Gliaudos** kūrybos popietė "Dirvos" novelės konkurso laimėjimo proga. Apie J. Gliaudos kūrybą žodį tars Alė Rūta, bus ištraukos iš Gliaudos kūrybos ir kt. meninė dalis.

— The Lithuanian Days magazine annual

PICNIC

will be held this year on August 18, at McCambridge Park, 1515 N. Glenoaks Blvd., Burbank.

Recreational facilities available at the park include tennis, softball, indoor rifle range, swimming, etc.

IŠ LAIŠKŲ REDAKCIJAI

Gerbiamieji,

Jūs labai aiškiai pasisakėte prieš kolaborantus su komunistinėmis apraiškomis. Daugeliui Jūsų minčių pritariu, nors manau, kad reikėjo paminėti ir asmenis, kad žinotume, su kuo turim reikalą. Man atrodo, kad Jūs pavardžių neminėjote dėl to, kad ir kai kurie Jūsų bendradarbiai yra tame skaičiuje.

Būkime atviri ir nevyniokime į vatą to, kas gadina lietuviškuosius patriotinius reikalus.

Chicago, Ill.

V. K.

Red. pastaba: Gerbiamas skaitytojau, pavardžių neminėjome ne dėl to, kad "tame skaičiuje", kaip sakote, yra ir mūsų bendradarbių. Nei redakcijos, nei redakcijos pagalbininkų tarpe propaguojančių kolaboravimą su komunistais nėra.

ALFRED'S JEWELRY

Savininkas Alfredas Manovas

Naujoje krautuvėje

rasite gerą pasirinkimą visų rūšių — rankinių, sieninių ir kt. — laikrodžių, žinomiausių firmų, kaip HAMILTON IR ZODIAK.

Importuoti deimantiniai žiedai ir įvairūs auksiniai bei sidabriniai dalykai, tinkami švenčių dovanoms.

Naujas adresas:
2713 W. Manchester Avenue
INGLEWOOD, Calif. PL 9-8037

Atvykus į Kaliforniją, kviečiame į

BEACON MOTOR HOTEL

Close to
Beach, Westwood, Beverly Hills & Hollywood

3020 Wilshire Blvd. Santa Monica, California

EXbruck 4-9144 EX 4-2986

Mr. & Mrs. Luksis-Owners & Mgrs

KAS TIK TURI GERĄ SKONĮ,

VISKĄ PERKA PAS LIEPONĮ.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Furniture Center, Inc.

Vietinių ir importuotų baldų prekyba.

Baldai siunčiami į visą Ameriką ir už jos ribų.

MARQUETTE PARKE

6211-6219 So. Western Ave. PRospect 8-5875

CHICAGO, ILLINOIS

3207 So. Halsted St. VIctory 2-4226

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS CENTRAS

4415 Santa Monica Boulevard,
Los Angeles 29, California

Namuose yra: salė susirinkimams, minėjimams, mažesniems parengimams; svetainė (su virtuve) posėdžiams ir mažesniems susirinkimams; 4 butai (visi išnuomoti); skautų buklas ir kt.

Kreiptis: reik. ved. J. Andrius, NO 4-2910 dieną ir NO 2-1728 vak.

Pertvarkant telefonų numeraciją, Los Angeles Lietuvių Namų svetainės naujas telefonas yra toks: 666-9908.

— LB-nės bibliotekai kelis šimtus knygų padovanojo kn. K. Steponis; taip pat knygų ir periodikos dovanojo V. Varnas Knygos baigiamos kataloguoti. Tvarko J. Puikūnas.

Namų svetainė atdara savaitgaliais: šeštadieniais — 5 val. p.p— 12 val. vak. ir sekmadieniais — 12 val. dienos — 12 val. vak.

— Lietuvių Namų piknikas rengimas Arroyo Seco Parke, prie 60 Ave. Los Angeles, Calif., sekmadienį, liepos 14 d. nuo 1 val. p.p.

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE

INSURANCE

Kreipkitės telefonu NO 4-2919

arba įstaigoje

4366 Sunset Blvd., Hollywood 29. Calif.

P. V. RAULINAITIS

Real Estate-Insurance-Tax Returns

Notaro darbai; namų ir automobilių apdraudos; mokesčių apskaičiavimas; tarpininkavimas namus perkant ir parduodant; dokumentų vertimas.

NO 2-5433, Los Angeles 27, Calif.

Res.: 1972 N. Commonwealth Ave.

Chris T. Tasulis Jr., O. D.

Adult and Child Eye Care

General Orthoptics
Contact Lenses
8414 Eight Avenue
Corner of 84th & Crenshaw
INGLEWOOD 4, CALIF.

PLeasant 3-2533

— K. ir O. Karpiai, siųsdami LD redakcijai Velykų sveikinimus, pridėjo pustuzinį margučių, kuriuos puikiai vašku ir dažais margina p. O. Karpienė.

Iškirpti

ŠILUVOS ŠV. MARIJOS GARBEI LIETUVIŲ PAMINKLINEI KOPLYČIAI

Washington, D. C.

Pritardamas pasiryžimui įamžinti šv. Marijos apsireiškimo Šiluvoje atminimą ir Lietuvos vardą Nekaltai Pradėtos šv. Marijos šventovėje Washington, siunčiu savo auką $....., kaip Lietuvių pagarbos šv. Marijai ir vieningumo ženklą.

Rašyti: COMMITTEE FOR THE CHAPEL OF
OUR LADY OF ŠILUVA
6727 S. California Avenue, Chicago 29, Illinois

Aukotojo vardas ir pavardė .....

Adresas: Nr. ir gatvė .....

Miestas ..... Zona ..... Valst. ....

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

MAY /GEGUŽIS 1963

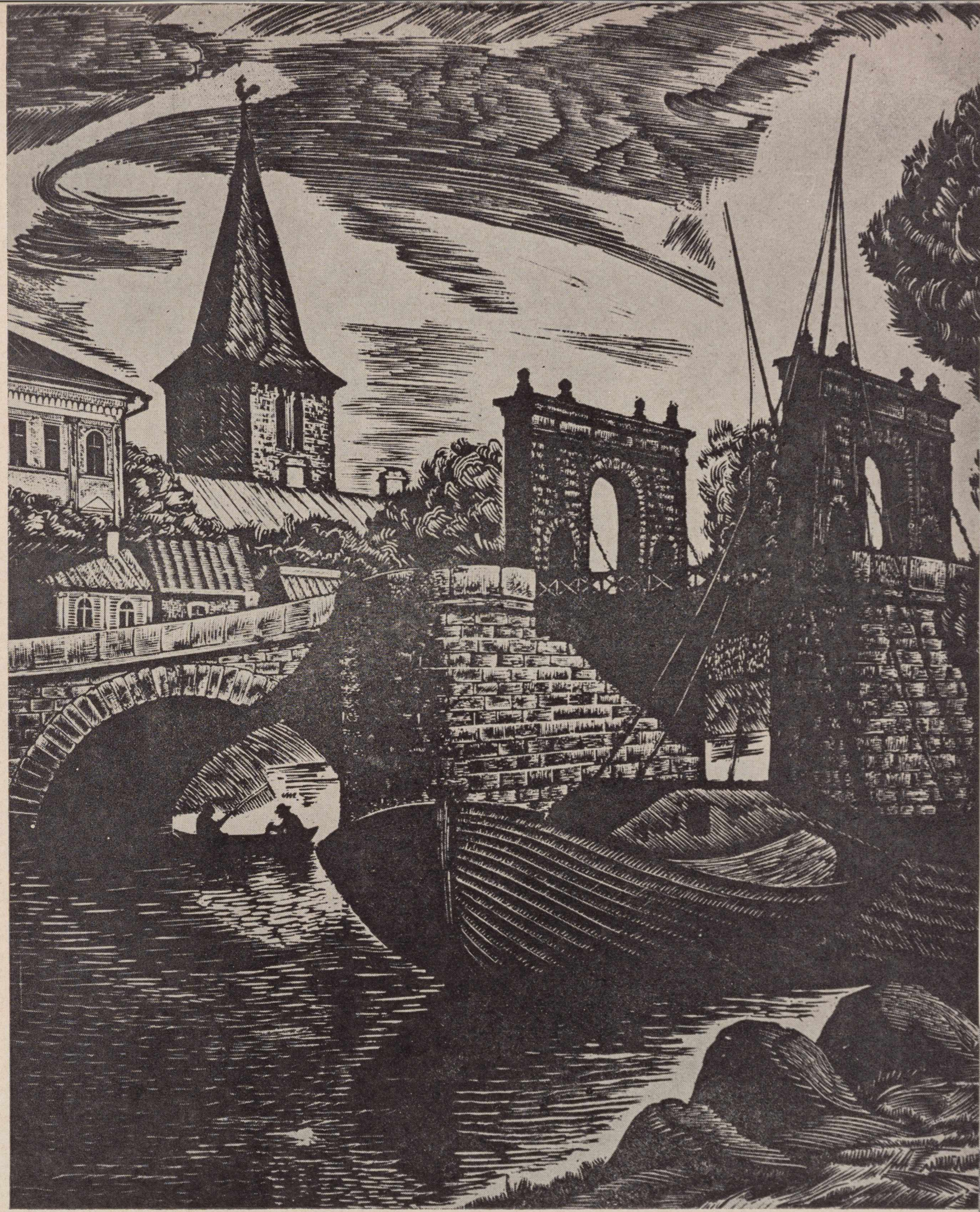

Wood engraving by Ella Mattik
From the collection of Walter E. Niilus.
"The Stone Bridge in Tartu" — Tiltas Tartu mieste. — E. Mattik medžio raižinys.

Ella Mattik was one of the young Estonian artists who became well known in Estonia only a few years before the end of Estonian independence. She was a graduate of the Art School "Pallas" in Tartu. She made a promising start with her dark wood engravings. She survived the first Soviet occupation, however, it is not known what happened to her after the tragic days of September, 1944.

All pictures on pp 21-22 are taken from booklet "Estonia. Country—People—History", edited by W. E. Niilus, published by Estonian League of the West Coast. 1963.

Baltic Cultural Festivals

It is well known that the United States is comprised of people of many national backgrounds who, in coming to this country, have brought their own cultural heritage to blend in with the native American. This imported cultural heritage is broad, including language, customs, and food, among other things. Today it has become popular for such national groups as the Irish, German, Dutch, & others to stage festivals, art shows and folk dance events, drawing attention to the lore of their people.

The three Baltic Nations of Estonia, Latvia and Lithuania have also taken part in similar festivals on an independently organized basis, with concerts, song festivals, art exhibits, folk dances and literary evenings.

Since the Baltic States are united in common political front against the Soviet occupation of their homelands, why should they not be in league on the cultural front? Would it not be beneficial to arrange common cultural events such as concerts, art exhibits, literary meetings and social get-togethers?

It would be a fine opportunity to exchange views and ideas and to share in each other's achievements. Today there is nothing to be gained in pursuing a single on independent course of action. Solidarity is what we should seek, not only in activities which will drive the Soviet invader from Baltic soil but in activities which will unite our people in exile. We should sing, dance and play together. We should be able to know each other and greet each other in three languages.

We advance this proposal — to meet socially, politically and culturally — as an idea which should be looked into further. Countries historically and politically united should not be separated on the cultural level, particularly since our ultimate aims are the same.

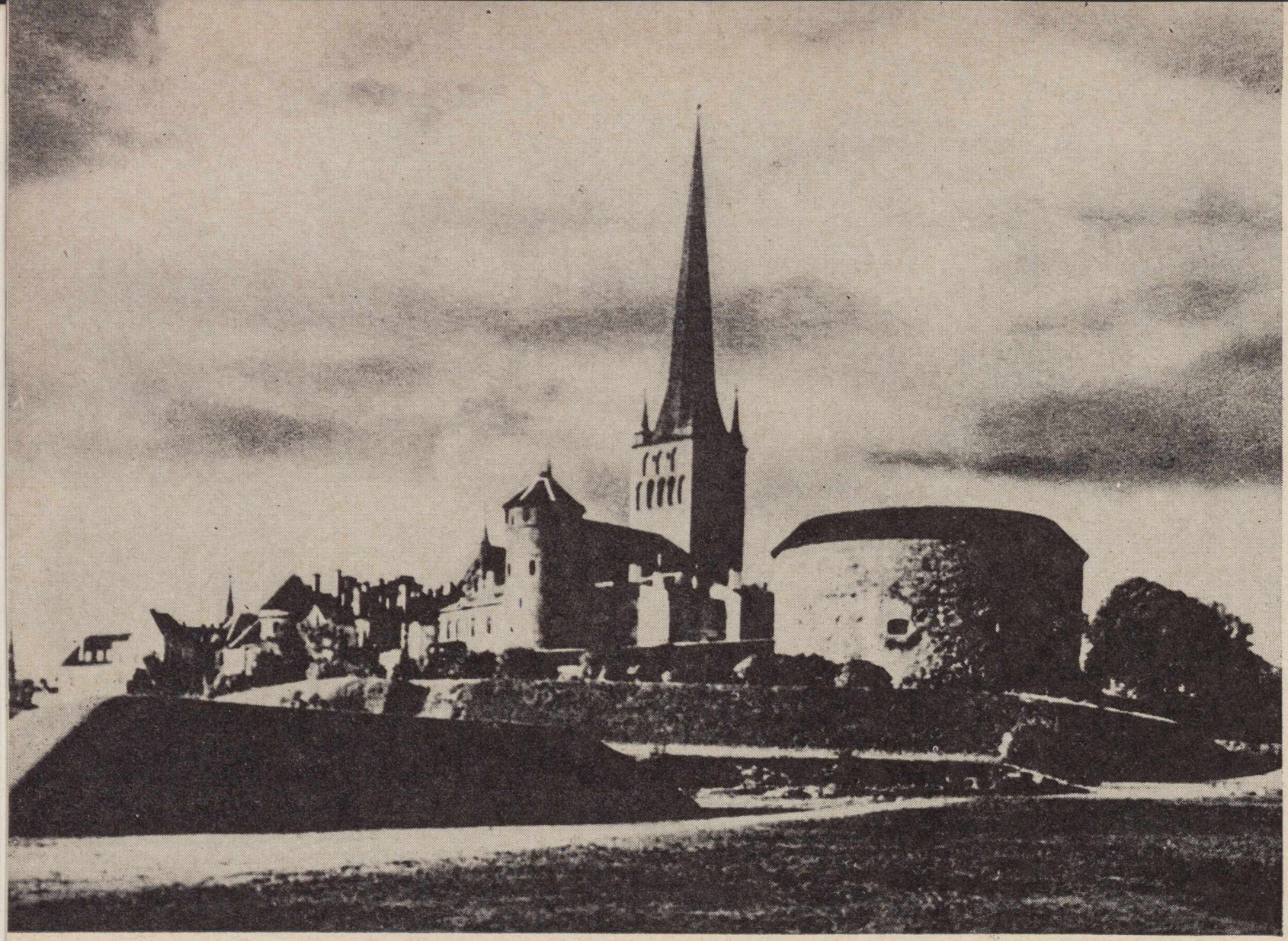

St. Olav's church, built in the 14th century, in Tallinn, Estland — Sena Šv. Olavo bažnyčia Taline, Estijoje

MY NATIVE LAND

Estonian National Anthem

By J. V. Jannsen

My native land, my pride and joy,
How wondrous fair thou art!
Where'er I'll go by land and sea,
I'll find no land so dear to me
Through all my life I cherish thee,
My own dear native land!

It was thou who gavest birth to me
Who reared me for thine own.
To thee I'll ever thankful be,
And vow till death my loyalty.
Thou art the land most loved by
My own dear native land! /me,

God hold his vigil over thee,
My dearest native land!
And hold thee in his faithful care,
Be near when days are dark or fair,
And bless thine efforts everywhere,
My own dear native land.

Translated by P. Speek

ESTONIAN FESTIVALS AND CONVENTIONS ON THE WEST COAST

In 1953, the Estonians of the west coast, from San Diego to Seattle, convened in San Francisco for a festival and convention.

The festival included concerts, folk dances, Estonian art and photography exhibit; there were tournaments for volley ball teams, and the festival ended with a banquet. An all west coast Estonian convention was held and The Estonian League of the West Coast was founded.

The League now includes some 17 Estonian West Coast organizations (societies, veterans' clubs and Lutheran and Orthodox churches).

The objective of the League is to preserve Estonian culture, customs and language on the West Coast.

The Estonian name for the festival and the convention was simple — THE ESTONIAN DAYS. However at the present time this event is known to our non-Estonian friends as the Estonian Festival and Convention.

In 1955, it was the privilege of the Estonians of Southern California, i. e. Los Angeles, to arrange THE ESTONIAN DAYS.

In 1957 this event took place in Oregon, in 1959 in San Francisco. Then Canadian Estonians joined the League, and in 1961 the Festival and Convention was held in Vancouver, B. C.

From July 3 — July 7, this year, the Estonians of the Los Angeles area are sponsoring the event.

The program is as follows:

July 3 — Official opening ceremony of the Festival and Convention
July 4 — Tournaments for sportsmen. —
Estonian musical play.
7:30 P. M. — John Adams Junior High School, 2425 16th St., Santa Monica.

July 5 — Sight seeing tours: Los Angeles, Disneyland, etc.

Opening of Art Exhibit.
12:00 noon. — Santa Monica Civic Auditorium.

Concert — featuring Estonian artists and folk dancing and singing groups. — Civic Auditorium.

July 6 Marksmanship competitions.
Motorcade to Santa Monica (all cars flying Estonian colors).
Patriotic-political rally.
Entertainment for children.
Banquet (soloists, refreshments, dancing).

July 7 — Convention and meetings.

Most of the events will take place in the Civic Auditorium of Santa Monica (Main and Pico Blvd.).

W. E. N.

The Board of Directors of the Estonian League of the West Coast. Seated: H. Estam, dr. A. Massakas (President), H. Rone; standing: A. Tischler, B. W. Nurmsen, A. Kalm, W. E. Niilus, R. Hirschsohn. Foto L. Talvar

Vakarų Amerikos Estų Lygos komitetas.

A CRUSADE TO FREE THE BALTIC STATES

An interview with Leonard Valiukas, President of the Americans for Congressional Action to Free the Baltic States

Q. — What is the purpose of your organization?

A. — This nationwide body, AMERICANS FOR CONGRESSIONAL ACTION TO FREE THE BALTIC STATES, was organized in August of 1961. It embraces Americans of Estonian, Latvian and Lithuanian origin or descent and other freedom-loving Americans from all parts of our nation. This Committee promotes the passage by the U. S. Congress of some thirty-two Senate and House Concurrent Resolutions that call for freedom for Lithuania, Latvia, and Estonia.

Q. — What do all these resolutions call for?

A. — All thirty-two Senate and House Concurrent Resolutions now pending before the Senate Committee on Foreign Relations and the House Committee on Foreign Affairs respectively call for the following: the President of the United States is requested to take such action as may be necessary to bring before the United Nations for its consideration the question of the supression of freedom in the Baltic States, and a resolution declaring that —

(a) the Soviet Union shall withdraw all Soviet troops, agents, colonists, and controls from the Baltic States;

(b) the Soviet Union shall return all citizens of the Baltic States to their homelands from places of deportation in Siberia, and dispersion in prisons and slave labor camps;

(c) persons guilty of crimes against the peoples of the Baltic States be punished; and

d) the United Nations should conduct free elections in Lithuania, Latvia, and Estonia under the direct supervision of the United Nations to establish as quickly as possible legal democratic governments for those countries.

Q. — Do you have some leading Americans who are members of this nationwide body?

A. — Many leading Americans have already joined this Committee. Governor of Oregon, Mark O. Hatfield; Governor of Illinois, Otto Kerner; Governor of Maryland, J. Millard Tawes; Mayor of San Francisco, George Christopher; Mayor of Chicago, Richard J. Daley; former U. S. Senator William F. Knowland; and many others — they all belong to our Committee.

Q. — How long will it take to get all these resolutions passed by the Congress?

A. — There has been a dangerous tendency, particularly in the State Department and among some of the members of the present administration, to play down and even silence the truths that are yet to be disclosed about all the sufferings of the Baltic States under the regime of the Kremlin thugs. The fight will continue as long as it will be necessary, and I firmly believe that we will get some good results in the near future.

Q. — Do you need any help or assistance from nonmembers?

A. — First of all, we would like all freedom-loving Americans to join our forces in this crusade for freedom for Lithuania, Latvia, and Estonia. Any freedom-loving American can become a member of this Committee, by writing to — AMERICAN FOR CONGRESSIONAL ACTION TO FREE THE BALTIC STATES, Post Office Box 77048, Los Angeles 7, California. There are no dues or membership fees, but free-will financial contributions for the support of the Committee's work will be greatly appreciated. All members receive regularly a bulletin. There are hundreds of things that an individual can do in order to further this particular cause. We need all the possible help and assistance that we can get. And we hope that all readers of this fine magazine, **Lithuanian Days, will** respond favorably.

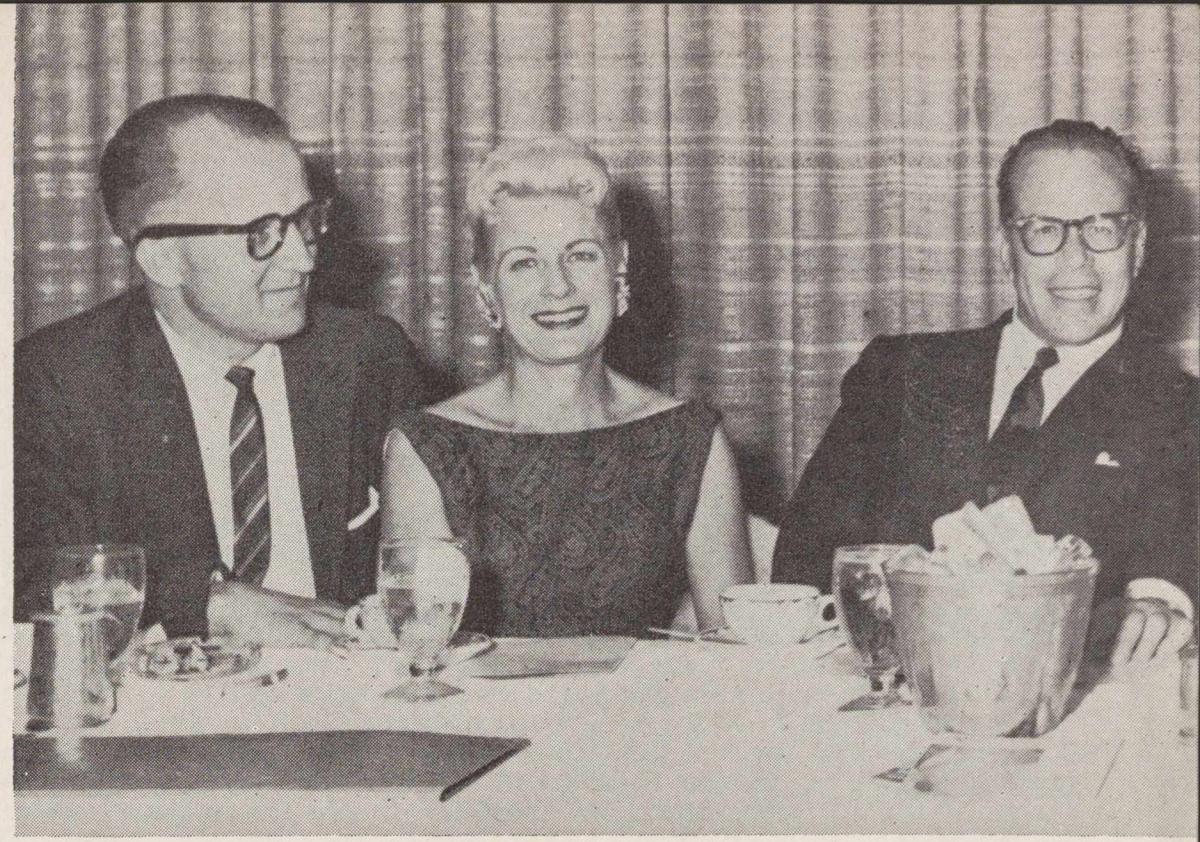

A DINNER WITH SEN. AND MRS. KUCHEL. Leonard Valiukas (left), president of the Americans for Congressional Action to Free the Baltic States, has a dinner with United States Senator Thomas H. Kuchel and his wife Betty at one of the hotels in Los Angeles. Sen. Tom Kuchel (R. — Calif.) was the first United States legislator in Washington, D.C., who introduced a Senate Concurrent Resolution in the U. S. Congress in 1961 (his resolution was reintroduced in 88th Congress) that calls for freedom for Lithuania, Latvia and Estonia. Now there are thirty-two such resolutions pending before Senate and House committees.

Rezoliucijoms Remti Komiteto pirm. Leonardas Valiukas pietauja su senatoriumi Tom Kuchel (dešinėje) ir jo žmona Betty. Senatorius Tom Kuchel buvo pirmasis, įnešęs rezoliuciją Pabaltijo kraštų bylos reikalu.

A Visit To House Speaker John McCormack

The General Committee of the Captive European Nations Assembly at the end of April paid a visit to the State Dept. and many senators and representatives (54 in all). The case of Lithuania and other captive nations is alive in Washington. — In this picture the delegation of ACEN during a visit to House Speaker John McCormack.

Balandžio gale Pavergtų Europos Tautų Seimo (ACEN) Gen. Komitetas lankėsi Washingtone. Priėmė Valstybės Departamentas ir daugelis senatorių ir Atstovų Rūmų narių (viso 54). Lietuvos ir kt. pavergtų kraštų byla Washingtone yra gyva. Nuotraukoje ACEN delegacija pas House Speaker John McCormack. Iš k.: A. Prochazka (Shr. D. Union), V. Sidzikauskas (Lietuva), G. Dimitrov (bulgaras, ACEN pirm.), J. McCormack, S. Korbonski (Lenkija), V. Germenji (Albanija), J. Lettrich (Čechoslovakija).

1. Poet Maironis (born Jonas Mačiulis, 1862-1932), whose poetry was first published in the period of Aušra and Varpas (Dawn and Bell — Lithuanian papers, publ. in XIX c.). — Poetas Maironis.
2. Author Žemaitė (born Julija Žymantienė, 1845-1921), one of the distinguished Lithuanian women novelists of the first half of XX century. — Rašytoja žemaitė, viena žymiausių rašytojų pirmoje šio amžiaus pusėje.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

Part LVII

By Antanas Bernotas, Waterbury, Conn.

When the prohibition of the press was lifted in Lithuania in 1904, the Russo-Japanese war began in the Far East. Many Lithuanians fought in this war as troops of Czaristik Russia. Russia lost the war.

Taking advantage of the wartime disorders within Russia, the intellectuals of Lithuania and other oppressed nations raised their voices in a demand for more personal and political liberties, including reduction of the absolute power of the Czars and freedom to elect democratic parliaments.

In 1905, within Russia itself and later in other occupied countries, such as Lithuania and Poland, revolutionary movements got under way against the Czar's regime. Agitators, mostly of the left wing, calling themselves social-democrats, urged the people not to pay taxes to the czar and not to join the army. They also encouraged them to resist in other ways. Meetings and demonstrations were called in the towns. Red banners were raised and propaganda distributed.

During these trouble times in 1905, on Dec. 4 to 6, a Lithuanian Sejm was called in Vilnius. Two thousand delegates from all over the country attended. The delegates adopted a resolution demanding autonomy for Lithuania and a freely elected sejm in Vilnius. They also urged non-payment of taxes and non-attendance of Russian schools. They promoted the opening of Lithuanian grammar schools and the introduction of the Lithuanian language into self-governing agencies, among other things. The convention was presided over by Dr. Jonas Basanavičius, recently returned from Bulgaria.

The disturbances of 1905 against the czar's regime in Lithuania took the same form as in Russia itself. Meetings were called in many places and banners and posters were displayed. Some of the government's liquor stores were destroyed. In some localities Russian teachers and police officials were expelled. Only when the Russians moved in more troops, the so-called "penal squads", was the uprising quelled. Some localities, like Akmenė and žagarė, were shelled by Russian altillery. Many persons who allied thmselves with the rebellion were punished.

The Russian czar, pressed by the people, agreed to the election of a parliament-like body, called the Duma. Until the First World War the Duma was elected for four times. Seven Lithuanians were elected to the Duma the first two times; four were elected the second two times. The Lithuanian delegates in the Duma repeatedly raised Lithuanian issues. During the last session even the question of Lith. autonomy was brought up. The beginning of the war, however, brought an interruption in these steps.

During this period, from 1900 to World War I in 1914, the largest mass of Lithuanian emigrants reached the United States. Joining the earlier emigrants, they created Lithuanian societies, parishes, parties and organizations; they issued their newspapers, printed books and were engaged in other cultural and social activities. The young Lithuanian men and women, led by special guides, slipped through the green border to Germany, and travelled westward. Official emigration was prohibited at the time.

---

1. A Polish stamp commemorating the Revolution of 1905. Revolutionaries carry a flag with the letters oiSDKPiL (initials of the Social-Democratic Party of Poland and Lithuania). — Lenkų išleistas pašto ženklas paminėti 1905 m. revoliucijai: revoliucioniai neša raudoną vėliavą su raidėmis SDKPiL (Socjaldemokratyczna Partja Polski i Litwy).
2. Feliks Dzieržynski (1877-1926), at first an active member of the Lith. Social-Democratic party, later a fierce Bolshevik and organizer of the Russian Cheka. — Feliksas Dzieržinskis, Vilniuje priklausęs Lietuvos Socialdemokratų partijai, vėliau aršus bolševikas ir Čekos įstegėjas.

Delegation of the New Jersey American Lithuanian Conucil during a visit to New Jersey governor, Richard Hughes.

New Jersey Lietuvių Tarybos narių delegacija pas New Jersey Gubernatorių Richard Hughes Lietuvos laisvinimo reikalu. Iš kairės: vald. pirm inž. Valentinas Melinis, vicep. Izabelė Dilienė ir N. J. Gug. Richard Hughes.

BOOKS & PERIODICALS

The Lithuanian Days has just published an historical novel entitled **The Battle of Grunwald**, by I. K. Sokolnikov, in an English translation by Lithuanian Consul J. J. Bielskis. The book is available in both soft and hard covers, has 160 pages, and costs $3 and $3.50.

The translator J. J. Bielskis is a distinguished statesman, diplomat, publicist and historian. He established and for several years directed the Lithuanian Information Bureau at Washington, D.C. He was also president of the Lithuanian National Council and the Knights of Lithuania. He was one of the organizers and Captain of the Lithuanian American Brigade to fight communism. He was commissioned to establish the first Lith. Consulat in New York. After several years of consular service, he resigned and settled in Los Angeles, where he is the Honorary Consul of Lithuania.

Born in Lithuania, Bielskis came to the U. S. over 50 years ago. During his busy life with national affairs, he managed to earn degrees in medicine and law. He studied at New York, George Washington, Fordham and several other universities.

J. J. Bielskis is the author of "Lithuania's Claim to Independence", "Do You Feel the Draft?", and compiled "Sidelights on Life in Lithuania". His Lithuanian language books include: "Raktas Sveikaton ir Laimėn" (Key to Health and Success), "Kelionė Lietuvon" (Journey to Lithuania 1916).

J. J. Bielskis

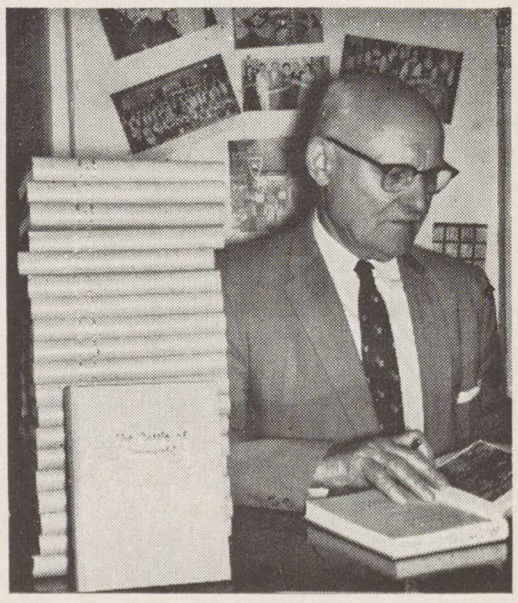

But there was no restriction put on communication through the mails.

After the lifting of the press ban in 1904, newspapers and books were again printed in Lithuania. The first newspaper published was "Lietuvių Laikraštis" (The Lithuanian Newspaper) in 1905 in Petrapilis (St. Petersburg). Many others followed in Vilnius, Kaunas and other cities. In Vilnius Petras Vileišis began to issue the first Lithuanian daily, "Vilniaus žinios" (The Vilnius' News). In 1907 Antanas Smetona, aided by Tumas-Vaižgantas and others, published his national paper "Viltis" (Hope). It is estimated, that during the first decade after the lifting of the press prohibition, no less than 25 newspapers were published in Lithuania.

With the renewing of Lithuanian liberty came a resurgence of political parties and many organizations — a whole new life. Scientific, literary and cooperative societies came into being. Many new books were brought out. As the economic status of the peasant-class inmproved, they began to send more children to the various schools, and so Lithuania was provided with more doctors, engineers, teachers, clergymen, etc.

(To be continued)

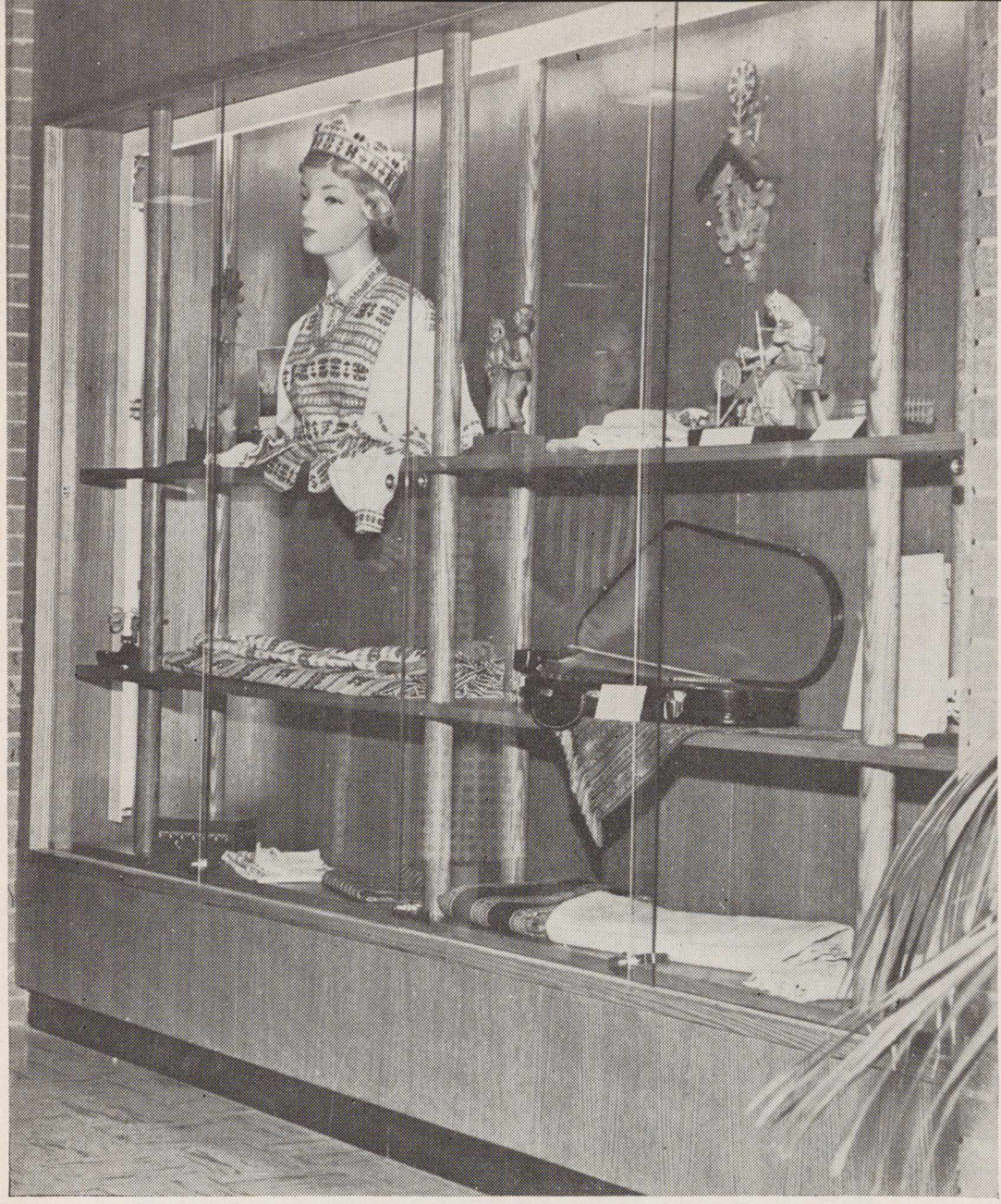

Lithuanian Arts and Crafts. A display arranged by Mr. Peter Januška.

From left: Petras Januška, Miss H. Ruter, Art librarian of the Windsor library, V. Mingėla, LD corresp., John M. Jennette, manager of the radio program "Traditional Echoes", Miss Elizabeth Magee, head of the Carnegie library.

Vaizdai iš lietuvių liaudies meno parodos Windsoro bibliotekoje, kurią surengė Petras Januška.

The Lithuanians of Windsor, Canada, on April 3 — May 4th organized a Lithuanian folk art exhibition in the library of Assumption University of Windsor. About 1,500 visitors each day, grade and high school students, university students and others, were delighted by the Lithuanian wooden carved crosses and chapels, hand woven articles, amber jewelry and souvenirs. During the month long exhibition, some 50,000 people attended. This Lithuanian folk art exhibition was described by the "Windsor Star", also including several photographs, and warm comments were expressed by John M. Jeanette, manager of the radio program "Traditional Echoes". He said: "The Exhibition of Lithuanian artistic achievements was excellent. I have long known that Lithuanian talents, art, "dainos" rank among the world's best, and that Lithuanian dances are most enjoyable..."

«LITHUANIANS MAKE NEWS»

● The book "The Nation and National Fidelity", by **J. Girnius,** has been translated into Latvian by Janis Zarinš, philologist, residing in Keso, Wash. It will be published by the "Akademiska dzive" press.

● **Vita Valikonytė - Talandienė,** coloratura soprano, gave a song and aria recital on May 15, upon graduating from Ithica College. She included these composers in her recital: Torelli, Shubert, Verdi, Saint-Sawns, Faure, Hageman, Rorsman. Kačanauskas, and Vanagaitis. Mrs. Talandis' performance was warmly received by her professors and students.

● Soprano **G. Antanaitytė** performed in the starring role in Gerswin's musical "Of Thee I Sing", presented this season in Oak Park, Illinois.

● **Lithuanian, Latvian,** and **Estonian delegation** made a trip to Washington, D. C. on June 13-14 with 32 new resolutions to be presented before the members of Congress. This was the first move toward a concentrated move to have these resolutions passed. Chairman of the delegation was L. **Valiukas,** chairman of the Resolutions'Committee.

● In May the Baltic Council and the Executive Council of VLIK had a meeting and discussions with **Mr. V. Sidzikauskas,** chairman of the Lithuanian Freedom Committee, in Stuttgart, W. Germany. V. Sidzikauskas visited other parts of W. Germany and the Lithuanians in London, England.

● The Free Journalists' Association, with its headquarters in Munich, W. Germany, will hold an exhibition of the press in exile from June 20 to July 10 in Munich. During this convention, on June 27th, **Dr. J. Eretas** has been invited to give a lecture. The question of a Free European Journalists' Federation will be discussed during the event.

● On May 10th the **Lithuanian American Council** had its meeting in Chicago. Chairman **L. Šimutis** gave an extensive report on the activities of the council during the past months. He informed about the correspondence with Congressmen Daniel Flood and Edward Derwinski, who have proposed the formation of a separate committee in the House of Representatives for the purpose of representing the cause of the captive nations... The next congress of the American Lithuanian Council will be held in Chicago in September, and the Lithuanian Congress will be in Washington, in 1964... The commemoration activities of February 16th, Lithuanian Iindependence Day, in the Congress is published in separate government leaflets and sent to libraries, government officials, and others.

● The Joint Baltic American Committee of **Voice of America** celebrated its 12th anniversary on May 28th at the Mayflower Hotel in Washington. 170 guests were present. Among them were the director of Voice of America, Edward Murrow, executive director, Mr. Loomis, distinguished guests from the State Department, as well as all personnell of the Baltic service. Senators Clalborne Pell of Rhode Island and K. E. Mundt of So. Dakota and several congressmen also were present. Chairmen of Baltic organizations had an opportunity to discuss with Mr. Murrow the position of the occupied Baltic States and to express their desire for Voice of America transmissions to Lithuania, Latvia, and Estonia.

● **Dr. V. Vygantas,** the current president of Pax Romana, participated in convention of National Council of Catholic Men in Atlantic City and gave a talk on "Unity of Mankind" during the seminar on "The Preparations for the 3rd Congress of Apostleship of Laymen". Participants of the seminar were guests from U. S. apostelship movements of catholic laymen.

● Opera soloist **Danutė Stankaitytė, Stasys Baras,** and **Algirdas Brazis** have again been invited to participate with the Peoria symphony orchestra. This season they will perform, together with the orchestra, Beethoven's Ninth Symphony. Last season they sang highlights from "Aida" in concert form.

● **Dr. Z. Ivinskis,** who pemanently resides with his family in Rome, in May began lecturing Lithuanian history at the Bonn University in W. Germany as a visiting professor.

Lithuanian delegation pays a visit to the Mayor of Pittsburgh and presents him with a Lithuanian wood carved cross and the book "Leave your Tears in Moscow".

Lietuvių delegacija aplanko Pittsburgo merą ir įteikia dovanų — liet. liaudies motyvais drožtą kryželį ir knygą "Leave your tears...". Iš kairės: R. Spingytė, L. Yucienė, Meras, F. Spingienė, Dalia ir Daina Yuciutės.

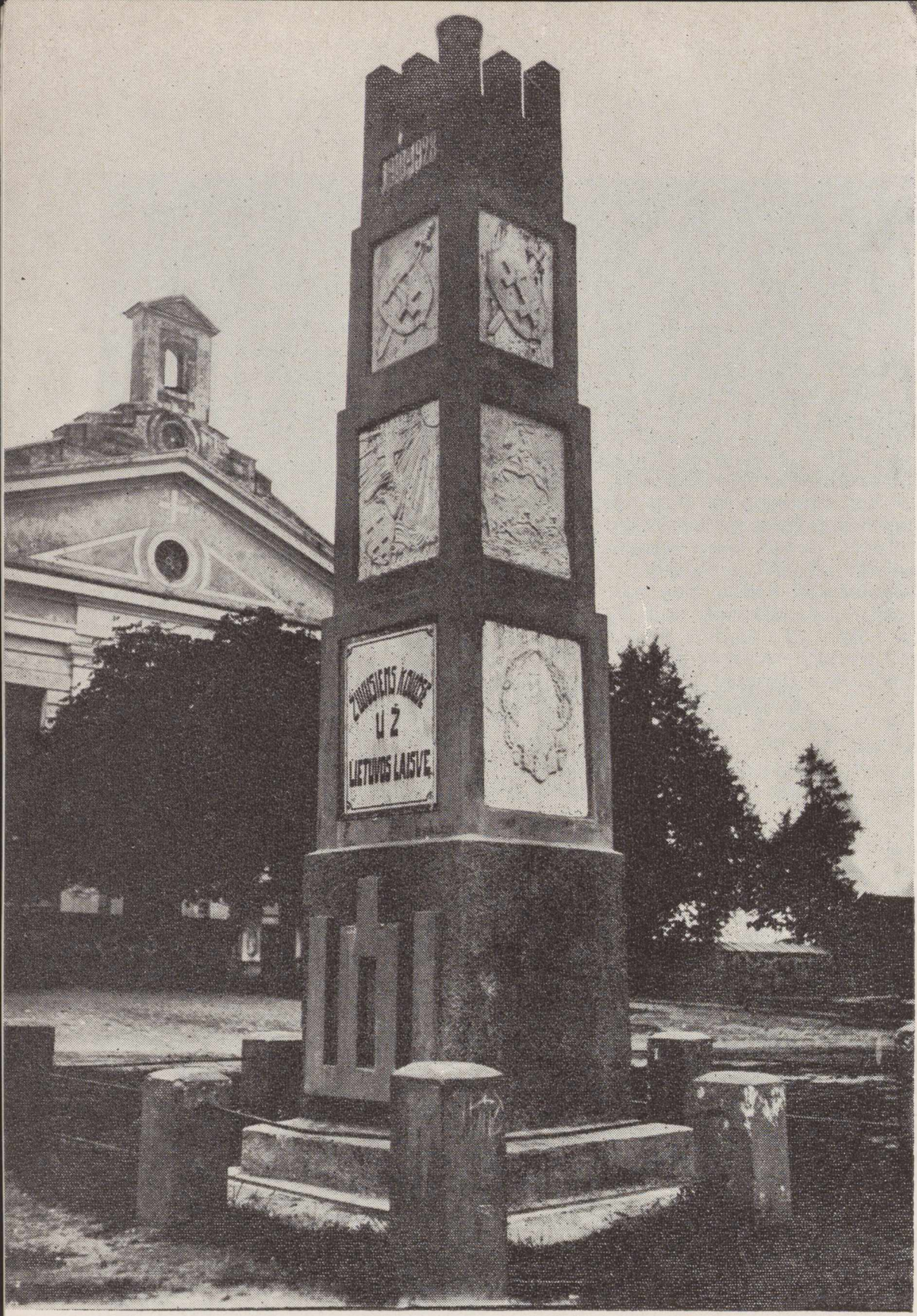

Lietuvos Nepriklausomybės 10 metų sukakčiai paminėti paminklas Leipūnuose, sukurtas B. Solonickio-Malchi.

Sculptor B. Malchi's creation at Leipūnai, Lithuania, in celebration of the 10th anniversary of the Independence of Lithuania in 1928.

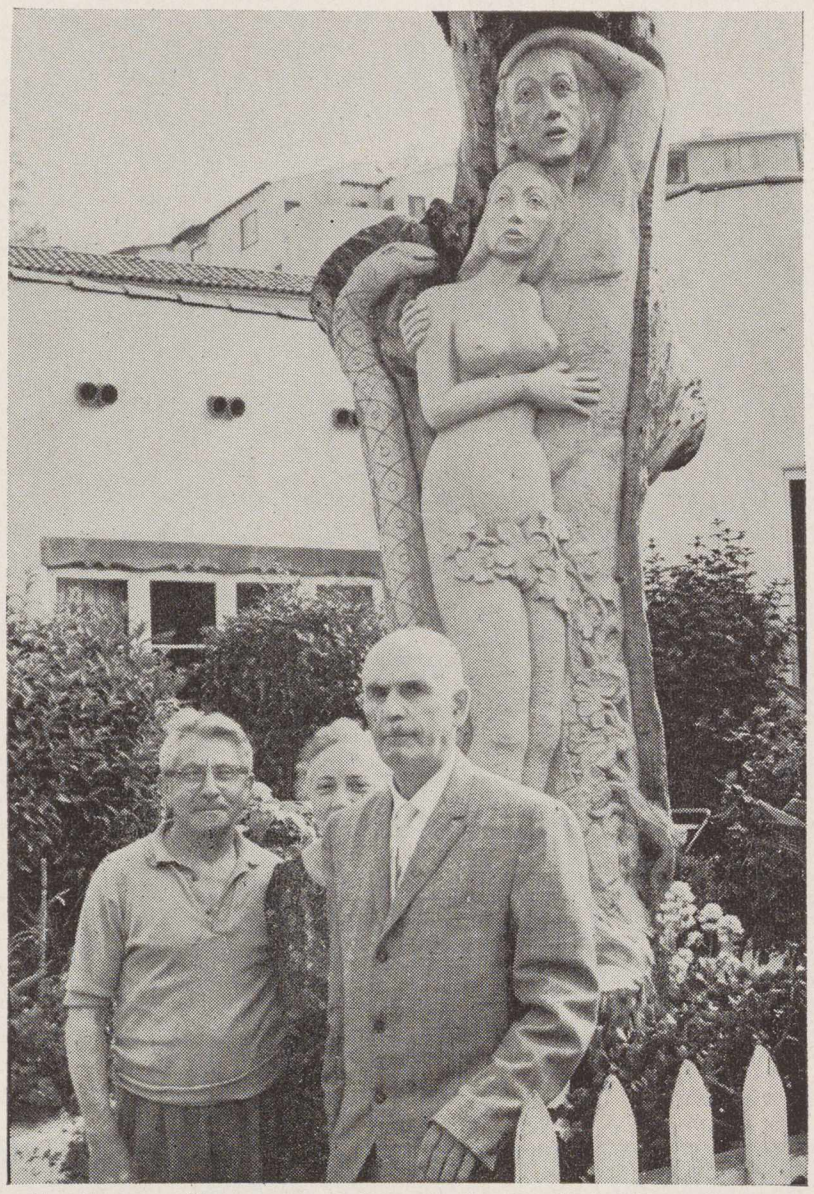

Dail. J. Pautienius svečiuose pas skulptorių B. Malchi su žmona. Už jų — B. Malchi skulptūra medžio kamiene kieme "Adomas ir Ieva".

Sculptor B. Malchi, his wife, artist J. Pautienius and B. Malchi's work "Adam and Eve" in a dead tree in Malchi's yard of his studio, Hollywood.
Foto A. Gustaitis

MOTINA TREMTINĖ / Mother in Exile B. Malchi

ADOMAS SU IEVA IR JŲ ŽALTYS HOLLYWOODE

Seno medžio kamieno iš savo kiemo jis neišmetė, bet išdrožė jame Adomo ir Ievos figūras, pridengęs tik figos lapu ir žalčiui leidęs kuždėti Ievai į ausį... Tai skulptorius Bezalel Malchi, gyvenąs Hollywoode, 6866 Camrose Dr.

B. Malchi (buvęs Solonickis) yra kilęs iš Simno (g. 1900). 1922 m. jis išvyko meno studijuoti Izraelyje, iš kur grįžo 1926 m. į Lietuvą ir netrukus Kaune surengė savo kūrybos parodą. 1928 m., švenčiant Lietuvos nepriklausomybės dešimtmetį, jis sukūrė du sukakčiai paminėti paminklus. Vieno foto nuotrauką dailininkas su pasididžiavimu saugo savo kūrinių archyve. Paminklas išpuoštas reljefiniais lietuvių religiniais ir tautiniais simboliais, su užrašu "1918-1928 žuvusiems kovose už Lietuvos laisvę".

Skaudžiųjų karo metų jam neteko patirti, nes netrukus išvyko į Pietų Ameriką, kur išbuvo 4 metus, kurdamas ir dalyvaudamas parodose. Nuo 1933 iki 1953 gyveno Kanadoj, Montrealy. 1953 atsikėlė į Los Angeles.

B. Malchi kuria skulptūras iš medžio, bronzos, akmens, piešia aliejiniais dažais ir tušu, daro miniatiūras dramblio kaule. Hollywoode jis yra padaręs aktorių, autorių ir kt. žimybių biustų.

Jo kūrinių yra įsigiję keli muziejai ir meno kolekcionieriai.

Dailininką skulptorių "surado" ir aplankė mūsų konsulas dr. J. J. Bielskis. Vėliau jį aplankė dail. J. Pautienius su A. Gustaičiu. Lietuviškai jis jau gerokai primiršęs, bet jo žmona dar ištisai pagiedojo Lietuvos himną.

(šio puslapio iliustracijas ir žinias LD redakcijai suteikė minėti asmenys).

B. Malchi, sculptor, born in Lithuania, studied sculpture in Israel. While in his native country, he was engaged by the national government to design and erect two monuments in memory of Lithuania's 10 year of Independence. Now he lives in Hollywood. His works have been exhibited in many galleries of Los Angeles.

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis".

Los Angeles, Calif.

LITHUANIAN MELODY HOUR

Transliuojomo šeštadieniais 9 val. ryto iš KBLA — 1490 kc stoties.
Direktorius **Bruno Gediminas,** 4023 W. 60 St., Los Angeles 43, Calif. AX 5-2260
Reikalų vedėjas — **George Rudelis,** 5027 Zelzah St., Encino, Calif.

Amsterdam, N. Y.

Lietuviška programa

WCSS — 1490 klc.
Sekmadieniais 7-8 val. vakaro.
Programos vedėjas - **Juozas Olšauskas.**
Reikalų vedėjas ir pranešėjas:
Leonardas Hartvigas
17 Eagle St., Amsterdam, N. Y.

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C.
Sekmadienių popietėmis 12:30—1:00
WBMD 750 kilocycles
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone: Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore 27, Md. Phone: Circle 2-1779

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

Naujosios Anglijos Lietuvių kultūrinė Radijo Programa

Sekmadieniais — 8–9 val. rytą.
AM bangomis 1190 kilociklų; FM bangomis 105.7 megaciklų iš
WKOX, Framingham, Mass.
P. Viščinis, programos vedėjas,
47 Banks St., Brockton 18, Mass.
Tel. JUniper 6-7209.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima nauju laiku (viena valanda anksčiau):
Sekmadieniais nuo 1:00 iki 1:30.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass.
Tel.: AN 8-0489

Lietuvių Radijo valanda

Sekmadieniais nuo 11:00 iki 12:00 val.
WHIL — 1430 banga, Medford 55, Mass.
Jonas J. Romanas, vedėjas
170 H Street, South Boston 27, Mass.
Tel. ANdrew 8-7635

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS

RADIJO ŠEIMOS PROGRAMOS

Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10:00 — 11:00.
Šeštadienį is sekmadienį 8:00—9:30.
"Vakaruškos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.
Visos programos iš
WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.
Tel.: HEmlock 4-2413.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo programa

TĖVYNĖS GARSAI

penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc
Vedėjas — **Juozas Stempužis.**
4249 Lambert Rd., Cleveland 21, Ohio
Tel. 382-9268

Detroit, Mich.

"BALTIC MELODIES"

radijo valandėlė jau nebeveikia.
Buv. vedėja serga ligoninėj. Paskutiniuosius dvejus metus valandėlę vedė Anelė Ambrazienė.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė girdima kiekvieną šeštadienį 4:30-5:30 pp. iš Detroito stoties WJLB — 1400 kil.
Vedėjas **Ralph Valatka.**
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone: BRoadway 3-2224

"LITHUANIAN VOICE"

WQRS stotis, FM banga 105,1.
Sekmadienio rytą nuo 8:30 iki 9 val.
Programos vedėjas **J. Kriščiūnas,**
803 N. Crawford, Detroit, Mich.
Tel.: VI 1-5724

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė
Hartford — WPOP — 1410 klc.
Kiekvieną sekmadienį 11:00 iki 12:00.
Programos vedėjas **A. Dragūnevičius,**
273 Victoria Rd., Hartford, Tel. CH 9-4502

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIJO BIURAS MADRIDE

TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS
transliuoja lietuviškai 21:30 — 21:55 Lietuvos laiku (arba 19:35—1955 Vid. Europos laiku) 25 ir 42 metrų bangomis. (Kartojama kitos dienos rytą 8:25 Lietuvos laiku [6:10—6:25 Vid. Eur. laiku] 42 metrų banga) ir nuo 17:40 iki 17:55 val. 42metrų banga (9.370 kl.).

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radijo valanda girdima
kiekvieną šeštadienį 5:00—6:00 val. p. p.
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kilv.
ir 97.9 meg. (FM).
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1264 White tS., Hillside, N. J.
Tel.: WAverly 6-3325

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa

BENDRUOMENĖS BALSAS

Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 3:40 iki 4:30 p.p.
Kultūrinės, politinės apžvalgos, žinios, vietos kronika, muzika ir skelbimai.
Valandėlės vedėjas **Adolfas Gaigalas.**
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas", 335 Titan St., Philadlphia 47, Pa., Tel. HO 7-4176

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles.
Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir **Gertruda Dargiai.**
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas

Rochester, N. Y. — WHEC — 1460 klc.
Programos kiekvieną sekmadienį
9:30 — 10:00 rytą.
Klubo valdyba:
Pr. Saladžius, garbės pirm., 309 Alphonse St. (21); **Pr. Puidokas,** pirm. 38 St. Jacob St. (21); **A. Cieminis,** vicepirm. 226 Lux St. (21); **Vyt. Žmuidzinas,** ižd. 235 Furlong St. (21); **R. Kiršteinas,** sekr. 213 Berlin St. (21); **Br. Krokys,** narys 10 Dudley St. (5). Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai: **R. Gaidytė, St. Ilgūnas, D. Šiurilienė, H. Žemelis.**

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvallazione NOMENTANA 162

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Kiekvieną sekmadienį nuo 1 iki 2 pp. WHLD stotis, Niagara Falls, N. Y. Banga 1270. Programos ved. **J. R. Simanavičius,** 974 College St., Toronto 4, Ont., Canada. Telef.: LE 4-1274 — Daina Co.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas:
Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

WASHINGTON D.C.

Voice of America — Amerikos Balsas

Voice of America, Washington 25, D. C.
Pusės valandos programa duodama kasdien Lietuvos laiku 19 val. 30 min. — 11, 13, 16, 19, 25 ir 31 metro bangomis; jos kartojamos 21 val. 30 min. — vidutine 251 m. banga ir 6 val. ryto 25, 31, 41 ir 49 m. bangomis.
Pastaba: **vasaros laiku,** kai Lietuvoj 19:30, — Washingtone 12 val. 30 min. dieną, Chicagoje — 11 val. 30 min. ryto ir Los Angeles — 9 val. 30 min. ryto, o Europoj Grinvičo laiku 16 val. 30 vak.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA

WATR, Waterbury, 1320 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą
6:40 iki 7:30 p. m.
Programos vedėjas ir direktorius,
John D. Adams-Adomaitis
27 Congress Avenue, Waterbury, Con.
Telefonai: PLaza 3-2787 ir PL 3-8898

LITHUANIAN MAPS

Andrius, with the technical assistance of Profs. A. Salys, Stp. Kolupaila, K. Pakštas, Drs. M. Braks, M. Gimbutas, and A. Šapoka.
is now available, compiled by **J.**
A multicolored map of Lithuania
This is the definitive map of 1939, with insets of Lithuania in the Bronze and Iron Age.

Only a limited supply available.

Wall map, approx. 35x46: $4.50
Book map, in folder: $3.50

Now available to Lithuanian Days **readers**

LIETUVIŲ DIENŲ žurnalo ir knygų PLATINTOJAI

JUNGT. AMERIKOS VALST.:

Baltimore, Md. — A. Česonis, K. Bradūnas.
Brooklyn, N. Y.— J. Pašukonis.
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, S. Markus,
Chicago, Ill. — K. Babickas, Balys Brazdžionis, V. Grebliūnas; J. Karvelis, Marginiai, P. Švelnys, Terra, B. Urbonas, V. Būtėnas.
Cicero, Ill.— J. Memėnas, E. Stangenbergas.
Cleveland, Ohio — Dirva, V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Kudzitas.
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.
Hartford, Conn. — Vi. Plečkaitis.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Newark, N. J. — K. Trečiokas.
Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, Kun. L. Musteikis.
Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Kaugas V. Karalius.
Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda
Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.
Worcester, Mass. — P. Pauliukonis

ITALIJOJE:

Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:

Madrid — Kun. K. Patalavičius

NAUJ. ZELANDIJOJE:

Auckland — **G. Procuta.**

VENECUELOJE:

Rev. A. Perkumas. Z. Domeika

ANGLIJOJE:

London — D Daunoraitė.

KANADOJE:

Toronto, Ont. — A. Kuolas J. Smolskis Time Cigar Store, V. Aušrotas.
Hamilton, Ont. — J. Pleinys, S. Bakšys.
St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.
Montreal, Que.— P. Rudinskas (Parish Library)
Winnipeg, Man. — S. Bujokas.
W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.
Welland, Ont. — K. Žukauskas.

AUSTRALIJOJE:

Melbourne — A. Vingis, B. Zumeris.
Canberra — V. Balsys.
N Geelong — L. Bertašius.
St. Kilda — P. Bienkevičius, N. Butkunas
Sydney — Kun. P. Butkus.
Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.
Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemešis.
Williamstown — Kun. L. Vaseris.
Cabramatta — J. Skirka.
Brisbane — K. Stankūnas.

SKAITYKITE
"LIET. DIENŲ" LEIDYKLOS
IŠLEISTAS KNYGAS

Pakeitę adresą, tuojau praneškite, kad nesusitrukdytų žurnalo siuntimas.

HAMILTONO "GYVATARO" ŠOKĖJOS ŠOKA "SADUTĘ" LAISVĖS FESTIVALYJE.

LIETUVIŲ
DIENOS